

BANKA

SLOVENIJE

**LETNO
POROČILO**

LETO 1997

Izdala:

BANKA SLOVENIJE

Slovenska 35

1505 Ljubljana

Tel.: 061 17 19 000

Fax: 061 215 516

Letno poročilo temelji na podatkih in informacijah dostopnih sredi februarja 1998.

This publication is also available in english.

ISSN 1318-5284

Pregled vsebine

Nagovor guvernerja	5
1. GOSPODARSKO OKOLJE	7
1.1. Zunanji pogoji gospodarjenja	7
1.2. Bruto domači proizvod, zaposlenost in stroški dela	8
1.3. Javne finance	9
1.4. Cene	11
1.5. Plačilnobilančna gibanja	12
1.6. Zadolževanje v tujini	16
2. DENARNA POLITIKA	17
2.1. Namere in usmeritve denarne politike	17
2.2. Obrestne mere	20
2.3. Devizni tečaj	22
2.4. Instrumenti denarne politike	24
3. BANČNI SEKTOR	37
3.1. Struktura bančnega sektorja	37
3.2. Poslovanje bank	39
3.3. Kontrola bančnega poslovanja	44
4. DRUGE DEJAVNOSTI	45
4.1. Upravljanje mednarodnih denarnih rezerv	45
4.2. Posli za Republiko Slovenijo	46
4.3. Gotovinsko poslovanje	47
4.4. Reforma plačilnih sistemov	48
4.5. Statistični sistem	49
4.6. Mednarodno sodelovanje	49
5. RAČUNOVODSKI IZKAZI	51
6. PRILOGE	65
6.1. Zakonski status in naloge	65
6.2. Pomembnejši ukrepi v letu 1997	66
6.3. Uprava in organizacijska sestava	70
6.4. Publikacije in spletna stran	72
6.5. Pregled manj znanih pojmov	73

Pregled okvirjev

1.	Gospodarsko povezovanje Slovenije	7
2.	Odprava družbene lastnine podjetij in pokojninska reforma	10
3.	Bližnji cilj denarne politike Banke Slovenije	17
4.	Kapitalsko odpiranje in varnost naložb v Sloveniji	33
5.	Zaključek bančne sanacije	37

Pregled tabel*

1.	Regionalna razčlenitev slovenske blagovne menjave	13
2.	Plačilna bilanca Slovenije	14
3.	Ponudba primarnega denarja	18
4.	Ponudba M3: konsolidirana bilanca denarnega sistema	19
5.	Obrestne mere Banke Slovenije in denarnega trga	20
6.	Uporaba instrumentov denarne politike	25
7.	Nakup in prodaja deviz	35
8.	Bilančne vsote in tržni deleži največjih bank	39
9.	Kazalci učinkovitosti poslovanja bank	43
10.	Mednarodne denarne rezerve in devizne rezerve bančnega sistema	45

*Razen tabel računovodskih izkazov.

Pregled slik

1.	Bruto domači proizvod po izdatkovni strukturi	8
2.	Cene	11
3.	Količinski izvoz in uvoz blaga ter gibanje industrijske proizvodnje	12
4.	Obrestne mere Banke Slovenije in denarnega trga	21
5.	Tokovi tujega denarja	22
6.	Realni efektivni tečaj tolarja	23
7.	Povprečna struktura vseh tolarških vlog	31
8.	Povprečna struktura virov sredstev bank	40
9.	Povprečna struktura naložb bank	41
10.	Struktura prihodkov in odhodkov bank	42

Gospod predsednik, spoštovani člani Državnega zbora!

Banka Slovenije je imela v lanskem letu (ob obravnavi predlogov proračunov za leti 1997 in 1998) dvakrat priložnost predstaviti vašemu zboru probleme in dileme, s katerimi sta se srečevali denarna in širša ekonomska politika. Kljub temu mi je v čast in zadovoljstvo s tem poročilom dodatno pojasniti okvire, dejstva in okoliščine, ki so vplivale na lanske letošnja denarna gibanja v Sloveniji. Poročilo vsebuje hkrati finančni izkaz Banke Slovenije, skupaj z ugotovitvami in mnenjem, ki jih je pripravila firma Price Waterhouse iz Zuericha.

Preteklo leto označujejo predvsem naslednji pomembnejši domači in tuji dogodki, ki so imeli večji ali manjši vpliv na delovanje same denarne politike. V letu 1997 je slovenski javnofinančni primanjkljaj prvič presegel 1% BDP; gospodarska rast ni dosegla načrtovane ravni; zmerneje so rasle še vedno previsoke plače; ob hkratnem zmanjševanju kreditnih razmerij s tujimi partnerji so se povečevale tuje investicije, predvsem v obliki portfolio in neposrednih vlaganj; plačilna bilanca je imela rahel presežek; pospešeno so rasle nadzorovane cene, proste cene pa so se še naprej zniževale; sklenjen je bil proces bančne sanacije. Na tujih trgih je prišlo predvsem do velikega premika navzkrižnih tečajev ameriškega dolarja, nemške marke in japonskega jena; gospodarska rast tako v Ameriki kot v Evropi je bila spodbudna, prišlo pa je tudi do pojava širše finančne nestabilnosti, ki je dosegla vrh v azijskih državah, zobe pa je pokazala tudi v državah s strukturalnimi in tranzicijskimi problemi.

Nizke obrestne mere v razvitih in stabilnih gospodarstvih ter velike obrestne razlike med domačimi in tujimi finančnimi instrumenti so spodbujale velike finančne pritoke, ki so konkurirali aktivnosti domačih finančnih posrednikov in jih izrinjali. Plitvosti domačega denarnega in kapitalnega trga ter finančnega posredništva nasploh so preprečevale vzdržno posredovanje finančnih pritokov iz tujine. Denarna politika si je zato prizadevala čimbolj nevtralizirati pritok tujega kapitala, predvsem v smeri manjših nihanj in daljše ročnosti. V ta namen so služili sterilizacija, ukrepi nadzora, kot tudi prav v lanskem letu uvedeni režim za tuje portfolio investicije. Povsem razumljivo je, da so naraščajoče devizne rezerve, kot tudi ostali pozitivni dosežki slovenskega gospodarstva vztrajno zmanjševali premijo tečajnega in valutnega tveganja, zaradi česar so se obseg in stroški učinkovitega interveniranja skokovito povečevali, kar je končno razvidno tudi iz bilance uspeha centralne banke za lansko leto.

V takih razmerah se pogosto zastavljajo preprosta vprašanja: ali je tako vodena denarna politika še skladna in kredibilna, ali ne bi morda primanjkljaj v plačilni bilanci prispeval k hitrejši gospodarski rasti, oziroma ali niso stroški takšnih intervencij previsoki? Marsikdo si želi nižjih domačih obresti ne z dodatnim varčevanjem posameznikov, podjetij in države, temveč preprosto z več novega denarja od centralne banke. Še večji razkorak med rastjo inflacije in razvrednotenjem domače valute, skratka, razmere na finančnem trgu, ki bi bile v velikem nasprotju z realno ekonomijo (fundamentals), in dogodki, ki bi sledili takšni politiki, bi prav gotovo privedli do velike finančne nestabilnosti in neprimerno večjih oportunitetnih stroškov v primerjavi s tistimi, ki jih plačujemo danes. Z drugimi besedami, Banka Slovenije se zaveda, da bodo morale biti za verodostojno fiksiranje tečaja tako domače obrestne mere kot inflacija na podobnih ravneh, kot so v državah z valuto na katero bi bil vezan slovenski tolar, saldo tekočih transakcij pa bo moral biti vzdržen in ob upoštevanju drugih

gospodarskih parametrov, kredibilen. Hkrati Banka Slovenije upa in pričakuje, da bo iz leta v leto raslo tudi prepričanje na trgu, da se čas za strukturna prilagajanja, ki jim asistira denarna politika, izteka. Na ta način se namreč vse bolj približujemo razmeram, ki veljajo v marsikateri evropski državi in bodo v bližnji prihodnosti naš imperativ v Evropski uniji. Uvedba nadnacionalnega evropskega denarja je cilj in hkrati opomin nacionalnim gospodarstvom, da mislijo že danes na ta čas, ko bo dopuščeno prilagajanje spreminjajočim se tržnim razmeram le s pomočjo dohodkovne in fiskalne politike.

Povedano konkretnije, dodatno zmanjševanje premij valutnega in tečajnega tveganja je navkljub ukrepom in prizadevanjem centralne banke, s katerimi so neposredno povezani stroški finančnih pritokov v lanskem ter v začetku letošnjega leta, še okrepilo finančne pritoke (zaradi monetizacije se je široko opredeljeni denar povečal za 140 milijard), kar je izrazito povečalo stroške sterilizirane devizne intervencije. Znesek tolaarskih vrednostnih papirjev Banke Slovenije se je v preteklem letu povečal za približno štirikrat in je konec leta že presegel 50% primarnega denarja.

Kljub različnim težavam, s katerimi smo se srečevali v preteklem letu na širšem gospodarskem področju, in tokovom, ki so predstavljeni v našem poročilu, menim, cenjeni Državni zbor, da smo skupaj soustvarili nov kamenček v mozaiku našega napredka na poti k nadaljnji stabilizaciji. Zato se Vam predvsem za Vaše razumevanje, predloge in konstruktivno kritiko, povezano z denarnim področjem, iskreno zahvaljujem. Hkrati se Vam zahvaljujem za zaupanje, ki ste ga izkazali ob volitvah novih članov Sveta Banke Slovenije, njim samim pa za trud in prizadevanje, ki so ga vložili v iskanje rešitev za probleme, s katerimi se je soočala denarna politika.

Pred nami so novi izzivi in napor, povezani s prilagajanjem evropski stvarnosti, pomembne strukturne reforme, s katerimi že zamujamo, globalizacija z zahtevo po popolni svobodi pri gibanju kapitala in željo po finančni stabilnosti, kratka zahteve, za katere bomo morali najti rešitve. Banka Slovenije se odgovorno zaveda vseh teh izzivov, zato bo tudi v prihodnje z Vašim razumevanjem in pomočjo iskala rešitve, ki bodo vodile k nadaljnjemu približevanju k evropski stabilnosti in Sloveniji zagotovile dostojno mesto v "evropskem monetarnem klubu". Stabilnost moramo namreč ustvariti sami in je ne moremo pričakovati od drugih, saj bomo le tako dokazali svojo zrelost in sposobnost za še težji boj na mednarodnih trgih.

Guverner
Dr. France Arhar

Ljubljana, 18.3.1998

1. GOSPODARSKO OKOLJE

1.1. Zunanji pogoji gospodarjenja

Med zunanjimi pogoji poslovanja izstopajo v 1997. letu izrazita rast tujega uvoznega povpraševanja in nizke obrestne mere. Gospodarska rast članic Evropske unije, naših največjih zunanjetrgovinskih partneric, je ocenjena na 2,6%, uvoz osmih največjih slovenskih trgovinskih partneric (kot merilo tujega povpraševanja) pa na visokih 8,5%.

Visoka rast uvoza trgovinskih partneric...

Obrestne mere na mednarodnih trgih so bile nizke. Tako je znašala povprečna obrestna mera za trimesečne vloge LIBOR na ameriški dolar v 1997. letu 5,74% in FIBOR na nemško marko 3,33%. V 1998. letu je mogoče pričakovati njihovo zviševanje.

... nizke obrestne mere in ...

Vrednost ameriškega dolarja se je leta 1997 povečala v primerjavi z večino pomembnejših svetovnih valut: 15% glede na nemško marko (in avstrijski šiling), 14% do francoskega franka, 11% do japonskega jena, in se zmanjšala za skoraj 5% v primerjavi z angleškim funtom. Spremembe medvalutnih odnosov so vplivale tudi na slovenske dolarske izvozne in uvozne cene, na izvozni strani so padle za 10,7% in na uvozni za 9,8%.

... rast ameriškega dolarja v 1997. letu.

Dolarska cena nafte se je glede na prejšnje leto znižala od povprečno 20,7 na 19,2 ameriških dolarjev za sodček. Dolarske cene primarnih surovin so medletno porasle za 2,2%. Rast cen proizvajalcev v tujini (ponderirana z deleži slovenske menjave z dotično državo) pa je znašala približno 1%.

Okvir 1: Gospodarsko povezovanje Slovenije

Za Slovenijo je značilna velika trgovinska odprtost; leta 1997 je temeljilo že okrog 80% slovenske trgovinske menjave na sporazumih o prosti trgovini. Po včlanitvi v GATT oktobra 1994, oziroma v WTO julija 1995, je začel julija 1995 veljati sporazum z državami EFTA (zdaj Islandija, Liechtenstein, Norveška in Švica). Zatem se je Slovenija januarja 1996 pridružila Srednjeevropskemu sporazumu o prosti trgovini CEFTA. Ta sporazum vsebuje postopno vzpostavitev območja proste trgovine z industrijskimi in kmetijskimi izdelki do leta 2001 na skoraj 90-milijonskem trgu Češke, Madžarske, Poljske, Slovaške, Slovenije in Romunije. Med državami na prehodu ima Slovenija sklenjene še sporazume o prosti trgovini z Bolgarijo, Estonijo, Hrvaško, Latvijo, Litvo in Makedonijo ter o preferenčnem statusu blaga z Bosno in Hercegovino.

Strateški cilj Republike Slovenije je zaradi tesnega političnega, gospodarskega in kulturnega sodelovanja Slovenije z Evropsko unijo polnopravno članstvo v **Evropski uniji** (EU). Slovenija se je začela pogajati z Evropsko unijo leta 1992 in leto zatem sklenila z njo že prve sporazume. Junija 1996 je podpisala Slovenija z EU Pridružitveni sporazum z veljavnostjo po ratifikaciji v parlamentih Slovenije in petnajstih članic EU. Državni zbor RS je pridružitveni sporazum ratificiral julija 1997. Do ratifikacije velja vladna Uredba o začasni uporabi začasnega sporazuma o trgovini in zadevah v zvezi s trgovino med RS na eni strani in Evropsko skupnostjo, Evropsko skupnostjo za premog in jeklo in Evropsko skupnostjo za jedrsko energijo, na drugi strani (Interim Agreement). Osnovni predmet trgovinskega dela sporazuma je recipročno in asimetrično vzpostavljanje območja proste trgovine. Evropska unija je januarja 1997 v celoti sprostila trg industrijskih in kmetijskih izdelkov, medtem ko ga bo Slovenija postopno do konca leta 2001. Poleg trgovinskih vsebuje sporazum še številna pravna določila, določa pretok kapitala, finančno in kulturno sodelovanje, preprečevanje nezakonitosti itd. Na podlagi ugodnega mnenja Evropske komisije je Evropska unija 13. decembra 1997 sprejela **sklep o začetku pogajanj o članstvu** s Ciprom, Češko, Estonijo, Madžarsko, Poljsko in Slovenijo. Kandidatke so soočene s potrebo po uveljavitvi celote zakonov, predpisov, pravil in standardov EU, imenovane *acquis communautaire*.

**Poslabšanje
pogojev menjave
prvič po letu 1991**

Če upoštevamo poleg medvalutnih odnosov še gibanja cen na trgih najpomembnejših partneric, znaša znižanje izvoznih dolarških cen 9,9% in uvoznih dolarških cen 9,6%. Pogoji menjave so bili torej leta 1997 - prvič po osamosvojitvi - neugodni. Poslabšali so se za 0,3%. Večji padec izvoznih od uvoznih cen pomeni zmanjšanje kupne moči slovenskega BDP. Ocenjujemo, da znaša negativni vpliv spremenjenih pogojev menjave okoli 30 milijonov ameriških dolarjev.

1.2. Bruto domači proizvod, zaposlenost in stroški dela

**3,3% gospodarska rast večja
kot leto prej**

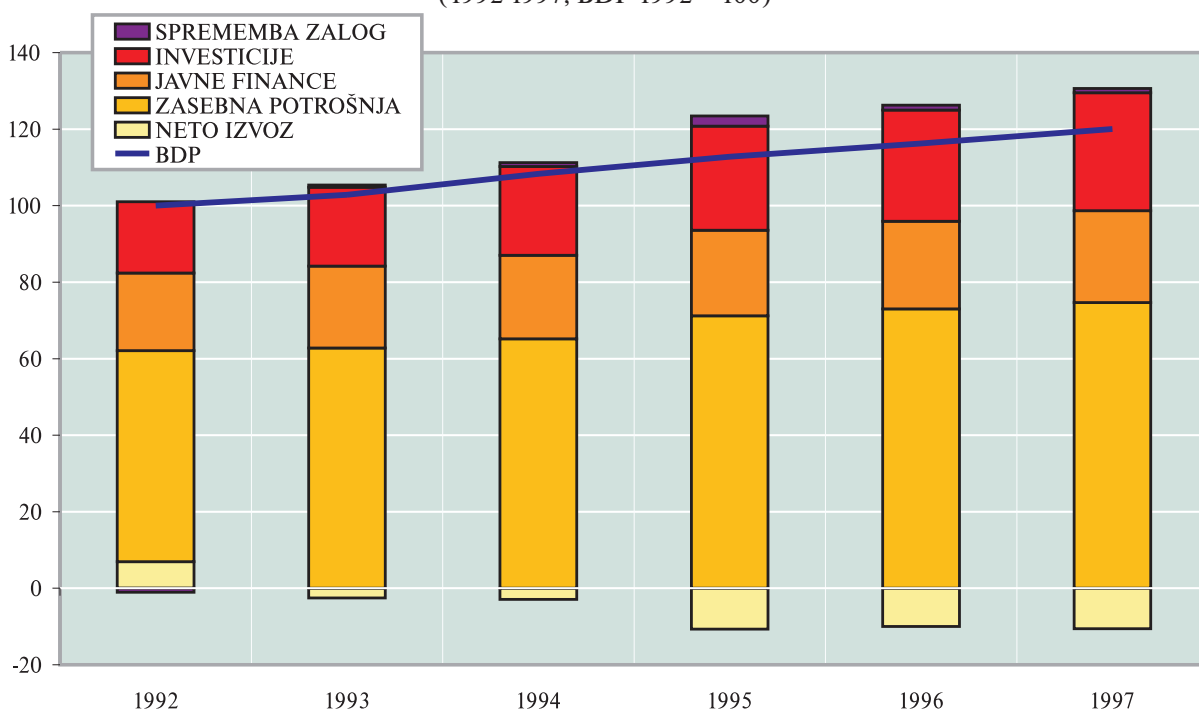
Realna rast gospodarstva oz. bruto domačega proizvoda je po predhodnih podatkih za leto 1997 ocenjena na 3,3%. Takšna ocena temelji na pospešeni gospodarski aktivnosti v zadnjem četrtletju ob zgolj 2,9% rasti v prvih devetih mesecih. S tem je gospodarska rast manjša kakor v letih 1994 (5,3%) in 1995 (4,1%), vendar nekoliko večja kakor leta 1996 (3,1%).

**Umirjena rast domačega
povpraševanja...**

**... pod vplivom oslabele
zasebne potrošnje.**

Spodbudni vpliv živahne 7,5% rasti tujega povpraševanja je bil v BDP nevtraliziran s 7,3% rastjo domačega uvoznega povpraševanja. Zato je na BDP v letu 1997 vplivala predvsem umirjena, okrog 3% rast domačega povpraševanja. V domačem povpraševanju je ob 6% rasti investicij in 5% rasti javnofinančne končne potrošnje prevladovala že v predhodnem letu oslabele 2,3% rast zasebne potrošnje. Rast zasebne potrošnje in investicij je bila nekoliko nižja kakor v letu 1996 ter bistveno nižja kakor v letih 1993-1995. V nižji rasti investicij se kaže manjša rast investicij iz javnofinančnih virov v primerjavi z leti 1993-1995, ni pa se še začel močnejši investicijski cikel podjetij, ki niso več v družbeni lastnini, in/ali neposrednih tujih investicij. Rast javnofinančne potrošnje pa je v letu 1997 močno preseгла stopnje rasti iz preteklih treh let. V izdatkih javnih financ izstopa predvsem rast izdatkov za plače, pokojnine in socialne transferje.

Slika 1: Bruto domači proizvod po izdatkovni strukturi
(1992-1997; BDP 1992 = 100)

Vir: Statistični urad RS in Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.

Z najvišjimi realnimi stopnjami so v letu 1997 rasle dejavnosti gostinstva (8,5%), oskrbe z energijo, plinom in vodo (8%), finančnega posredništva (6%) ter nepremičnin, najema in poslovnih storitev (6%), skromneje pa industrija (skupaj 1,1% oz. predelovalne dejavnosti 1,3%). S tem se še naprej zmanjšuje delež dodane vrednosti v industriji v primerjavi s storitvami (predvsem finančnega posredništva, nepremičnin, najema in poslovnih storitev ter javne uprave). Industrija je leta 1997 proizvedla 32% in storitve 60% dodane vrednosti, leta 1990 pa industrija še 41% in storitve 53%.

Nadaljnje zmanjšanje pomena industrije in povečanje pomena storitev

Mednarodno primerljiva stopnja brezposelnosti se je leta 1997 v primerjavi s prejšnjim letom še nekoliko zmanjšala in je dosegla 7,1%. Hkratno povečanje stopnje registrirane brezposelnosti v letu 1997 na 14,4% kaže ob stagnaciji zaposlenih oz. delovno aktivnih na povečevanje že tako velikega pomena zaposlitev za določen čas, pogodbenega dela in pomožnega dela družinskih članov, ki jih mednarodni kazalnik ne vključuje.

Stagniranje zaposlenosti

Plače so se po visoki rasti leta 1996 (ko so 5,1% realno rast povprečne bruto plače povzročile predvsem plače po individualnih pogodbah in javno financirane plače) in v prejšnjih letih (leta 1995 5,1%, leta 1994 4,7% in leta 1993 11,7% realna rast povprečne bruto plače) umirile že v prvi polovici leta 1997. Na to je vplival predvsem usklajeni dogovor delodajalcev, sindikatov in vlade o plačah iz nepodpisanega socialnega sporazuma 1997-1999, ki ga je povzel Zakon o določitvi minimalne plače in o načinu usklajevanja plač. Bruto plača je leta 1997 glede na leto prej realno porasla za 2,4%. Davčna obremenitev plač se je leta 1997 glede na leto prej zmanjšala za 0,9%, kar je posledica zmanjšanja prispevkov za socialno varnost v letu 1996, ko je znašala ustrezna stopnja rasti -2,5%.

Umirjena rast plač...

... ob zmanjšani davčni obremenitvi plač.

Ob stagniranju zaposlenosti se je produktivnost dela povečala za toliko kot gospodarska rast, to je 3,3%, s čimer je po dveh letih presegla realni porast povprečne bruto plače. V predelovalni dejavnosti je leta 1997 rast produktivnosti ob zmanjšanju zaposlenosti ocenjena na 4,8%, realni porast stroškov dela te dejavnosti pa glede na leto prej na 1,8%. Raven stroškov dela v primerjavi s tujino ostaja visoka.

Povečana produktivnost

1.3. Javne finance

Vladni primanjkljaj je znašal leta 1997 po predhodnih podatkih 32 milijard tolarjev ali 1,1% BDP. To je prvo neravnovesje slovenskih javnih financ, saj neravnotežja doslej niso presegla $\pm 0,3\%$ BDP (leta 1996 je znašal presežek 0,3% BDP, največji primanjkljaj pa leta 1994 0,2% BDP)!

Prvi fiskalni primanjkljaj (1,1% BDP)...

Primanjkljaj je nastal ob 5,9% realni rasti javnofinančnih odhodkov in samo 2,8% realni rasti prihodkov. Odhodki so se s tem povečali od 44,9% BDP leta 1996 na 46,1% BDP, prihodki pa zmanjšali od 45,2% BDP prejšnjega leta na 45,1% BDP.

Med prihodki so se drugo leto zapored zaradi trgovinskih sporazumov nominalno znižale carine in zaradi leta 1996 znižanih prispevnih stopenj delodajalcev realno zmanjšali prispevki za socialno varnost. Že med letom so hitro rasli stroški dela in transferji prebivalstvu (oboje 7% realna rast), medtem ko je ostale izdatke zadrževalo začasno financiranje. Rast stroškov dela je posledica dodatnih zaposlitev v javni upravi (v davčni službi in drugod v vladi) in s stavkami v letu 1996 doseženega dviga plač.

... posledica manjših carin zaradi trgovinskih sporazumov...

...in prehitre rasti stroškov dela, pokojnin in socialnih transferjev.

**Potreba po
pokojninski reformi**

Med transferji prebivalstvu izstopa hitra rast pokojnin (posledica starostne strukture prebivalstva, velikodušnih pogojev predčasnega upokojevanja in indeksacije pokojnin na povprečno plačo – slednja raste tudi ob zmanjšanju zaposlenosti). Interni transfer proračuna Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje se je od 3,3% BDP leta 1996 povečal na 3,9% BDP leta 1997! Zaradi tega je Slovenija prisiljena v reformo pokojninskega sistema.

Podaljšano proračunsko leto

Ker je bil proračun za leto 1997 sprejet šele decembra istega leta, je bilo proračunsko leto podaljšano. V podaljšanem proračunskem letu so se prihodki povečali za 17 milijard tolarjev januarja pobranih prometnih davkov, med odhodki pa so se bistveno povečale še podjetniške subvencije in investicije (realna rast prvih je s tem dosegla 5% in drugih 8%).

Okvir 2: Odprava družbene lastnine podjetij in pokojninska reforma

Po zakonu o **lastninskem preoblikovanju** podjetij (razen javnih podjetij, podjetij z gozdovi, zadrug, bank, zavarovalnic, igralnic in podjetij v stečaju) je bilo oktobra 1993 izdanih prebivalstvu za 567 milijard tolarjev brezplačnih lastninskih certifikatov. Ti so potekli julija 1997, neizkoriščenih pa je ostalo 67 milijard tolarjev. Zakon je omogočal kombinacijo različnih metod odprave družbene lastnine podjetij. Do konca leta 1997 je lastninsko preoblikovanje s pridobitvijo drugega soglasja vladne Agencije za privatizacijo končalo 1175 podjetij, na drugo soglasje pa je čakalo še 247 podjetij. Pooblaščenice investicijske družbe so po znanih podatkih zbrale za 130 do 140 milijard tolarjev več certifikatov, kakor jim je uspelo dobiti premoženja, to je delnic podjetij, ki so se lastninsko preoblikovala. Po zakonu bo to 'privatizacijsko vrzel' odpravilo lastninjenje dela državne lastnine, s katerim bo lastninjenje podjetij zaključeno.

Julija 1997 so bila podjetja, v katerih je bila odpravljena družbena lastnina (z drugim soglasjem), v lasti: 26% notranjih lastnikov, 12% drobnih lastnikov iz javnih prodaj, 31% skladov in pooblaščenih investicijskih družb in 31% drugih lastnikov (države, občin, denacionalizacijskih in zadružnih upravičencev). Notranji lastniki so imeli večino v 67% olastninjenih podjetij, katerih vrednost pa je znašala le 16% vrednosti vseh podjetij. Drobni lastniki podjetij, ki so se lastninsko preoblikovala, prodajajo delnice in izkupiček od teh prodaj praviloma tekoče porabijo. Pri tem prevzemajo nekatere pooblaščenice (vzajemne) investicijske družbe z zbiranjem kontrolnih paketov delnic podjetij vlogo družb za upravljanje. Na slovenskem sekundarnem trgu kapitala so predvsem državne obveznice, ki so jih dobile banke ob njihovi sanaciji, in delnice, ki so bile podarjene zaposlenim v podjetjih in drugim državljanom.

Slovenski pokojninski sistem sprotne prispevnega pokritja je v primerjavi z drugimi državami na prehodu velikodušen do upokojencev. Vendar takšno financiranje pokojnin ob neugodnih demografskih projekcijah dolgoročno ni mogoče in **pokojninska reforma** je neizogibna. Ob naglem slabšanju pokojninskih razmerij pa je treba reformo začeti čimprej. Zato je slovenska vlada s pomočjo Phare programa in Svetovne banke pripravila predlog reforme (Bela knjiga o reformi pokojninskega in invalidskega zavarovanja, november 1997), ki temelji na tristebnem pokojninskem sistemu. Prvi steber pomeni nadaljevanje sedanjega sistema sprotne prispevnega pokritja s pomembnimi spremembami, ki zmanjšujejo beneficije upokojencev in tudi obremenitve podjetij oz. zaposlenih. Gre za podaljšano dobo upokojevanja ter njeno izenačitev za oba spola, daljšo delovno dobo za izračun pokojninske osnove, destimulacijo zgodnejšega in stimulacijo kasnejšega upokojevanja, redkejšo usklajevanje pokojnin in njihovo vezavo na življenjske stroške namesto na povprečne plače, enakomernejšo razdelitev bremena med zaposlenimi in samozaposlenimi, razširitev prispevne osnove in izboljšano pobiranje prispevkov. Drugi steber sestavlja novouvedeno obvezno varčevanje s kapitalskim pokritjem. Problem tega stebra je predvsem zagotovitev njegovih začetnih sredstev brez pretirane obremenitve davkoplačevalcev. Tretji steber pa predstavlja dodatno prostovoljno pokojninsko varčevanje. Vlada želi s socialnimi partnerji ter strokovno in politično javnostjo o reformi doseči dogovor, ki bi omogočil ekonomsko učinkovito zagotavljanje socialne varnosti sedanjih in prihodnjih generacij.

Nekatere odprte probleme v zvezi z odpravo družbene lastnine, delovanja kapitalnega trga in financiranja prehoda na drugi steber pokojninskega zavarovanja je po mnenju nekaterih strokovnjakov mogoče rešiti hkrati. Pri tem je ključnega pomena možnost vložiti delnice, pridobljene na podlagi lastninskih certifikatov, v prihodnji drugi pokojninski steber.

Javnofinančni primanjkljaj je bil financiran z neto zadolžitvijo v tujini v znesku 20 milijard tolarjev (0,7% BDP) in z 12 milijardami tolarjev doma (0,4% BDP). Za potrebe financiranja je izdala vlada leta 1997 400 milijonov nemških mark evroobveznic in 10 milijard tolarjev triletnih obveznic doma. Primanjkljaj se, kljub vladnim ukrepom za njegovo odpravo, obeta tudi leta 1998 (prvotno ocenjen na 1% BDP), leta 1999 pa bi ga lahko preprečil davek na dodano vrednost, če bo uveljavljen tega leta.

Treba je uvesti davek na dodano vrednost

1.4. Cene

Inflacija, merjena s cenami na drobno, je znašala od decembra 1996 do decembra 1997 9,4% (v predhodnem letu 8,8%). Indeks cen življenjskih potrebščin, ki bo v Sloveniji uradno merilo inflacije od leta 1998 naprej, je porasel za 8,8% (v predhodnem letu 9,0%).

Letne inflacijske stopnje okrog 9%...

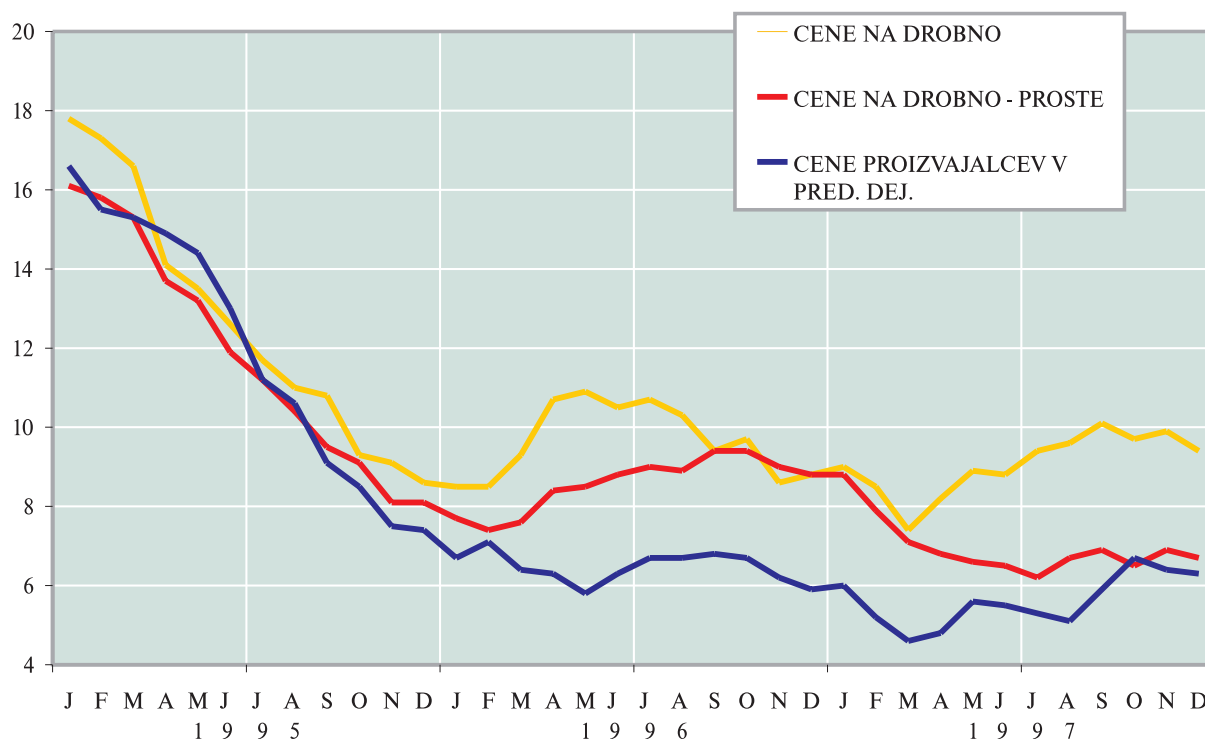
V letu 1997 je bila rast cen pod vplivom nadpovprečne rasti nadzorovanih cen, ki jo je povzročil predvsem vladni program prilagajanja cen v energetiki. Naftni derivati so se podražili v povprečju za 22,5% in elektrika za 15,2%, celotna košarica nadzorovanih cen (ki sestavlja 27% skupnega indeksa cen na drobno) pa za 16,1%.

...ob visoki rasti nadzorovanih ...

Proste cene so porasle za 6,9% (v predhodnem letu 9,2%). Na te cene sta v letu 1997 močno delovala najprej dražitev energentov v prvem polletju in zatem porast deviznega tečaja med julijem in septembrom. Pomembni so bili dejavniki, ki so delovali v nasprotni smeri – in med njimi predvsem umirjanje rasti plač. V okviru prostih cen je bila rast cen za storitve, s katerimi je mogoče aproksimirati slovenski nemenjalni sektor 10,9% (leto prej 11,7%), rast cen industrijskih izdelkov, ki so bolj izpostavljeni tuji konkurenci, pa 5,9% (leto prej 8,0%). Cene proizvajalcev v predelovalnih dejavnostih so porasle za 6,3% (leto prej 5,9%).

... in zmerni rasti prostih cen.

Slika 2: Cene (letne stopnje rasti v %)

Vir: Statistični urad RS, Banka Slovenije.

1.5. Plačilnobilančna gibanja

Saldo tekočih transakcij s tujino je od leta 1995 naprej približno uravnotežen, še naprej pa prihajajo v državo sredstva prek finančnih transakcij.

Slovenska podjetja so po predhodnih podatkih v 1997. letu izvozila za 8.372 milijonov ameriških dolarjev blaga (po pariteti FOB), uvozila pa so ga za 9.358 milijonov ameriških dolarjev (po pariteti CIF). Primanjkljaj znaša 986 milijonov dolarjev in je za 126 milijonov dolarjev manjši kakor v 1996. letu. Pokritost uvoza z izvozom se je tako izboljšala in znaša 89,5% (leto poprej 88,2%).

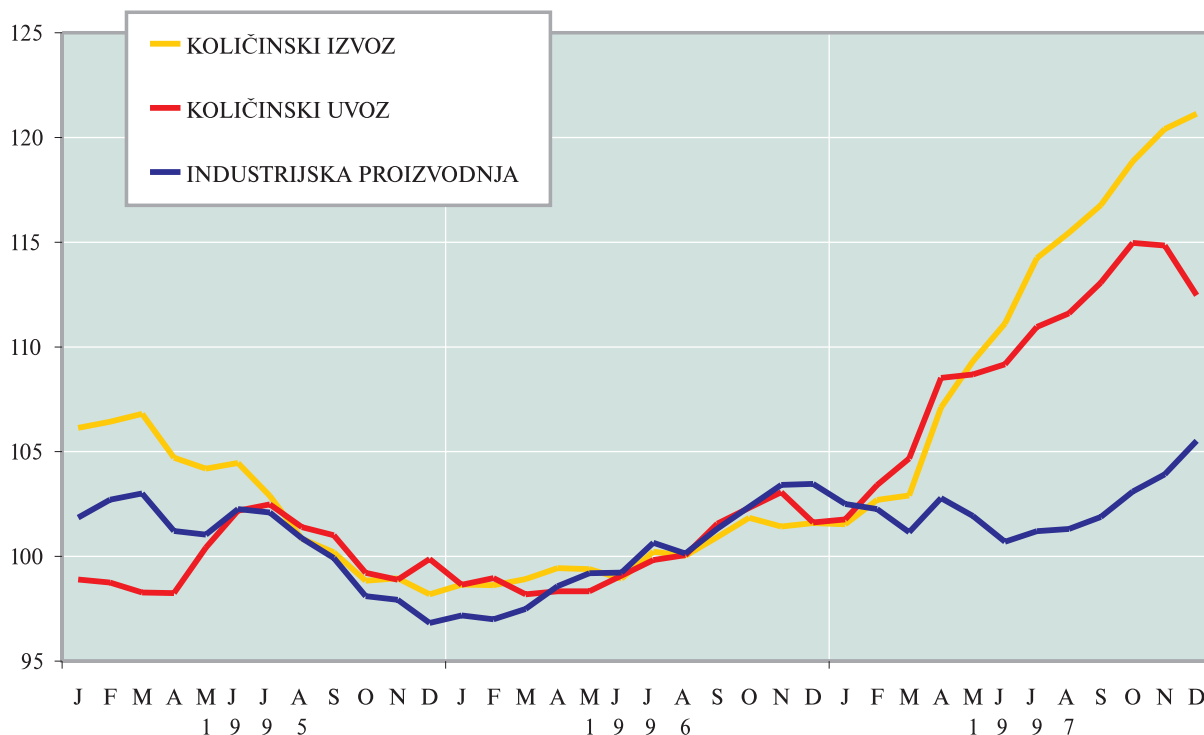
Boljša pokritost uvoza z izvozom

Izvoz realno večji za 11%,
uvoz pa za 10%

Izvoz blaga, izkazan v ameriških dolarjih, je bil v 1997. letu za 0,8% večji kakor v predhodnem letu. Uvoza je bilo v enakem obdobju za 0,7% manj. Blagovni primanjkljaj, izračunan po plačilnobilančni metodologiji, za 1997. leto znaša 766,9 mio USD oz. približno 4,3% BDP). Realno je obseg menjave v 1997. letu porasel precej bolj, kakor kažejo dolarski podatki. Realna rast izvoza blaga, pri kateri so izločene spremembe cen uvozne in izvozne košarice (predvsem spremembe medvalutnih razmerij), znaša 11,9%. Rast uvoza je nekoliko nižja in znaša 10%.

Hitro rast izvoza blaga je spodbudilo tuje uvozno povpraševanje, ki je bilo ugodno vse leto, še posebej pa od drugega četrtletja dalje. Kot omenjeno, se je tuje uvozno povpraševanje v 1997. letu po prvih ocenah povečalo za okoli 8,5%. Izvozna konkurenčnost, merjena s stroški dela na enoto proizvodnje v primerjavi s prodajnimi cenami v tujini, se je po slabšanju v prvih mesecih leta od julija dalje izboljševala. V povprečju prvih enajstih mesecev je bila izvozna konkurenčnost za 0,8% slabša kakor v povprečju 1996. leta.

Slika 3: Količinski izvoz in uvoz blaga ter gibanje industrijske proizvodnje v obdobju 1995-1997 (1996=100; desezonirani podatki).

Vir: Statistični urad RS; preračuni v ARC BS; desezonirano z impulznim trendom (Ekonomski institut Pravne fakultete).

Uvoz blaga je sledil dinamiki izvoza blaga. Carinske stopnje pri uvozu blaga so se na podlagi pridružitvenega sporazuma Slovenije z EU znižale s 1.1.1997 in ponovno s 1.1.1998. Višji uvoz blaga je tako po eni strani posledica znižanja cen uvoženega blaga, po drugi strani pa so nanj vplivale možnosti večjega izvoza blaga. Povpraševanje prebivalstva po uvoženem blagu je, ob počasnejši rasti dohodkov, raslo počasneje kakor v preteklih letih. Industrijska proizvodnja hitri rasti izvoza in uvoza blaga ni sledila, kar je razvidno iz slike 3. Do hitrejše rasti industrijske proizvodnje je prišlo šele ob koncu 1997. leta.

Večji uvoz bolj posledica nižjih carin in večjega izvoza...

...kakor povpraševanja prebivalstva.

V strukturi izvoza in uvoza blaga se je za 1 odstotno točko zmanjšal delež blaga za široko potrošnjo. Povečal se je delež proizvodov za reprodukcijo, na izvozni strani za 0,4 in na uvozni strani za 1 odstotno točko. Za 0,6 odstotnih točk je porasel tudi izvoz proizvodov za investicije, medtem ko je delež uvoza proizvodov za investicije ostal na ravni 1996. leta.

Blagovna menjava Slovenije je ostala usmerjena predvsem na področje držav članic Evropske unije. Izvoz na to področje znaša 63,6% izvoza, delež uvoza iz Evropske unije pa je 67,4%. Najpomembnejša trgovinska partnerica ostaja Nemčija z 29,4% deležem pri izvozu blaga in 20,7% pri uvozu (v 1996. letu: 30,6% in 21,7%). Blagovni presežek z Nemčijo se je povečal od 501 milijona dolarjev v 1996. letu na 526 milijonov dolarjev v 1997. letu. Med drugimi pomembnejšimi partnericami iz EU se je najbolj povečal izvoz v Italijo, in sicer kar za 13,1% (uvoz: -2,4%). Največje zmanjšanje izvoza pa je zabeleženo v menjavi z Francijo. V 1997. letu smo tja izvozili kar za 22,5% manj blaga in ga uvozili za 6% več kakor v predhodnem letu. Tržni delež Slovenije na trgih EU se v letu 1997 ni bistveno spremenil.

Prevladujoča menjava s članicami EU

Najbolj se je povečala menjava z državami CEFTA (porast izvoza za 6,6% in uvoza za 10%) in z državami nekdanje Sovjetske zveze (10,9%, 20,2%). S slednjimi, zlasti pa z državami nekdanje Jugoslavije, ima Slovenija presežke v blagovni menjavi. Primanjkljaj z državami EU pa je že tretje leto na približno enaki ravni.

Rast menjave z državami CEFTA in nekdanje SZ

Tabela 1: Regionalna razčlenitev slovenske blagovne menjave
(od 1995 do 1997 v mio USD)

	IZVOZ			UVOZ			SALDO		
	1995	1996	1997	1995	1996	1997	1995	1996	1997
Avstrija	535	551	565	919	835	789	-384	-284	-223
Francija	681	598	463	798	924	979	-117	-326	-516
Italija	1,212	1,103	1,248	1,611	1,593	1,555	-399	-490	-307
Nemčija	2,508	2,545	2,462	2,206	2,044	1,936	302	501	526
Evropska unija (15)	5,575	5,367	5,322	6,532	6,360	6,309	-957	-994	-987
CEFTA	424	473	504	667	641	705	-243	-168	-201
EFTA	87	83	87	237	249	194	-151	-166	-108
Neevropske članice OECD	363	340	341	541	585	542	-178	-245	-202
Države nekdanje Jugoslavije	1,209	1,385	1,388	671	709	593	538	676	795
od tega Hrvaška	891	855	837	576	590	465	315	265	372
Države nekdanje SZ	375	390	433	275	236	284	100	154	149
Druge države	283	272	297	569	641	731	-286	-369	-433
SKUPAJ	8,316	8,310	8,372	9,492	9,421	9,358	-1,176	-1,112	-986

Vir: Statistični urad RS; podatki za 1997. leto so predhodni.

Primanjkljaj blaga in storitev nekoliko višji ...

Tako kot v letih 1995 in 1996, tudi v letu 1997 primanjkljaj v blagovni menjavi ni bil v celoti pokrit s presežkom storitev. Le-ta je v letu 1997 znašal 590 milijonov dolarjev (v letu pred tem 704 milijonov dolarjev), skupni primanjkljaj v menjavi blaga in storitev pa se je od 177 povečal na 182 milijonov dolarjev.

... prihodki od potovanj ob izločenih medvalutnih razmerjih pa realno večji kakor leto prej .

Prihodki od potovanj so znašali 1188 milijonov dolarjev oziroma 3,4% manj kakor v letu 1996. Zaostajanje za primerljivo ravni 1996 se je pričelo v drugi polovici leta, z močnim zmanjševanjem pritokov od dnevnega turizma (od igralnic, prostocarinskih prodajaln in prodaje bencina). Glede na 15% močnejši dolar v primerjavi z nemško marko in 10% v primerjavi z italijansko liro, pa prihodki od potovanj še vedno realno rastejo. Izdatki za potovanja v tujino so znašali 544 milijonov dolarjev, kar je približno toliko kot v letu 1996.

Tabela 2: **Plačilna bilanca Slovenije, 1992-1997** (predhodni podatki, v mio USD)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997
A. TEKOCI RAČUN	926	192	600	-23	39	37
1. Blago	791	-154	-338	-954	-882	-772
2. Storitve	180	375	676	631	704	590
2.1. Transport	-164	57	68	70	76	101
2.2. Potovanja	389	429	537	558	687	643
2.3. Ostalo	-45	-111	71	3	-59	-154
3. Dohodki	-91	-51	170	210	155	131
3.1. Dohodki od dela	-2	-8	201	210	210	208
3.2. Dohodki od kapitala	-90	-44	-31	0	-55	-77
4. Tekoči transferji	46	22	92	91	62	88
B. KAPITALSKI RAČUN	...	4	-4	-18	-5	-4
C. FINANČNI RAČUN	-645	-206	-519	186	-42	-99
1. Neposredne naložbe	113	111	131	170	178	295
2. Naložbe v vrednostne papirje	-9	3	-33	-14	637	236
3. Ostale naložbe	-117	-209	27	264	-270	658
3.1. Terjatve	-158	-314	-306	-351	-426	288
a) Komercialni krediti	7	93	0	0	-162	-264
b) Posojila	-31	12	-11	-14	-7	-67
c) Gotovina in vloge: bank	-149	-451	-335	-195	-339	599
prebivalstva	9	87	153	6	-103	74
drugih sektorjev	...	-20	-3	7	28	6
d) Druge terjatve *	6	-35	-110	-155	158	-59
3.2. Obveznosti	41	104	334	615	156	369
a) Komercialni krediti	-13	-13	-11	-4	17	14
b) Posojila:	33	161	326	572	-12	334
Banka Slovenije	-	-14	-5	-3	-3	-1
Poslovne banke	-9	2	92	208	-178	3
Uradni sektor	-17	79	82	130	-74	-5
Drugi sektorji	59	95	157	237	243	337
c) Vloge in druge obveznosti	21	-44	19	47	150	21
4. Mednarodne denarne rezerve	-633	-111	-645	-235	-587	-1287
Statistična napaka	-281	10	-77	-145	8	66

Negativni predznak (-) pomeni uvoz oziroma presežek uvoza nad izvozom v tekočem računu, povečanje terjatev ali zmanjšanje obveznosti v kapitalnem in finančnem računu ter povečanje mednarodnih rezerv Banke Slovenije.

* Vključuje plačila in izplačila BS na fiduciarnem računu.

Vir: Banka Slovenije.

Presežek v menjavi transportnih storitev se je od 76 milijonov dolarjev v letu 1996 povečal na 101 milijon dolarjev v letu 1997. Primanjkljaj v menjavi ostalih storitev je znašal 154 milijonov dolarjev, kar je za 95 milijonov dolarjev več kakor v letu poprej. K večjemu primanjkljaju v dolarjih so prispevali zlasti manjši saldo konstrukcijskih storitev in storitev posredovanja ter večji nakup patentov in licenc kot v letu 1996.

Neto pritok **dohodkov od dela** je znašal 208 milijonov dolarjev, kar je praktično na ravni preteklih dveh let. Večji pa je bil neto odtok **dohodkov od kapitala**, ki so v letu 1997 dosegli 77 milijonov dolarjev (55 milijonov dolarjev v letu 1996). Neto plačane obresti v tujino so pod vplivom močnejšega dolarja in višje ravni zadolženosti narasle na 64 milijonov dolarjev: prejete obresti so se zmanjšale za 17 milijonov, in sicer na 144 milijonov dolarjev, plačane obresti pa se povečale za 14 milijonov, in sicer na 209 milijonov dolarjev. Neto pritok **tekočih transferjev** je znašal 88 milijonov dolarjev, leto poprej pa 62 milijonov dolarjev.

Pozitivni **saldo tekočih transakcij** je znašal leta 1997 po predhodnih podatkih 37 milijonov dolarjev, v primerjavi z 39 milijoni dolarjev leta 1996.

Tok **neposrednih naložb** v Slovenijo je v letu 1997 znašal 321 milijonov dolarjev (v letu poprej 186 milijonov dolarjev), v tujino pa je Slovenija investirala 26 milijonov dolarjev, trikrat več kakor v letu 1996. **Portfolio naložbe** tujcev so znašale 238 milijonov dolarjev, večji del, 195 milijonov dolarjev predstavlja pritok od izdaje evroobveznic v juniju 1997. Tovrstne naložbe v delnice domačih podjetij so znašale 52 milijonov dolarjev (primerljivih podatkov za 1996 ni, ker podatki o portfolio naložbah tujcev v lastniške papirje pred letom 1997 niso bili ločeni od neposrednih naložb).

V letu 1997 se je dolg na podlagi **najetih posojil** povečal za 334 milijonov dolarjev (v letu 1996 za 453 milijonov dolarjev, če ne upoštevamo preknjižbe dela dolga bank na državo v juniju 1996 v višini 465 milijonov dolarjev). Država je neto odplačala 5 milijonov dolarjev posojil (v letu poprej 74 milijonov dolarjev). Podjetja so neto najela za 337 milijonov dolarjev novih posojil, za 94 milijonov dolarjev več kakor v letu 1996. Banke so pretežni del leta neto odplačevale posojila, zaradi novega črpanja posojil v zadnjem četrtletju pa se je zadolženost bank na podlagi tujih posojil v celem letu le povečala za 3 milijone dolarjev. Na osnovi **danih posojil** so banke povečale terjatve do tujine za 71 milijonov dolarjev (6 milijonov dolarjev v letu 1996), po drugih terjativah pa še za 52 milijonov dolarjev. Obveznosti bank po **vlogah nerezidentov** so narasle za 20 milijonov dolarjev (155 milijonov dolarjev v letu 1996).

Skupni **neto finančni tok** iz tujine v letu 1997 je znašal 645 milijonov dolarjev ali 3,6% bruto domačega proizvoda. V tem je zajeto tudi 66 milijonov dolarjev pritoka v letu 1997, ki ga ni mogoče identificirati, in je izkazan kot statistična napaka. Dejanski pritok v **skupne devizne rezerve** (Banke Slovenije in poslovnih bank) je tako znašal 681 milijonov dolarjev: 645 milijonov dolarjev iz finančnih in 37 milijonov dolarjev iz tekočih transakcij.

Končni rezultat poslovanja s tujino in operacij Banke Slovenije na domačem deviznem trgu je bilo povečanje **mednarodnih rezerv Banke Slovenije** za 1.287 milijonov dolarjev, na raven 3.315 milijonov dolarjev ob koncu leta 1997.

Leta 1997 večji presežek transportnih storitev...

...večji neto pritok tekočih transferjev in...

...skoraj enak presežek tekočih transakcij.

Povečane tudi neposredne naložbe v Slovenijo

Portfolio naložbe tujcev pretežno v slovenske evroobveznice

Neto finančni tok iz tujine kar 645 mio USD ali 3,6% BDP

Slovenske devizne rezerve večje za 681 mio USD...

...in mednarodne rezerve BS za 1287 mio USD.

1.6. Zadolževanje v tujini

**Po letu 1991 prvič manj
zadolževanja v tujini kakor
preteklo leto...**

...tako države...

...kot zasebnega sektorja.

V letu 1997 je bilo sklenjenih skupno za 1.350 milijonov ameriških dolarjev novih kreditnih poslov, kar je 16,3 % manj kakor v letu 1996. S tem se je prvič po letu 1991 zmanjšal obseg poslov glede na preteklo leto. Za 11,2 % se je zmanjšal tudi znesek novih posojil, najetih ali garantiranih od države v skupni višini 379,3 milijonov dolarjev. Od tega je bilo 231,2 milijonov dolarjev zadolžitve realiziranih z izdajo obveznic Republike Slovenije v nemških markah. Zmanjšal se je tudi obseg novega zadolževanje zasebnega sektorja, in sicer je v letu 1997 dosegel višino 970,7 milijonov dolarjev, kar pomeni zmanjšanje za 18,1 %. Mednarodne finančne ustanove so v letu 1997 odobrile 85,4 milijona dolarjev posojil, prek sindiciranih posojil je bilo odobrenih 165,6 milijona dolarjev, večji del za kreditiranje bank.

**Med novimi posojili več
kratkoročnih**

V strukturi novih posojil se je povečal delež kratkoročnih, ki je v letu 1997 dosegel 21,8 %. Povečala se je ročnost dolgoročnih kreditov, ki je znašala v povprečju sedem let in en mesec. Hkrati se je v valutni strukturi še povečal delež posojil, odobrenih v nemških markah, v katerih je bilo skupno sklenjenih 69,1 % vseh poslov.

**Celotni dolg v USD večji za
4,1%**

Celotni dolg je znašal 31. decembra 1997 4.176 milijona ameriških dolarjev in je za 4,1 % večji kakor pred letom dni. Porast je posledica rasti tako dolgoročnega kot tudi kratkoročnega dolga, ki predstavlja 3,1 % celotnega dolga.

**Mednarodne rezerve večje
od celotnega dolga do tujine**

Rasti zunanjega dolga je tako kot v preteklih letih tudi v letu 1997 sledila rast mednarodnih denarnih rezerv, ki so 31. decembra 1997 za 3,1 % presegale celotni zunanji dolg.

2. DENARNA POLITIKA

2.1 Namere in usmeritve denarne politike

Temeljna usmeritev denarne politike je bila, kot v predhodnih letih, nadaljnje postopno zmanjšanje inflacije in/ali zagotavljanje stabilnosti domače valute. Bližnji cilj je bila še naprej količina denarja. Banka Slovenije v režimu uravnavanega drsenja intervenira na deviznem trgu le v okviru zadanih denarnih omejitev. Namen te politike je v nekaj letih postopno znižati inflacijo na raven inflacije evropskih držav.

Namen denarne politike je nizka inflacija.

Banka Slovenije je za bližnji cilj denarne politike v letu 1997 prvič določila široki denarni agregat M3. Ta količina naj bi odslej dajala denarni politiki, skladno z načinom njenega učinkovanja, osnovno srednjeročno orientacijo. Za tekoče odločanje je spremljala pomembnejše indikatorje denarnega trga (obrestne mere, odzivi bank na tako imenovano odprto ponudbo BS, ki jim omogoča priti do denarja BS, preseganje obvezne rezerve) in je tudi še naprej izračunavala tekoče mesečno povpraševanje po denarju (M1) in po primarnem denarju.

M3 prvič bližnji cilj denarne politike

Na denarnem trgu je postala Banka Slovenije februarja 1997 neto dolžnik (brez upoštevanja računov rezerv bank), kar se je kasneje še poglobljalo. Količina primarnega denarja se je večala skoraj v celoti z nakupi tujega denarja od bank, medtem ko so posojila, vključno z repojem blagajniških zapisov v tujem denarju samo nihala okrog izhodiščnega stanja. BS je urejala bančno likvidnost predvsem z nakupi deviz in s prodajo svojih blagajniških zapisov.

Prevladujoč odkup tujega denarja od bank pri ponudbi primarnega denarja...

Denarni agregat M3 se je večal predvsem zaradi večanja neto terjatev do tujine in le neznatno zaradi večanja posojil domačim sektorjem.

... pa tudi M3.

Okvir 3: Bližnji cilj denarne politike Banke Slovenije za leto 1997

Na seji dne 6.5.1997 je sprejel Svet banke Slovenije bližnji cilj denarne politike za leto 1997, in sicer letno rast denarnega agregata M3 za 18% z odstopanjem 4 odstotnih točk nad in pod ciljem, za obdobje med povprečjem zadnjega četrtletja 1996 in zadnjega četrtletja 1997. Svet Banke Slovenije je kot pogoj za denarno politiko v teh okvirih navedel proračunski primanjkljaj do 0,5% BDP in napovedano vladno politiko prilagajanja nadzorovanih cen.

Realizirana letna rast M3, merjena na navedeni način, je znašala 22,9%, kar je 0,9 odstotne točke več od zgornje meje. Svet Banke Slovenije je na seji dne 24.2.1998 ocenil, upoštevajoč razmere, ki so odstopale od pričakovanih, da je bila denarna politika v letu 1997 skladna z usmeritvami in da ni razlogov za spremembe. Banka Slovenije bo pripravila za leto 1998 novo projekcijo rasti M3.

Denarni agregat M3 zajema skoraj celotno domačo pasivo denarnega sistema, vključno z vlogami vladnega sektorja in deviznimi vlogami (pretežno prebivalstva) pri bankah. Druge obveznosti denarnega sistema, razen kapitala in rezerv, so v glavnem le izdani vrednostni papirji bank in Banke Slovenije (v obsegu 4,8% M3 ob koncu leta 1997), drugih varnih in likvidnih nebančnih instrumentov pa je kljub razvoju še zelo malo.

V okviru skupne 22,9% letne rasti M3 je znašala rast M1 19,4%, rast deviznih vlog 5,8% (v celoti na račun tečajnih razlik), rast kratkoročnih in vezanih vlog pa 35,7%. Pomemben del skupne rasti agregata je prispevala rast tolarških vlog, vezanih nad 1 leto, v navedenem obdobju za 67,7%. Vendar je delež teh vlog v denarnem agregatu M3 še vedno majhen – ob koncu leta 1997 14,6%, če jim prištejemo še dolgoročne devizne vloge, sicer pa samo 12,1%.

V sklopu skupine ukrepov iz leta 1996 in z devizno intervencijo je Banka Slovenije usmerjala v svoje devizne rezerve velik obseg tekoče pridobljenih, kot tudi zatečenih deviznih imetij bank - z odkupom in še več z deviznimi blagajniškimi zapisi.

Konec leta pospešeno zniževanje obrestnih mer

Obrestne mere so se v letu 1997 zniževale, vendar malo glede na močan pritok sredstev iz tujine. Po slabih izkušnjah z velikim povečanjem bančnih posojil v letih 1995-1996 so bile banke v svojih posojilnih politikah zadržane, dobra alternativa tem naložbam pa so bili vrednostni papirji Banke Slovenije. V drugem polletju je zaradi naraščajoče izvozne in proizvodne aktivnosti poraslo povpraševanje po kreditih, kar se je v zadnjem četrtletju že pokazalo v povečanih posojilih bank. Na podlagi podatkov, da se je v letu 1997 že več kot pol financiranja podjetij naslonilo na tuje vire, in v pričakovanju bližajočega se nadaljnega liberaliziranja in odpiranja slovenskih finančnih trgov, so začele banke ob koncu leta le zniževati obrestne mere. Banka Slovenije je to usmeritev podprla z zniževanjem svojih obrestnih mer.

Pritisk fiskalnega primanjkljaja na bančne vire

V letu 1997 so bile pred denarno politiko spremenjene razmere in politika vlade. Po pretežno izravnanih vladnih finančnih vireh v predhodnih letih je bil prvič ustvarjen primanjkljaj (v višini 1,1% BDP), ki je zlasti proti koncu leta povečal pritisk na bančne vire in obrestne mere. Poleg tega je bila v okviru vladnega programa prilagajanja cen v energetiki realizirana visoka rast nadzorovanih cen (za 16,1%, medtem ko so porasle proste cene za 6,9%), zaradi česar je skupna letna inflacija porasla, od 8,8% v letu 1996 na 9,4%.

Tabela 3: Ponudba primarnega denarja (v mlrd SIT)

	31. december			Četrtnete spremembe v 1997				
	1995	1996	1997	I	II	III	IV	Skupaj
1. Neto tuja aktiva	250,3	329,6	559,2	56,4	69,4	90,6	13,3	229,6
2. Domače devizne obveznosti	-158,6	-181,1	-301,0	-35,1	-44,4	-54,7	14,3	-119,9
- devizni BZ	-120,0	-162,1	-289,2	-43,4	-22,1	-62,9	1,2	-127,1
- devizne vloge proračuna	-37,1	-19,0	-11,8	8,2	-22,3	8,1	13,1	7,1
3. Neto devizna aktiva (1+2)	91,7	148,5	258,2	21,2	25,0	35,8	27,6	109,7
4. Vezane vloge proračuna	-7,8	0,0	-9,0	-1,1	-6,4	0,3	-1,8	-9,0
5. Posojila bankam	43,1	15,7	18,1	-1,7	4,5	-5,9	5,5	2,4
- likvidnostno	7,7	1,3	0,0	-0,7	-0,3	0,5	-0,7	-1,3
- repo DBZ	16,8	13,7	13,7	-2,4	0,5	-4,8	6,7	0,0
- druga posojila	18,6	0,8	4,4	1,4	4,3	-1,5	-0,6	3,6
6. Tolarski BZ	-6,6	-16,3	-75,8	-10,6	-9,6	-21,0	-18,4	-59,5
- 60 dni	-2,2	-2,9	-24,6	-3,8	-5,6	-12,0	-0,3	-21,7
- 270 dni	-	-	-23,8	-1,5	-1,8	-5,8	-14,7	-23,8
- BZ z nakupnim bonom	-1,4	-9,0	-17,4	-6,8	-3,9	0,0	2,3	-8,4
- drugi BZ	-3,0	-4,4	-10,0	1,5	1,7	-3,2	-5,7	-5,6
7. Drugo, neto ostala pasiva	-18,5	-28,1	-45,9	-8,1	-3,2	-7,8	1,2	-17,9
8. Neto tolarska aktiva (4 do 7)	10,2	-28,7	-112,6	-21,5	-14,7	-34,3	-13,5	-84,0
9. Primarni denar (3+8)	101,9	119,9	145,6	-0,3	10,4	1,5	14,2	25,8
- rezerve bank	38,0	48,1	63,1	-1,9	9,3	-1,1	8,7	15,0
- druge vpogledne vloge	4,0	4,9	4,4	-0,6	0,2	0,3	-0,4	-0,5
- gotovina v obtoku	60,0	66,8	78,1	2,3	0,8	2,3	5,9	11,3

Vir: Banka Slovenije.

Do maja se je količina **primarnega denarja** zmanjšala, junija se je z devizno intervencijo povečala, zatem pa obdržala do konca leta zmerno rast. Od decembra 1996 do decembra 1997 je porasel primarni denar za 18,4% (merjeno s povprečnimi mesečnimi stanji) ali realno za 8,3%.

**8,3% realna rast
primarnega denarja**

Banka Slovenije je vse leto večala količino primarnega denarja z deviznimi transakcijami in zmanjševala njegovo količino s tolarskimi blagajniškimi zapisi. Predpisi iz leta 1996 so banke motivirali bodisi za naložbe v devizne blagajniške zapise Banke Slovenije ali za prodajo presežnih deviz. Prodaja deviz Banki Slovenije je bila še posebno privlačna zaradi njenega 'odkupa s pravico'. Cikel, ki se je pričel predhodno leto, se je končal maja 1997. Maja 1997 pa se je začel novi cikel. V okviru celoletnega povečanja deviznih rezerv Banke Slovenije za 226,9 milijarde tolarjev je znašal porast na podlagi neto izdaje deviznih blagajniških zapisov (pretežno bankam) 127,1 milijarde tolarjev, prtok iz odkupa deviz od bank za tolarje pa 92,7 milijard tolarjev. Monetizacija je znašala okrog 5 milijard SIT mesečno do maja, prek 11 milijard tolarjev mesečno v poletnih mesecih in zatem okrog 7 milijard tolarjev.

Posojila bankam so se povečala za 2,4 milijarde tolarjev, vloge proračuna pa so se zmanjšale za 9 milijard tolarjev. S prodajo tolarskih blagajniških zapisov je bilo umaknjenih 59,5 milijard tolarjev primarnega denarja, sorazmerno enakomerno skozi vse leto po okrog 5 milijard tolarjev mesečno.

Tabela 4: **Ponudba M3: konsolidirana bilanca denarnega sistema** (v mlrd SIT)

	Stanje 31. decembra			Četrtnetne spremembe v 1997				Skupaj
	1995	1996	1997	I	II	III	IV	
1. Neto tuja aktiva	365,2	488,4	676,8	37,3	58,3	57,6	35,2	188,4
2. Domača aktiva	921,1	993,8	1.134,6	13,9	38,0	34,9	54,0	140,8
Vladni sektor: obveznice*	264,6	228,1	249,6	4,6	3,0	6,9	7,0	21,5
posojila	50,9	40,7	69,8	1,3	14,5	3,1	10,3	29,1
Podjetja : v. papirji	40,9	40,9	40,8	0,7	-0,2	0,6	-1,3	-0,2
posojila	404,2	477,0	534,2	5,1	6,8	12,0	33,4	57,3
Prebivalstvo: posojila	160,5	207,2	240,3	2,3	14,0	12,3	4,6	33,1
3. Izdani v. papirji	-57,1	-52,2	-66,8	3,2	-5,7	-10,1	-2,0	-14,6
4. Devizne vloge proračuna	-37,1	-19,0	-11,8	8,2	-22,3	8,1	13,1	7,1
5. Drugo, neto ostala pasiva	-252,2	-278,6	-339,4	-24,3	-13,6	-22,1	-7,6	-60,8
6. M3 (1 do 5)	939,9	1.132,5	1.393,4	38,3	54,8	68,4	99,4	260,9
- devizne vloge pri bankah	325,4	384,4	404,0	-0,5	-5,1	13,0	12,3	19,6
7. M2	614,5	748,1	989,4	38,8	59,9	55,4	87,1	241,3
- vezane vloge pri bankah	348,1	447,9	630,8	40,0	18,6	58,0	66,3	183,0
- vezane vloge pri BS	7,8	0,0	9,0	1,1	6,4	-0,3	1,8	9,0
- hranilne vloge	54,7	65,2	79,1	8,1	8,6	-1,5	-1,2	13,9
8. M1	203,9	235,1	270,5	-10,4	26,4	-0,8	20,2	35,4
- vpogledne vloge pri bankah	140,0	163,3	187,9	-12,1	25,3	-3,4	14,8	24,6
- vpogledne vloge pri BS	4,0	4,9	4,4	-0,6	0,2	0,3	-0,4	-0,5
- gotovina v obtoku	60,0	66,8	78,1	2,3	0,8	2,3	5,9	11,3

* Saldirano z "drugimi deviznimi obveznostmi" bank do proračuna (obveznosti na račun leta 1996 prevzetih starih zunanjih dolgov bank).

Vir: Banka Slovenije.

**Rast M3 pod vplivom
finančnih tokov iz tujine**

Denarni agregat M3 se je večal predvsem zaradi pritoka sredstev iz tujine in v zadnjem četrtletju še zaradi pospešene rasti posojil domačim sektorjem. Od decembra 1996 do decembra 1997 je porasel M3 za 23,8% ali realno za 13,2%.

Neto tuja aktiva denarnega sistema je porasla za 188,4 milijarde tolarjev. Monetizacija iz tega vira v višini 79,8 milijarde tolarjev je tekla prek menjalnic in 61,0 milijarde tolarjev prek deviznega trga, vladni sektor pa je Banki Slovenije prodal neto za 3,3 milijarde tolarjev. Tok je postal zelo močan od maja naprej in je, drugače kot v prejšnjih letih, izviral bolj iz tujih neposrednih in portfolio naložb kakor iz posojil.

Prirast domačih naložb je znašal 140,8 milijarde tolarjev, v tem bančnih posojil 119,5 milijarde tolarjev. Rast posojil prebivalstvu je bila zmerna, prvič pa so se močnejše povečala posojila vladnemu sektorju. Vse do septembra je bilo zelo šibko posojanje podjetjem, ki je zatem poskočilo v zadnjem četrtletju. Druge domače terjatve bank, predvsem po vrednostnih papirjih, so porasle v glavnem le zaradi pripisov tečajnih razlik; ocenjeno stvarno povečanje državnih obveznic je znašalo okrog 5 milijard tolarjev, decembrska izdaja 6 milijard tolarjev pa je bila realizirana v januarju 1998.

2.2. Obrestne mere

**Znižanje realnih obrestnih
mer...**

Realne obrestne mere, opredeljene kot pribitek nad temeljno obrestno mero (TOM), so se v letu 1997 zniževale. Banka Slovenije je sredi leta nekoliko zvišala obrestne mere na instrumentih sterilizacije, kar se ni poznalo na drugih trgih. Glede na močan tok ponudbe finančnih sredstev iz tujine je bilo splošno znižanje celo skromno. Močnejše zniževanje so sprožile tako banke kot Banka Slovenije v decembru z nadaljevanjem v prvih mesecih 1998.

**... in rastoči revalorizacijski
faktor.**

Zniževanje realnih obrestnih mer se večinoma ni pokazalo v skupnih nominalnih obrestnih merah zaradi naraščanja TOM med letom, od 7,6% v povprečju prvega trimesečja do 10,0% v zadnjem. V povprečju celega leta pa je bil tudi TOM nižji kakor leto poprej.

Tabela 5: Obrestne mere Banke Slovenije in denarnega trga v letu 1997
(mesečna povprečja v % letno)

	Nominalne obr. mere				TOM	Obr. mere nad TOM*			
	Repo	TBZ:		Denarni trg		Repo	TBZ:		Denarni trg
		60 dni	270 dni				60 dni	270 dni	
Januar	10,66	9,76	-	9,02	6,05	4,34	3,50	-	2,80
Februar	12,88	11,89	-	10,14	8,11	4,42	3,50	-	1,88
Marec	12,88	12,36	13,45	9,83	8,56	3,98	3,50	4,50	1,17
April	12,08	11,31	12,39	8,60	7,55	4,22	3,50	4,50	0,97
Maj	12,93	12,90	13,99	9,47	8,56	4,02	4,00	5,00	0,84
Junij	13,62	13,21	14,30	9,63	8,86	7,34	4,00	5,00	0,70
Julij	13,06	12,90	13,99	9,22	8,56	4,15	4,00	5,00	0,61
Avgust	14,70	14,51	15,88	10,35	9,84	4,43	4,25	5,50	0,46
September	14,96	14,86	16,24	10,40	10,18	4,33	4,25	5,50	0,20
Oktober	14,50	14,50	15,88	9,91	9,84	4,24	2,24	5,50	0,07
November	14,51	14,50	16,24	10,19	10,18	3,93	3,92	5,50	0,01
December	13,78	13,00	15,33	9,76	9,84	3,59	2,88	5,00	-0,07

* Izračunana iz nominalne obrestne mere za vse obrestne mere razen za 60-dnevne TBZ do aprila, in za 270-dnevne TBZ.

Vir: Banka Slovenije.

Splošna raven obrestnih mer je še visoka. Povprečna nominalna obrestna mera za nekajdnevna posojila na medbančnem trgu je znašala 9,7%, povprečna obrestna mera za 1-mesečne bančne vloge 13,2% in za dolgoročna bančna posojila 21,3%. Rast tečaja DEM do tolarja, ki jo je mogoče primerjati s temi povprečji, je bila 3,6%.

Deindeksacija: od maja 1995 naprej, ko je v pristojnosti Banke Slovenije objavljane temeljne obrestne mere (TOM), se le-ta izračunava kot povprečje inflacije v določenem preteklem obdobju. Referenčno obdobje je bilo sprva tri, zatem šest mesecev, od maja 1997 naprej pa dvanajst mesecev. S tem so bila iz nominalnih obrestnih mer dokončno izločena nihanja, povezana z visoko variabilnostjo tekočih mesečnih stopenj inflacije.

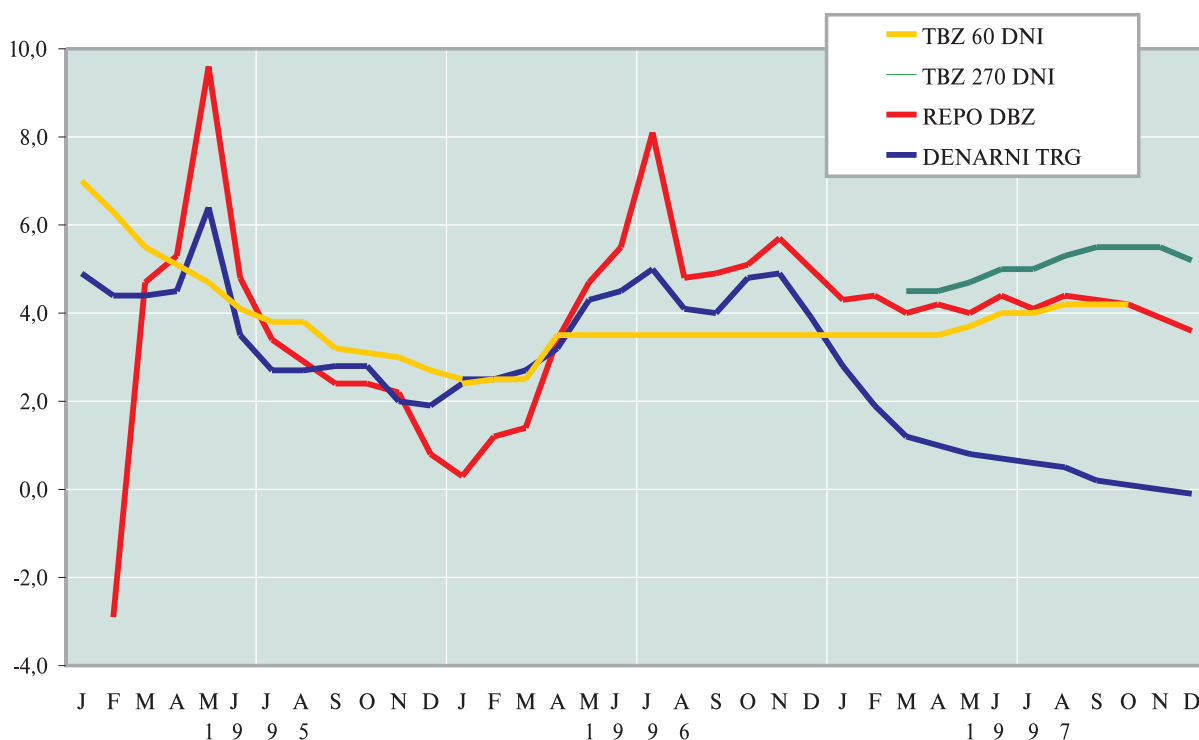
Stabilizirani revalorizacijski faktor obrestnih mer

Banka Slovenije je ukinila indeksiranje na svojih instrumentih z ročnostjo do 30 dni že leta 1995, oktobra 1997 pa še na 60-dnevnih tolarških blagajniških zapisih.

Obrestne mere Banke Slovenije: eskontna mera (10%) in lombardna mera (11%) sta ostali nespremenjeni. Instrumentov z eskontno mero dejansko ni, strošek lombarda, ki so ga banke črpale samo minimalno, pa je predvsem predpisana zastava vrednostnih papirjev.

Banka Slovenije je vse leto s tolarškimi instrumenti odvezemala bankam likvidnost, ki je pri njih nastajala z deviznimi transakcijami. Med instrumenti izdajanja je bila pomembnejša le stalna ponudba repoja deviznih blagajniških zapisov, implicitna obrestna mera pa je zaradi metode licitiranja sledila obrestni meri 60-dnevnega tolarškega blagajniškega zapisa. Pri tej obrestni meri so bile realizacije repoja nizke, predvsem v drugi polovici leta.

Slika 4 : Obrestne mere Banke Slovenije in denarnega trga
(mesečna povprečja, nad TOM v % letno)

Vir: Banka Slovenije.

Ob intervencijah višje obrestne mere BZ

Obrestna mera 60-dnevnega tolarskega blagajniškega zapisa (TBZ) je znašala do maja 3,5% nad TOM, 270-dnevnega TBZ pa ob uvedbi v februarju 1997 4,5% nad TOM. V obdobju obsežnejših posegov na deviznem trgu je Banka Slovenije v dveh zaporednih korakih obe obrestni meri dvignila do 4,25% oziroma 5,5% nad TOM v avgustu, decembra pa ju je začela spet zniževati. Ob koncu leta je znašala obrestna mera 60-dnevnega TBZ 2,9% nad TOM (nominalno 13,0%; od oktobra naprej se objavlja nominalna obrestna mera), 270-dnevnega TBZ pa 5,0% nad TOM. Zniževanje se je v začetku leta 1998 nadaljevalo.

Obrestna mera denarnega trga: obrestna mera na medbančnem denarnem trgu, na katerem se opravljajo transakcije zelo kratkih ročnosti, ni sledila rasti obrestnih mer TBZ Banke Slovenije med majem in avgustom, temveč se je v vsem letu zniževala. Z visokih 3% nad TOM se je najprej do marca naglo znižala do izpod 1% nad TOM in zatem postopoma do 0,1% pod TOM ob koncu leta (nominalno 9,8%).

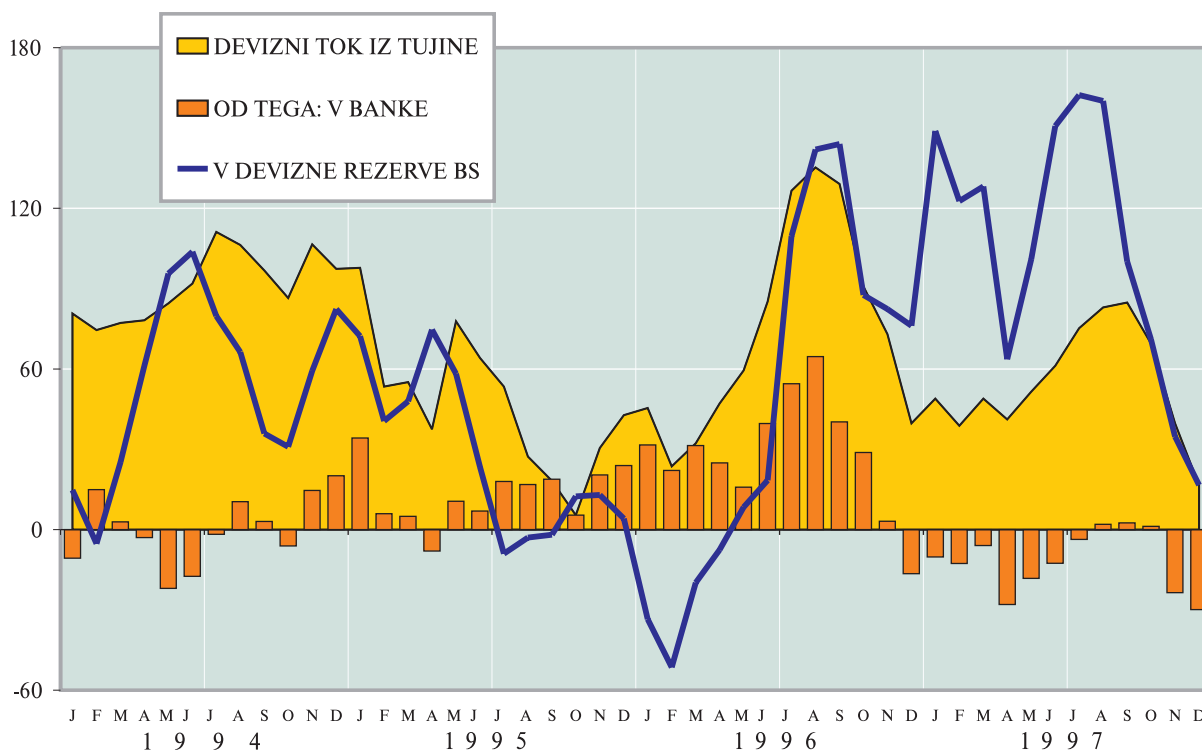
Neto pritoki v nebančne sektorje

Drugi trgi, ki bi mogli oblikovati reprezentativne obrestne mere, se doslej v Sloveniji niso razvili. Proračun se do leta 1997 ni pomembneje zadolževal, za financiranje primanjkljaja tega leta pa je Zakladnica (med drugim) trikrat licitirala 3-letno obveznico RS09. Na decembrski licitaciji (s plačilom v januarju 1998) je bila povprečna realizirana obrestna mera 5,5% nad TOM.

2.3. Devizni tečaj

Skupni denarni tok iz tujine v devizne rezerve bank in Banke Slovenije je znašal v celem letu 681 milijonov ameriških dolarjev, največ v drugem in zatem v tretjem

Slika 5: Tokovi tujega denarja* (v mio USD mesečno; drseče sredine 3)

* Pritok iz tujine brez direktnih tokov iz tujine v Banko Slovenije (od obresti itd., ter zmanjšano za neto plačila z deviznega računa proračuna).

Vir: Banka Slovenije.

četrtertletju (v predhodnem letu 907 milijonov dolarjev oziroma 753 milijonov dolarjev brez upoštevanja prenosa s fiduciarnega na redne račune deviznih rezerv Banke Slovenije). Pritoki so bili v letu 1997, drugače kot leto poprej, v celoti v nebančne sektorje; banke so neto nakazovale v tujino, z vračanjem posojil in lastnimi tujimi naložbami skupaj za 158 milijonov ameriških dolarjev. Ponudba tujega denarja v bančni sistem je tekla pretežno prek menjalnic, skupaj od tujcev in domačega prebivalstva v neto vrednosti 500 milijonov dolarjev, od podjetij na deviznem trgu pa neto 382 milijonov ameriških dolarjev.

Devizna intervencija Banke Slovenije je znašala več kakor celotni neto pritok iz tujine, saj so bile banke na podlagi nekaterih predpisov iz leta 1996 dolžne postopno zmanjševati preseganje svojih tujih oziroma deviznih naložb nad obveznostmi. Skupni pritok tujega denarja od bank v devizne rezerve Banke Slovenije je znašal neto 761 milijonov ameriških dolarjev po deviznih blagajniških zapisih Banke Slovenije, direktni odkup za tolarje pa še 581 milijonov ameriških dolarjev. Prodajo deviz Banki Slovenije je reguliral do maja "odkup s pravico" iz julija 1996, od junija naprej pa nov cikel uporabe tega instrumenta.

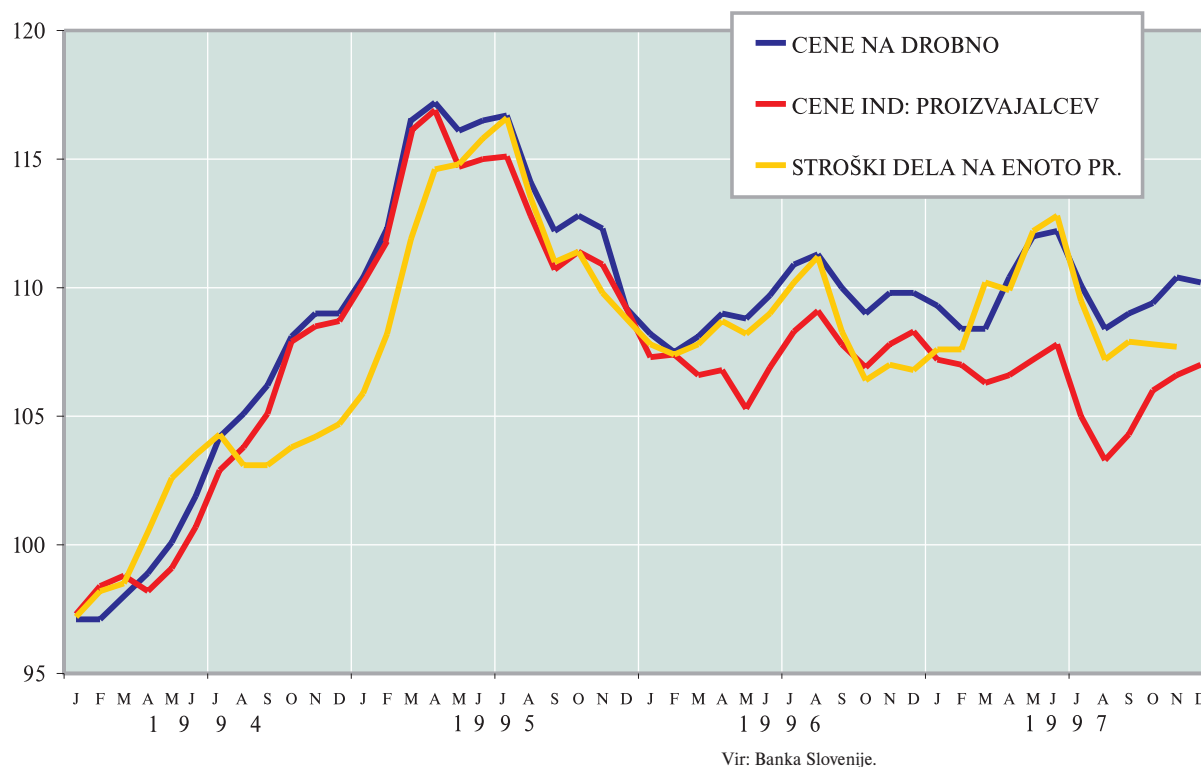
**Devizne intervencije BS
večje od pritoka iz tujine**

Tečaj nemške marke na deviznem trgu je ob sorazmerno skromnih plačilno-bilančnih pritokih do aprila 1997 najprej nekoliko porasel, od 91,0 SIT/DEM s konca predhodnega leta do 91,2 SIT/DEM sredi marca, zatem pa se je do srede junija že zmanjšal na 90,1 SIT/DEM. S ponovno intervencijo Banke Slovenije se je zatem tečaj do konca septembra dvignil na 94,5 SIT/DEM. Na tej ravni se je ohranjal večji del oktobra, potem pa počasi padel do 94,3 SIT/DEM ob koncu leta.

Od začetka do konca leta je tečaj marke porasel za 3,6% (leto prej 2,2%). Tečaj gotovine v menjalnicah je do srede leta sistematično zaostajal za tečajem deviznega trga za okrog 90 stotinov ali 1%, v drugem polletju, skladno s pogoji "odkupa s pravico", pa razlike ni bilo. Medtem je nominalni efektivni devizni tečaj, v katerem

**V letu 1997 3,6%
nominalna rast tečaja
nemške marke.**

Slika 6: **Realni efektivni tečaj tolarja (1993=100)**

7,4% rast devizne košarice so uteži iz slovenske zunanjetrgovinske košarice, porasel od decembra 1996 do decembra 1997 za 7,4%, zaradi hitrejše rasti vrednosti nekaterih drugih valut, predvsem ameriškega dolarja.

Realna apreciacija tolarja **Realni efektivni tečaj.** Tolar je realno apreciral v dvanajstih mesecih do decembra za 0,4%, če primerjamo tečaje z domačimi in tujimi maloprodajnimi cenami, ter depreciral za 1,2%, če primerjamo s cenami industrijskih proizvajalcev. Merjeno z relativnimi stroški dela na enoto proizvodnje je tolar apreciral za okrog 3% (ob nepopolnih podatkih za december).

2.4. Instrumenti denarne politike

Povečana zadolženost BS do bank Povečano povprečno stanje izdanih vrednostnih papirjev Banke Slovenije, ki omogočajo bankam priti do denarja BS, pomeni v letu 1997 povečan dolg BS, predvsem do bank. Ta povečani dolg je posledica posegov Banke Slovenije z neto odkupi deviz, z namenom, da bi vplivala na devizni tečaj, ter avtonomnih tokov, ki vplivajo na rezerve bank.

Neto zadolženost Banke Slovenije do domačih oseb (predvsem bank), računana kot povprečno stanje instrumentov denarne politike skupaj z obveznimi rezervami, je v letu 1997 znašala 327.106 milijonov tolarjev (v letu 1996 pa 143.726 milijonov tolarjev), kar predstavlja 11,4% (oziroma 5,6%) od BDP. Če ne upoštevamo obveznosti v tujem denarju do domačih oseb (predvsem bank), je neto zadolženost Banke Slovenije v tolarjih v letu 1997 znašala 84.651 milijonov tolarjev (v letu 1996 25.356 milijonov tolarjev) oziroma 2,9% BDP (v letu 1996 1,0% BDP).

Na obseg primarnega denarja in na raven deviznega tečaja so v letu 1997 najbolj vplivali naslednji posegi:

- Povečanje primarnega denarja z neto odkupi deviz je znašalo 89,5 milijarde tolarjev; k neto odkupu je prispeval le odkup deviz s pravico.
- Z začasnim odkupom deviz je bil primarni denar skupno povečan za 8,4 milijarde tolarjev; v znesku je upoštevana tudi razlika med nakupnim in prodajnim tečajem.
- S posojili je bilo dano v obtok neto 2,5 milijarde tolarjev primarnega denarja, od tega največ z dodatnimi kratkoročnimi posojili.
- Zmanjšanje primarnega denarja z začasnimi odkupi blagajniških zapisov v tujem denarju je znašalo 9,7 milijarde tolarjev; v tem znesku je upoštevana tudi razlika med nakupnim in prodajnim tečajem.
- S prejetimi vlogami države je bilo vzetih iz obtoka 9,0 milijard tolarjev primarnega denarja.
- Z neto prodajo blagajniških zapisov, ki se plačujejo v tolarjih, je Banka Slovenije vzela iz obtoka neto za 58,7 milijard tolarjev primarnega denarja; k temu so največ prispevali tolarški blagajniški zapisi in blagajniški zapisi z nakupnim bonom.

Ponudbo in povpraševanje po devizah na deviznem trgu je Banka Slovenije uravnavala s predpisano najmanjšo rezervo bank v devizah (z deviznim minimumom), z obveznostjo bank, da usklajuje terjatve in obveznosti v tujem denarju, in z brezobrestnim tolarskim depozitom za finančna posojila, najeta v tujini.

Posojila bankam

Banka Slovenije je v letu 1997 dajala v obtok primarni denar z lombardnimi, kratkoročnimi in likvidnostnimi posojili. Več kot tričetrtnski delež, tako pri bruto črpanjih kot pri povprečnih dnevni stanjih, so imela dodatna kratkoročna posojila, ki so prevladovala celo leto. Obseg likvidnostnih posojil se je lani glede na pretekla leta zelo zmanjšal, predvsem ker ni bilo več posojil, namenjenih bankam v sanaciji. Povprečno dnevno stanje črpanih posojil je znašalo 4,5 milijarde tolarjev, najvišje je bilo junija (8,7 milijarde tolarjev) in oktobra (8,5 milijarde tolarjev).

BS je leta 1997 uporabljala lombardna, kratkoročna in likvidnostna posojila.

Lombardno posojilo je ponujeno bankam z odprto ponudbo za pet dni po obrestni meri, ki je odvisna od eskontne mere, in znaša že od aprila 1995 11% letno. Banke lahko črpajo posojilo v višini 2,5% zastavljenih blagajniških zapisov BS v tujem denarju ali zakladnih menic. Uporaba posojila je zaradi velikega obsega vrednostnih papirjev za zastavo zelo omejena. V letu 1997 je bilo odobrenih za 25,6 milijarde tolarjev posojil (16,9 milijarde tolarjev leto poprej), od tega največ, in sicer 5,1 milijarde tolarjev, v septembru. Neto učinek je bil 209 milijonov tolarjev manj primarnega denarja v obtoku.

Tabela 6: Uporaba instrumentov denarne politike (v mio SIT)

	Stanje	Povprečno dnevno stanje v trimesečjih 1997				Stanje
	31.12.1996	I.	II.	III.	IV.	31.12.1997
Posojila bankam	1.478	2.211	5.419	4.481	5.821	3.948
- Lombardno	209	310	536	516	170	0
- Kratkoročno	0	1.574	4.811	3.947	5.413	3.948
- Likvidnostna	1.269	328	73	18	238	0
Reodkup blagajniških zapisov	13.650	12.787	11.746	8.341	5.583	5.179
Reodkup deviz	0	0	0	903	1.997	8.473
- Licitacija	0	0	0	903	69	0
- Odprta ponudba	0	0	0	0	1.929	8.473
Izdani blagajniški zapisi BS	180.631	209.876	251.233	318.937	363.914	368.910
- V tolarjih - banke in hranilnice	6.921	9.367	14.722	25.621	48.355	57.985
- Dvodelni	792	738	67	4.124	40	51
- Z nakupnim bonom	8.968	14.058	17.010	19.657	20.380	17.349
- V tujem denarju	163.950	185.713	219.435	269.536	295.139	293.525
Prejete vloge države	0	2.357	6.259	5.985	9.703	9.000
Obvezne rezerve bank in hranilnic	44.862	45.950	48.374	51.479	53.648	54.589
Devizni minimum bank	328.896	339.350	339.437	338.884	352.111	352.254
Nakupi deviz v obdobju		16.627	25.584	36.185	21.197	
Prodaje deviz v obdobju		1.264	2.458	5.134	1.256	

Vir: Banka Slovenije.

Kratkoročno posojilo je Banka Slovenije prvič ponudila bankam konec leta 1994 kot redno enomesečno posojilo, septembra 1995 pa je uvedla dodatno kratkoročno posojilo za nevtralizacijo učinkov prenosa likvidnostnih presežkov proračuna v vezano vlogo pri Banki Slovenije.

Redno kratkoročno posojilo je praviloma namenjeno uravnavanju likvidnosti bank v okviru meseca na podlagi začasnih podatkov o primarnem denarju, ko odkup deviz pred končno oceno o primarnem denarju še ni mogoč. Na podlagi mesečnih ponudb daje Banka Slovenije redna kratkoročna posojila, delež posamezne banke v skupnem znesku pa je določen na podlagi njenega deleža v skupni devizni poziciji bank. Banka Slovenije vsak mesec določi okvirni skupni znesek posojila. V letu 1997 se obrestna mera ni spreminjala in je znašala 10% letno. Od oktobra 1996 dalje Banka Slovenije ne posreduje več na denarnem trgu z rednim kratkoročnim posojilom.

Več kot 3/4 vseh posojil je bilo dodatnih kratkoročnih

Dodatno kratkoročno posojilo ponudi Banka Slovenije bankam na podlagi sprejete vezane vloge Ministrstva za finance, lahko v enakem ali večjem znesku. Obdobje črpanja posojila je enako obdobju vezane vloge, vendar največ do treh mesecev. Delež posamezne banke v skupnem znesku se določi z uporabo koeficienta za črpanje kratkoročnega posojila. Obrestna mera za posojilo je za določeno število odstotnih točk višja od obrestne mere za vezano vlogo, ki se ravna po obrestnih merah za blagajniške zapise BS primerljivih ročnosti. Razpon med obrestno mero posojila in obrestno mero vezane vloge se je v letu 1997 postopoma povečeval z ene na šest odstotnih točk.

Banka Slovenije je v letu 1997 bankam 70-krat ponudila dodatna kratkoročna posojila. Pokritost vezanih vlog z dodatnim kratkoročnim posojilom je bila v povprečju 65%, povprečni rok dospelosti posojil pa 13 dni. Povprečno dnevno stanje črpanih posojil je bilo 4,0 milijarde tolarjev (leto poprej 7,9 milijarde tolarjev), največ v juniju (8,4 milijarde tolarjev) in oktobru (8,2 milijarde tolarjev).

Mnogo manj likvidnostnih posojil po koncu sanacije

Likvidnostna posojila so namenjena predvsem uravnavanju likvidnosti bančnega sistema. Obseg danih posojil se je glede na leto poprej zelo zmanjšal. Banke so črpale posojila predvsem na podlagi tolarških blagajniških zapisov Banke Slovenije, le nekajkrat jim je bila dana možnost, da so črpale likvidnostno posojilo čez noč. Likvidnostnega posojila v skrajni sili in likvidnostnega posojila s sodelovanjem bank, banke niso črpale. Likvidnostnih posojil za banke v sanaciji, ki so v preteklih letih imela največji delež v posojilih, v letu 1997 ni bilo. Z zaključkom sanacije obeh bank v juliju je namreč ugasnila tudi možnost za črpanje posojil, namenjenih bankam v sanaciji.

V povprečju je dnevno stanje črpanih likvidnostnih posojil v letu 1997 znašalo 166 milijonov tolarjev (v predhodnem letu 4,1 milijarde tolarjev).

Likvidnostno posojilo na podlagi vpisanih blagajniških zapisov Banke Slovenije v tolarjih lahko črpajo banke, ki so vpisale dvanajstdnevne in tridesetdnevne blagajniške zapise za obdobje do treh oziroma petih delovnih dni, največ do nominalne vrednosti vpisanih blagajniških zapisov. Šest bank je črpalo le posojilo na podlagi dvanajstdневnih blagajniških zapisov. Delež posojila predstavlja 79% povprečnega dnevnega stanja vseh likvidnostnih posojil. Največ posojila so banke črpale v decembru, ko je tudi najvišje povprečno dnevno stanje (539 milijonov tolarjev), medtem ko maja in avgusta ni bilo črpanj.

Obrestna mera za posojilo je za dve odstotni točki višja od obrestne mere ustreznega blagajniškega zapisa. Obrestna mera za posojilo na podlagi dvanajstdnevni

blagajniških zapisov je bila celo leto enaka 7% letno, za posojilo na podlagi tridesetdnevniških zapisov pa se je obrestna mera povečala enkrat za pol odstotne točke na 10%.

Likvidnostno posojilo čez noč je namenjeno bankam, ki niso neto upnice na medbančnem trgu. V primeru, da je ponudba posojil kljub presežni likvidnosti bančnega sistema majhna ali če je obrestna mera za posojila previsoka, ponuja Banka Slovenije na večernem medbančnem trgu bankam likvidnostna posojila po enotni obrestni meri, ki jo lahko banke črpajo glede na razpoložljive vrednostne papirje za zavarovanje.

Banka Slovenije je v letu 1997 na večernem medbančnem denarnem trgu intervenirala le januarja ter nekajkrat sredi leta, posojilo pa je bilo črpano samo enkrat. Obrestna mera je bila vse leto nespremenjena ter je znašala 10,5% letno.

Likvidnostno posojilo v skrajni sili je bankam na voljo neprekinjeno za primer nepričakovanih likvidnostnih težav, torej za poravnavanje dospelih obveznosti oziroma za izpolnjevanje obvezne rezerve. Obrestuje se po zakoniti zamudni obrestni meri, ki je enaka temeljni obrestni meri, povečani za 18 odstotnih točk.

Posebno likvidnostno posojilo s sodelovanjem bank je namenjeno bankam v likvidnostnih težavah, ki se jim nepredvideno zmanjša možnost financirati likvidnostni primanjkljaj s pridobivanjem vlog oziroma z zadolževanjem na medbančnem trgu in ki nimajo ustreznih vrednostnih papirjev za pridobitev likvidnostnega posojila neposredno pri Banki Slovenije. Takšna banka lahko dobi likvidnostno posojilo Banke Slovenije s sodelovanjem ene ali več bank. Sodelujoča banka mora Banki Slovenije zastaviti vrednostne papirje BS ali Republike Slovenije, banka v likvidnostnih težavah pa sodelujoči banki zastavi prvovrstne druge vrednostne papirje ali terjatve bonitete A.

Banka Slovenije je po letu 1996 že drugič sklenila z 20 bankami dogovor o pripravljenosti za sodelovanje pri reševanju morebitnih likvidnostnih težav za dobo enega leta z nadomestilom pripravljenosti 3% letno od zneska pripravljenosti. Mehanizem sodelovanja bank podpisnic pogodbe do sedaj še ni bil sprožen.

Drugi dogovor o sodelovanju bank pri likvidnostnih težavah

Začasni nakup blagajniških zapisov Banke Slovenije

Začasni nakup blagajniških zapisov BS v tujem denarju je najpomembnejši instrument za natančno uravnavanje primarnega denarja. Njegova stalna uporaba, razen konec avgusta in v začetku septembra, ko je Banka Slovenije namesto tega instrumenta ponujala bankam začasni odkup deviz z obveznim povratnim odkupom, zagotavlja bankam stabilen in zanesljiv vir likvidnosti. Banka Slovenije je leta 1997 v 236 rednih vsakodnevniških ponudbah ponudila bankam za 1.912 milijonov nemških mark odkupov, dejansko pa je bilo začasno odkupljenih 69% ponujene količine v znesku 120,3 milijarde tolarjev. Do avgusta je odziv bank v povprečju presegal ponudbo, od septembra dalje pa je zanimanje začelo upadati, tako da so bile banke v novembru in decembru pripravljene začasno prodati v povprečju le še 39% ponujene kvote. Na ta način se je količina primarnega denarja v letu 1997 neto zmanjšala za 9,7 milijarde tolarjev.

Natančno uravnavanje primarnega denarja z začasnim nakupom blagajniških zapisov BS

V vsem letu začasno odkupljenih 120,3 mia tolarjev.

Ponudbe Banke Slovenije za 'začasni nakup' so znašale med 8 in 10 milijoni nemških mark dnevno; posli so se sklepali za obdobje štirih tednov. Banke so konkurirale z zviševanjem tečaja, po katerem so se zavezale od BS kupiti njej prej začasno prodane nemške marke. Povprečna nominalna obrestna mera na letni

ravni, izračunana iz razmerja med tečajem nemške marke, kakor je bil z licitacijo določen za obvezni nakup BZ BS v nemških markah v višini količine prej začasno prodanih nemških mark BS in nakupnim tečajem BS na dan sklenitve posla, je vse leto presegala medbančno obrestno mero, v povprečju za 3,5 odstotne točke. Implicitno všteta obrestna mera, računana nad stopnjo revalorizacije v posameznem mesecu, je bila v povprečju 4,2%.

Pri vseh ponudbah je dodan pogoj za obvezni odkup deviznih pritokov od podjetij v prvem tednu po sklenitvi posla v določenem odstotku začasno prodanih blagajniških zapisov. Obveznost odkupa je bila v celem letu določena na višini 120%, razen julija, ko je znašala 150%.

Blagajniški zapisi Banke Slovenije

**V tolarjih vplačanih
465,5 mia tolarjev
blagajniških zapisov...**

**... v tujem denarju pa
7,5 mia DEM in
590 mio USD.**

Banka Slovenije je v letu 1997 ponujala enake vrste blagajniških zapisov kot v letu 1996, v začetku leta pa je izdala tudi nov blagajniški zapis v tolarjih z dospelostjo dvestosedemdeset dni. Pogoji blagajniških zapisov se se prilagajali ciljem denarne politike in gibanjem obrestnih mer na tujih trgih in na domačem denarnem trgu. Vpis vseh vrst vrednostnih papirjev je v letu 1997 zelo porasel. Vseh nakupov blagajniških zapisov, vplačanih v tolarjih, je bilo 465,5 milijarde tolarjev (šestkrat več kakor leto poprej), vseh izplačil pa 404,9 milijarde tolarjev in še 48 milijonov nemških mark (devizni del dvodelnega blagajniškega zapisa). Vseh nakupov blagajniških zapisov v tujem denarju je bilo za 7,5 milijarde nemških mark in 590 milijonov ameriških dolarjev, izplačil pa za 501 milijon mark in 108 milijonov dolarjev; ponovno je bilo vpisanih 6,0 milijarde mark in 108 milijonov dolarjev blagajniških zapisov v tujem denarju.

**Devetkrat večji nakupi
tolarskih blagajniških
zapisov kakor leto prej**

Blagajniški zapisi v tolarjih so kratkoročni, nematerializirani, imenski vrednostni papirji, ki jih po odprti ponudbi BS vpisujejo banke za dva, dvanajst, trideset, šestdeset ali dvestosedemdeset dni, hranilnice pa za sedem, štirinajst, šestdeset ali dvestosedemdeset dni. Razen blagajniških zapisov za šestdeset in dvestosedemdeset dni so vsi neserijski vrednostni papirji. Banke in hranilnice deponirajo blagajniške zapise na poseben račun pri Banki Slovenije, ki izda potrdilo. Banka Slovenije je pri posameznih ponudbah spreminjala le obrestne mere, ki se določajo v odvisnosti od obrestnih mer na domačem denarnem trgu in namer denarne politike. Nakupi so bili glede na prejšnje leto kar devetkrat večji, vseh vplačil je bilo za 397,3 milijarde tolarjev, izplačil je bilo za 51,5 milijarde manj, za kolikor se je neto tudi zmanjšal primarni denar v obtoku. Vplačila in izplačila blagajniških zapisov v tolarjih od hranilnic so v letu 1997 predstavljala le 0,4% celotnega prometa. Šestdesetdnevni blagajniški zapisi so imeli najvišji, 67-odstotni delež v skupnem povprečnem dnevnem stanju.

Dvodelni blagajniški zapis je kratkoročni, prinosniški, serijski vrednostni papir, izdan v materialni obliki. Sestavljen je iz tolarskega in deviznega dela, vplača se z diskontom v tolarjih, izplača pa polovica v tolarjih in polovica v nemških markah. Na sekundarnem trgu se lahko trguje ločeno z vsakim delom posebej. S posredovanjem bank ga lahko v primarni prodaji kupijo tudi pravne in fizične osebe. Tolarski del se tekoče indeksira s temeljno obrestno mero. Realna donosnost pri serijah, izdanih v letu 1997, je bil pri osmi emisiji za tolarski del 4%, za devizni del 2,75%, pri deveti emisiji pa za tolarski del 4,25% in za devizni del 3,0%.

**Z dvodelnimi blagajniškimi
zapisi vzetih iz obtoka neto
3,5 mia tolarjev**

V letu 1997 so bile v prodaji dve novi seriji in ena serija iz predhodnega leta. Vsa vplačila so znašala 8,4 milijarde tolarjev, izplačil pa je bilo za 4,9 milijarde tolarjev in 48 milijonov mark. S tem instrumentom je bil primarni denar neto zmanjšan za 3,5 milijarde tolarjev.

Blagajniški zapis z nakupnim bonom je prinosniški, serijski, materializiran vrednostni papir, izdan v nominalni vrednosti pol milijona tolarjev. Vplača se z diskontom v tolarjih in obreštuje po nominalni letni obrestni meri. Blagajniškemu zapisu je dodan nakupni bon (sestavljen iz petih, med seboj ločljivih delov), ki kupcu zagotavlja zavarovanje pred tveganjem višje inflacije in tveganjem manjše spremembe deviznega tečaja od uradno pričakovane inflacije. Pravico iz nakupnega bona uveljavi imetnik tako, da s popustom kupi nov blagajniški zapis v tolarjih (brez dodanih nakupnih bonov) ali blagajniški zapis v tujem denarju. Višina popusta je odvisna od števila predloženih delov nakupnega bona posamezne serije, rasti drobnoprodajnih cen ter srednjega tečaja BS v primerjavi z uradno pričakovano inflacijo. Banka Slovenije izda blagajniški zapis z nakupnim bonom dvakrat letno, vsakokrat za šest mesecev, izdaje si sledijo tako, da je dan dospetja prejšnje izdaje enak datumu izdaje naslednje. Obrestna mera je določena za vsako izdajo posebej, prav tako največje število delov nakupnega bona, ki jih imetnik lahko predloži pri nakupu novega blagajniškega zapisa. Razen ob prvi izdaji poteka prodaja po posebni ponudbi prek avkcij. V letu 1997 sta bili izdani sedma in osma emisija, izplačani pa šesta in sedma.

Banka Slovenije je prodala v celem letu 126.234 lotov blagajniških zapisov šeste, sedme in osme izdaje v skupnem diskontiranem znesku 59,8 milijarde tolarjev (za 88% več kot v letu 1996) ter izdala 425.776 delov nakupnega bona. Izplačanih je bilo 54,3 milijarde tolarjev blagajniških zapisov, od tega 29,2 milijarde tolarjev šeste in 25,1 milijarde tolarjev sedme izdaje.

Skupno je bilo v letu 1997 uveljavljenih popustov za 15,1 milijona nemških mark, 5,2 milijona ameriških dolarjev in 1.112,7 milijona tolarjev, za kar je bilo porabljenih 258.218 delov nakupnega bona. Imetniki nakupnih bonov so največ popustov v tolarjih uveljavljali maja, največ popustov v markah in dolarjih pa februarja in julija. Za uporabo v naslednjem letu je ob koncu leta ostalo 296.146 neuporabljenih delov nakupnega bona sedme in osme izdaje.

Blagajniški zapis v tujem denarju je prenosljiv, imenski in neserijski vrednostni papir, ki ga Banka Slovenije neprekinjeno izdaja od januarja 1992. Po stalno odprti ponudbi ga lahko kupujejo banke in prek njih druge pravne osebe. Vplača se z diskontom v nemških markah ali ameriških dolarjih, ročnost pa je med dvema mesecema in enim letom. Pri nakupu blagajniškega zapisa z rokom 180 dni ali več lahko investitorji uveljavljajo popust z nakupnimi boni. Višina popusta na podlagi nakupnega bona je odvisna od razlike med gibanjem srednjega tečaja BS in pričakovano inflacijo ter števila priloženih nakupnih bonov, določenega v okviru pripadajoče izdaje blagajniških zapisov z nakupnim bonom. Obrestne mere za blagajniške zapise v tujem denarju prilagaja Banka Slovenije obrestnim meram na tujih denarnih trgih in so se v letu 1997 pri nemških markah spremenile 16-krat, pri ameriških dolarjih pa 19-krat.

Blagajniški zapis v tujem denarju v aktivni premoženjske bilance bank je osnova za različna posojila, ki jih lahko dobijo banke od BS. Te blagajniške zapise lahko zastavijo za lombardno posojilo ali začasno prodajo Banki Slovenije, je podlaga za likvidnostno in kratkoročna posojila, terjatev iz blagajniškega zapisa pa se zastavlja tudi za zavarovanje sklenjenih poslov. Blagajniški zapisi v tujem denarju z rokom do 120 dni se štejejo v izpolnjevanje deviznega minimuma.

Stanje blagajniških zapisov v markah se je leta 1997, z izjemo meseca marca, stalno povečevalo, in sicer od 1.587 milijonov mark konec leta 1996 do 2.626 milijonov mark konec leta 1997, kar predstavlja 65% povečanje. Nadpovprečno se

je povečalo stanje vpisanih blagajniških zapisov z rokom do 120 dni, kar je predvsem posledica povečanja predpisanega odstotka blagajniških zapisov, s katerimi banke izpolnjujejo obveznost deviznega minimuma. Nasprotno pa se je pri dolarjih opazneje povečalo stanje blagajniških zapisov z rokom 180 in več dni, ki imajo v strukturi vpisa pri dolarjih tudi sicer večji delež. Skupno stanje dolarskih blagajniških zapisov se je povečalo od 138 milijonov dolarjev konec leta 1996 do 270 milijonov dolarjev konec leta 1997, najvišje stanje pa je bilo doseženo konec julija (300 milijonov dolarjev).

Vloge države

Banka Slovenije opravlja posle za Republiko Slovenijo na podlagi sklepa o načinu izvajanja poslov za Republiko Slovenijo in sklenjene pogodbe. Pri sprejemanju vezanih vlog v letu 1997 ni bilo sprememb. V celem letu je bilo 71 vezav za čas od najmanj 2 do največ 34 dni v skupnem znesku 201,0 milijarde tolarjev, izplačanih pa je bilo 192,0 milijarde tolarjev. Povprečno dnevno stanje vlog je bilo, razen v mesecu marcu, dokaj izenačeno in je v celem letu znašalo 6.082 milijona tolarjev. Banka Slovenije je skozi celo leto aktivno posegala v nadomeščanje izpada rezerv bank zaradi vezanih vlog države z dvigovanjem obrestne mere za dodatna kratkoročna posojila. V povprečju so banke dnevno črpale le 3.952 milijona tolarjev dodatnega kratkoročnega posojila.

V vsem letu le eno enodnevno premostitveno posojilo državi

Zaradi časovne neusklajenosti med proračunskimi prejemki in odlivi je črpala Republika Slovenija februarja za en dan premostitveno posojilo v znesku 800 milijonov tolarjev.

Od decembra 1997 lahko Republika Slovenije na računu za izvrševanje proračuna Republike Slovenije (račun 630) črpa okvirno posojilo v odvisnosti od skupnega stanja vseh računov, ki se kot računi države vključujejo v depozit pri Banki Slovenije. S posebnim sklepom je Banka Slovenije prvič določila znesek okvirnega posojila za december 1997 v višini 4,9 milijarde tolarjev oziroma za dneve, ko se plačujejo prispevki in davki, 8,0 milijarde tolarjev. Okvirno posojilo do konca leta ni bilo črpano.

Obvezne rezerve bank in hranilnic

Hitra rast dolgoročnih tolarskih vlog

Obvezne rezerve, ki jih morajo imeti pri Banki Slovenije banke in hranilnice, vključno s hranilno kreditnimi službami, so med najstabilnejšimi instrumenti denarne politike. Izračunavajo se na vse tolarske vloge, prejeta posojila in izdane vrednostne papirje, katerih lastniki so nebančni sektorji, v odstotkih, ki so različni glede na čas vezave: 12% na vpogledne in vezane vloge do trideset dni, 6% na vezane vloge od enaintridesetih dni do treh mesecev, 2% na vezane vloge nad tremi do šestih mesecev in 1% za vloge nad šestimi meseci do enega leta. Obvezne rezerve se obrestujejo le za sredstva na posebnem računu po simboličnem 1% letno.

Povprečne obvezne rezerve v povprečju enake kot leto prej

Vse **tolarske vloge** so naraščale po povprečni mesečni stopnji 2,4% (leto prej 1,7%). V enoletnem obdobju so se povečale od 706,0 do 933,1 milijarde tolarjev (32%). Vloge z dospelostjo do enega leta so rasle po 1,9% povprečni mesečni stopnji, kar kaže na hitrejšo rast vlog z dospelostjo nad enim letom, ki so v povprečju mesečno rasle po 4,3% stopnji. Vlogam nad enim letom se je v primerjavi s predhodnim letom v letu 1997 povečal povprečni delež v vseh tolarskih vlogah za 4,5 odstotne točke na 20,3%. Že od leta 1995, ko so se spremenile stopnje obvezne rezerve, se struktura vlog spreminja v korist dolgoročnejših vlog.

Izračunane rezerve z uporabo predpisanega odstotka glede na ročnost vlog so v povprečju rasle po stopnji 1,6% mesečno (enako kot v preteklem letu). V enem letu so se povečale za 9,7 milijarde tolarjev, s čimer so znašale decembra 1997 54,6 milijarde tolarjev. Povprečna stopnja obveznih rezerv, izračunana na vloge do enega leta, se je vse leto zniževala od 7,8% januarja do 7,5% decembra, in je v povprečju znašala 7,6% (enako kot preteklo leto). Povprečna stopnja izračunanih obveznih rezerv na vse toolarske vloge pa je znašala 6,1% (v predhodnem letu 6,4%). Dosežene rezerve (sredstva na žiro računu, v blagajni in na posebnem računu obvezne rezerve) so v povprečju presegle obvezni izračunani znesek za 4,9% (med 1,7 milijarde tolarjev v maju in 3,1 milijarde v juliju). S septembrom 1997 se je spremenilo obdobje izpolnjevanja obvezne rezerve, in sicer je določeno od 27.dne v preteklem mesecu do 26.dne v tekočem mesecu (prej od prvega do zadnjega dne v mesecu).

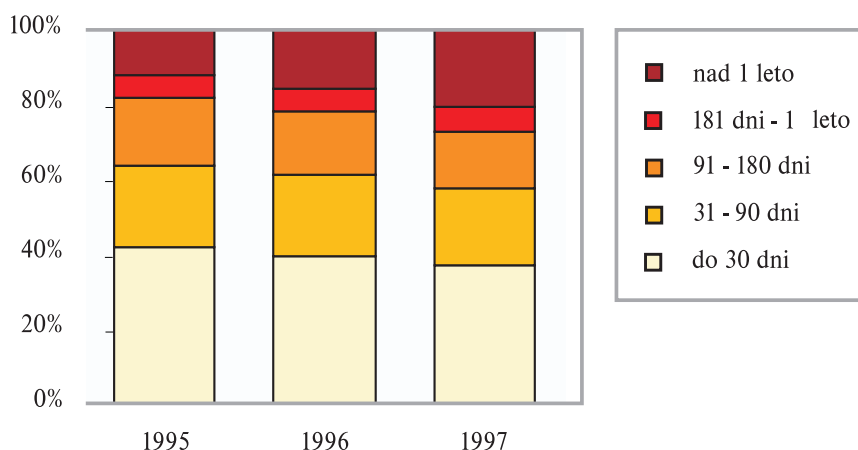
Uporaba obveznih rezerv za likvidnost je od julija 1995 za vse banke in hranilnice možna po enakih pogojih. Polovico obveznih rezerv morajo imeti dnevno na posebnem računu in jo lahko uporabljajo za likvidnost čez noč, če plačajo nadomestilo po zamudni obrestni meri. V letu 1997 so imeli 'obvezniki' v povprečju 25,4 milijarde tolarjev na posebnem računu. Za uporabo sredstev obvezne rezerve s posebnega računa je bilo plačanih 1,8 milijona tolarjev nadomestil (11,2 milijona tolarjev v letu 1996).

Uravnavanje ponudbe in povpraševanja na deviznem trgu

Devizni minimum (najmanjši znesek deviznih rezerv ali premoženja v tujem denarju bank) je instrument za zagotavljanje splošne likvidnosti v plačilih do tujine in za izpolnjevanje obveznosti iz deviznih vlog prebivalstva ter deviznih vlog tujih oseb. Banke so dolžne imeti vsak dan premoženje v tujem denarju po opredelitvi Banke Slovenije – najmanj v višini deviznega minimuma. Mesečni znesek deviznega minimuma je bankam določen glede na obseg plačilnega prometa s tujino (35% povprečnega mesečnega plačilnega prometa s tujino v zadnjem tromesečju), deviznega varčevanja prebivalstva in stanj na deviznih računih tujih oseb (100% vlog oz. računov na vpogled, 75% vlog, vezanih do treh mesecev, 35% vlog, vezanih od treh mesecev do enega leta in 5% vlog, vezanih nad 1 leto). Metodologija izračuna se je spremenila aprila, ko so se začela upoštevati celotna stanja na vpoglednih deviznih računih tujih oseb (pred tem 90%), od julija pa se pri izračunu ne upošteva več neto prodaja tuje gotovine iz naslova menjalniškega poslovanja.

Devizni minimum je konec leta pokrival 85% vlog v tujem denarju

Slika 7: Povprečna struktura vseh toolarskih vlog v letih 1995* do 1997

* V letu 1995 je povprečna struktura vlog izračunana v obdobju april-december.

Ob koncu leta je devizni minimum pokrival 85% vseh vlog v tujem denarju in je dosegel 102% predpisanega.

Banke so tudi v letu 1997 izpolnjevale devizni minimum z imetji na računih pri prvovrstnih bankah v tujini, s tujo gotovino in čeki, s terjatvami v tuji valuti do domačih bank in Banke Slovenije, z blagajniškimi zapisi Banke Slovenije v tujem denarju (dospetje do 120 dni), z naložbami v prvovrstne vrednostne papirje tujih izdajateljev in evroobveznice Republike Slovenije, ki kotirajo na tujih kapitalskih trgih, ter s posebnimi pravicami za nakup deviz pri Banki Slovenije. Tudi v tem letu se je povečeval delež deviznega minimuma, ki ga morajo banke izpolnjevati z blagajniškimi zapisi Banke Slovenije v tujem denarju. Od septembra dalje je znašal najmanj 60% deviznega minimuma.

Od začetka do konca leta 1997 se je devizni minimum povečal od 325,7 milijard tolarjev na 352,3 milijarde tolarjev. K več kot 8% povečanju sta največ prispevali rast deviznih vlog prebivalstva (predvsem hitrejša rast vezanih vlog do 1 leta) in plačilnega prometa s tujino. Preseganje deviznega minimuma je bilo najnižje februarja (14%), konec leta pa je doseglo enega višjih nivojev (19%).

Poleg deviznega minimuma pa je bankam predpisana še tako imenovana neto devizna pozicija (razlika med deviznimi dobroimetji in kratkoročno zadolženostjo banke v tujini in doma), ki mora znašati vsaj 75% deviznega minimuma.

Usklajevanje terjatev do tujih oseb z obveznostmi. Banka Slovenije je julija 1996 predpisala bankam, da morajo ob povečanju obveznosti glede na izhodiščno stanje na dan 31.07.1996 povečati za vsaj enak znesek tudi svoje terjatve do tujih oseb. Med obveznostmi so vse devizne in tolarske obveznosti banke do tujih oseb, kakor tudi obveznosti iz naslova tujih finančnih posojil, ki so jih najele domače pravne osebe, v katerih imajo banke prevladujoč lastniški delež.

Od februarja med obveznostmi za usklajevanje s terjatvami tudi skrbniški računi

Februarja 1997 je vključila Banka Slovenije med obveznosti še vse skrbniške račune tujih oseb, razen naložb tujih oseb v podjetja, kjer že imajo prevladujoči lastniški delež. Junija pa je natančno opredelila, da se med obveznostmi po navedenem sklepu ne upoštevajo naložbe tujih oseb v domače vrednostne papirje, če bodo imele naše vrednostne papirje več kakor sedem let.

Omejevanje zadolževanja v tujini. Banka Slovenije je februarja 1995 uvedla brezobrestni tolarski depozit za zadolževanje domačih oseb v tujini v obliki finančnih kreditov in depozitov, ki se ne porabijo za plačila v tujino. V letu 1997 so vplačevale banke in domače osebe 40% depozit za finančne kredite in depozite, najete za obdobje, krajše od 7 let, in 10% depozit za obdobje, daljše od 7 let. Depozit v višini 10% pa ni potreben za kredite, ki jih najemajo banke, Republika Slovenija in Slovenska izvozna družba.

Odporna devizna pozicija od junija omejena na 20% jamstvenega kapitala

Odporna devizna pozicija bank. Zaradi zavarovanja pred deviznim tveganjem je Banka Slovenije junija 1997 predpisala bankam, ki opravljajo posle s tujimi plačilnimi sredstvi, dnevno izračunavanje njihove (kratke ali dolge) odprte devizne pozicije. Pri kratki poziciji je vsota aktivnih bilančnih postavk v tujem denarju manjša od vsote pasivnih bilančnih postavk v tujem denarju, pri dolgi pa je, nasprotno, vsota aktivnih bilančnih postavk v tujem denarju večja od vsote pasivnih bilančnih postavk v tujem denarju. Odporna devizna pozicija ne sme nikoli presegati 20% jamstvenega kapitala banke.

Banke, katerih odprte devizne pozicije so 15.06.1997 presegale 20% jamstvenega kapitala, morajo te (nominalne) presežke postopno v polletnih korakih zmanjševati in jih najkasneje do 01.07.2000 odpraviti. 15.06.1997 je odprta devizna pozicija sedemnajstih bank presegala 20% jamstvenega kapitala. Pri sedmih bankah so bile devizne terjatve večje od deviznih obveznosti (dolga devizna pozicija), deset bank pa je imelo devizne obveznosti večje od deviznih terjatev (kratka devizna pozicija). 31.12.1997 pa je imelo devizno pozicijo v okviru predpisanih 20% jamstvenega kapitala že osemnajst bank.

Banke morajo odprte devizne pozicije uskladiti postopno v treh letih

Nakup in prodaja deviz

V letu 1997 je Banka Slovenije na deviznem trgu glede na prejšnje leto odkupovala več in prodajala manj deviz. Prvič po začetku sanacije ni odkupovala deviz od bank v sanaciji, tako da je vse devize prodala in kupila na podlagi ponudb, posredovanih vsem bankam, ali na podlagi plačilnega prometa s tujino za potrebe države. Največ deviz na deviznem trgu je BS nakupila z nakupom deviz s pravico (bank, ki so devize prodajale) in z vpisom blagajniških zapisov v tujem denarju.

Banka Slovenije je prvič ponudila bankam **nakup deviz s pravico** julija 1996. Po tem je Banka Slovenije vsak mesec na določen dan odkupovala od bank določeno količino deviz, hkrati pa bankam, ki so sodelovale in bile pri ponudbah uspešne,

Okvir 4: Kapitalsko odpiranje in varnost naložb v Sloveniji

Slovenija mora v sklopu svojega približevanja Evropski uniji liberalizirati kapitalske tokove, saj Sporazum o pridruženem članstvu v Evropski uniji zajema tudi odpravo omejitev prostega pretoka tekočih plačil in kapitala. Že doslej so v Sloveniji v skladu z 8. členom Statuta Mednarodnega denarnega sklada povsem prosta vsa **plačila iz tekočih transakcij**.

Neposredne naložbe tujcev so pomemben dejavnik v prestrukturiranju gospodarstva na prehodu. Zato so v Sloveniji zaželeni in v glavnem brez omejitev. Izjema je ustanavljanje podjetij na področju proizvodnje vojaške opreme, zračnega in železniškega prometa, zvez in telekomunikacij, zavarovanja, založništva in javnega obveščanja. Poleg tega so omejeni še najvišji deleži tujcev v revizorskih podjetjih (49%), borznih hišah (24%), družbah za upravljanje investicijskih skladov (20%), pooblaščenih investicijskih družbah (10%), medijih (33%), bankah in zavarovalnicah (potrebno je predhodno dovoljenje). To področje bo urejal Zakon o deviznem poslovanju, ki je v postopku sprejemanja v Državnem zboru RS in bo predvidoma sprejet leta 1998. Še tri leta po začetku veljavnosti Sporazuma o pridruženem članstvu z EU pa bo smela vlada RS omejiti delež tujcev v podjetjih, ki so postale delniške družbe po Zakonu o lastninskem preoblikovanju podjetij, in sicer na 25% vseh delnic z glasovalno pravico. V zakonodajnem postopku v Državnem zboru RS je tudi Zakon o bančništvu, ki bo predvidoma prav tako sprejet v letu 1998. Zakon bo omogočil ustanovitev podružnic tujih bank na slovenskem bančnem trgu.

Prosti pretok kapitala iz naslova **posojil za komercialne posle in storitve ter finančnih posojil** bo pomenil odpravo omejitev: o zadolževanju v tujini, o depozitih za finančna posojila in vloge pri tujih osebah ter o uskladitvi neto povečanja obveznosti bank z njihovimi terjatvami.

Ko so v razvitih gospodarstvih obrestne mere nizke, so privlačne **portfolio naložbe** v države z visokimi obrestnimi merami, kakršna je tudi Slovenija. Te tuje naložbe so zelo občutljive na spremembe ekonomskih in drugih razmer v državah gostiteljicah. Podobno hitro kot takšen tuj denar pride v državo, se lahko iz nje tudi umakne in s tem državi povzroči mnogo nevšečnosti. Slovenija je leta 1996 dobila razmeroma dobre ocene deželnega tveganja, slovenske obrestne mere so (ob okrog 9% letni inflaciji) razmeroma visoke, cene delnic lastninsko preoblikovanih podjetij pa nizke. Zato so naložbe tujcev v delnice naših podjetij od druge polovice leta 1996 dalje hitro rasle. Ker ima Banka Slovenije kot centralna banka majhnega denarnega prostora omejene možnosti za nevtraliziranje tečajnih učinkov velikega obsega, je Svet Banke Slovenije februarja 1997 sprejel sklep o uvedbi skrbniških računov za tuje naložbe v vrednostne papirje. S spremembo ukrepa so bile julija 1997 sproščene naložbe za najmanj 7 let. S takšno ureditvijo so zaščiteni tudi interesi dolgoročnih investitorjev, saj je s tem slovenski finančni trg varnejši pred od zunaj povzročenimi motnjami. V skladu s sporazumom o pridruženem članstvu Slovenije z EU bodo portfelijske naložbe tujcev sproščene v roku štirih let po ratifikaciji tega sporazuma.

zagotovila možnost dodatne prodaje deviz v naslednjih šestih mesecih, v enakih mesečnih zneskih. Banke so na avkcijah konkurirale s čim višjim ponujenim tečajem, po katerem naj bi prodajale devize Banki Slovenije, hkrati pa so bile po tem tečaju obvezne odkupovati devize od podjetij. Zadnja takšna ponudba Banke Slovenije je bila novembra 1996. Banki, ki sta sodelovali pri ponudbah, sta lahko prodajali Banki Slovenije devize do maja 1997. Na podlagi teh pravic je Banka Slovenije v letu 1997 odkupila skupaj 295 milijonov nemških mark v protivrednosti 27 milijard tolarjev, po tečaju 91,36 SIT/DEM, po katerem sta morali tudi banki odkupovati devizne pritoke od podjetij.

Banka Slovenije je junija ponudila bankam **nakup deviz s pravico in z vpisom blagajniških zapisov**. Ponudba je v osnovnih značilnostih podobna predhodni, vendar vsebuje nekatere spremembe in dopolnitve. Banka lahko proda Banki Slovenije neomejen znesek deviz ter v licitiranem odstotku prodanih deviz vpiše blagajniške zapise v tujem denarju za 360 dni. Tečaj za prodajo deviz se je določal kot izklicni tečaj predhodne dražbe, povečan za pozitivno rast tečaja na deviznem trgu v predhodnem mesecu. Po tem tečaju je banka prodajala devize Banki Slovenije ter odkupovala devizne pritoke od podjetij in tudi tujo gotovino prek svojih menjalnic. Spremenjena je bila tudi pravica do nadaljnje prodaje deviz, in sicer tako, da je lahko banka naslednjih pet mesecev prodajala po 1/5 zneska osnovne prodaje.

**751 mio DEM odkupljenih
po ponudbi za nakup deviz s
pravico in za vpis BZ**

Banka Slovenije je v letu 1997 na tej osnovi odkupila 751 milijonov nemških mark v protivrednosti 70,2 milijarde tolarjev, od tega 461 milijonov nemških mark v protivrednosti 43,0 milijarde tolarjev na avkcijah ter 282 milijonov nemških mark v protivrednosti 27,3 milijarde tolarjev na podlagi pridobljenih pravic. Tečaj, po katerem je banka prodajala devize Banki Slovenije in jih odkupovanje na deviznem trgu je porasel od začetnega 91,36 SIT/DEM na 94,50 SIT/DEM. Po tem tečaju bi banke na podlagi pravic v letu 1998 lahko prodale še 81,6 milijonov nemških mark.

V avgustu je Banka Slovenije ponudila bankam **začasni odkup deviz z obveznim povratnim odkupom**. Instrument, v začetku v obliki avkcij, ki so nadomeščale začasni odkup blagajniških zapisov, je bil septembra spremenjen v odprto ponudbo, s katero banke lahko uravnavajo devizno pozicijo. Banka proda Banki Slovenije nemške marke po nakupnem tečaju Banke Slovenije ter jih čez določen čas povratno odkupi po prodajnem tečaju na dan sklenitve posla. Banka Slovenije je v letu 1997 na podlagi tega instrumenta začasno odkupila 223 milijonov nemških mark v protivrednosti 21 milijard tolarjev, povratno pa je prodala 133 milijonov nemških mark v protivrednosti 12,6 milijarde tolarjev. Večina poslov je bila sklenjena septembra (na avkcijah) in decembra (odprta ponudba).

**Po ponudbi za začasni
odkup deviz z obveznim
povratnim odkupom
odkupljenih 223 mio DEM**

Banke so v letu 1997, na podlagi ponudbe iz leta 1993, kupile pri Banki Slovenije za 38 milijonov nemških mark deviz v protivrednosti 4,2 milijarde tolarjev. Pravico do nakupa deviz po prodajnem tečaju Banke Slovenije ima še ena banka v višini 500 tisoč nemških mark in jo lahko uveljavi do avgusta 1998.

Banke lahko kadarkoli kupijo pri Banki Slovenije devize po prodajnem tečaju, povečanjem za določen odstotek, z obveznostjo vpisa blagajniškega zapisa v tujem denarju za 120 dni. V letu 1997 so banke kupile 1,9 milijona nemških mark po prodajnem tečaju, povečanjem za 2%.

Pri opravljanju plačilnega prometa s tujino za državo je Banka Slovenije v letu 1997 kupila za 27 milijonov nemških mark v protivrednosti 2,5 milijarde tolarjev ter prodala 62 milijonov nemških mark v protivrednosti 5,7 milijarde tolarjev. Po dogovoru bi lahko Ministrstvo za finance prodalo v okviru podaljšanega proračunskega leta Banki Slovenije še 35 milijonov nemških mark, vendar te pravice ni izkoristilo.

Nadzor nad izvajanjem ukrepov denarne politike

Banka Slovenije preverja izvajanje ukrepov denarne politike in izpolnjevanje pogojev in pravil, določenih v ponudbah pri posegih na odprtem trgu, s posrednim in neposrednim nadzorom bank in hranilnic.

Posredni nadzor opravlja redno s pregledovanjem poročil in dokumentacije, ki jo banke in hranilnice pošiljajo Banki Slovenije. Občasno pa opravi Banka Slovenije tak nadzor neposredno v banki ali hranilnici.

S posrednim in neposrednim nadzorom je bilo v letu 1997 pri izvajanju ukrepov ugotovljenih sedemnajst nepravilnosti pri šestih bankah, štirih hranilnicah in sedmih hranilno-kreditnih službah, kar je manj kakor leto prej (enaindvajset), zlasti pri bankah. Nepravilnosti so bile ugotovljene pri obvezni rezervi in pri neizpolnjevanju pogojev in pravil pri posegih centralne banke.

Z nadzorom nad ukrepi denarne politike odkritih 17 nepravilnosti

Tabela 7: Nakupi in prodaje deviz

	1996		1997	
	mio DEM	mia SIT	mio DEM	mia SIT
Nakupi deviz	635,0	57,3	1072,5	99,6
Od bank v sanaciji	90,2	8,1		
Tridelna ponudba (dokončni odkup)	147,2	13,2		
Odkup deviz s pravico	251,4	22,9	295,0	27,0
Odkup deviz s pravico in vpisom BZ			750,8	70,2
Drugi nakupi deviz	1,3	0,1		
Plačilni promet za državo	144,9	13,0	26,7	2,5
Prodaja deviz	107,2	9,7	102,3	10,1
Realizirana pravica povratnega odkupa	0,9	0,1	38,3	4,2
Za nakup blagajniških zapisov v markah	4,0	0,4	2,0	0,2
Plačilni promet za državo	102,4	9,2	62,0	5,7
Začasni nakup deviz	149,3	13,4	223,0	21,0
Tridelna ponudba (začasni odkup)	149,3	13,4		
Začasni nakup deviz (avkcije)			33,0	3,1
Začasni nakup deviz (odprta ponudba)			190,0	17,9
Povratne prodaje deviz	149,3	13,5	133,0	12,6
Tridelna ponudba	149,3	13,5		
Začasni nakup deviz (avkcije)			33,0	3,1
Začasni nakup deviz (odprta ponudba)			100,0	9,5

Vir: Banka Slovenije.

Na podlagi ugotovljenih nepravilnosti je izdala Banka Slovenije šestnajst odločb, v katerih je izrekla enega ali več ukrepov, odvisno od vrste in obsega ugotovljene kršitve ter glede na učinek ukrepa pri posamezni banki in hranilnici. Med ukrepi prevladujejo prepoved nakupa vrednostnih papirjev in najemanja novih posojil pri Banki Slovenije za določeno obdobje, začasna prepoved sodelovanja pri posegih Banke Slovenije in omejitev rasti obsega plasmajev. V primeru ugotovljenih manjših nepravilnosti v predloženih poročilih pa je Banka Slovenije pisмено opozorila banke in hranilnice ter zahtevala njihovo odpravo.

Banka Slovenije je v letu 1997 opravila 33 kontrol menjalniškega poslovanja, od tega 31 kontrol na terenu, in sicer eno v pooblašeni banki in 30 v pogodbenih menjalnicah. Na podlagi ugotovitev kontrol pri pogodbenih menjalcih je bilo podanih 18 prijav gospodarskih prestopkov na pristojna okrožna državna tožilstva, dve prijavi na Republiški devizni inšpektorat in ena odločba banki za razvezo pogodbe s pogodbenim menjalcem.

Banka Slovenije je v letu 1997 opravila 9 kontrol na področju poslovanja bank s tujino in na podlagi ugotovitev bankam izdala 8 odločb. Z odločbami je bankam izrekla enega ali več ukrepov, med katerimi prevladujejo omejitve nakupa vrednostnih papirjev in prepovedi izdajanja garancij v poslih s tujino za določeno obdobje.

3. BANČNI SEKTOR

3.1. Struktura bančnega sektorja

Konec leta 1997 je v Sloveniji poslovalo 28 bank (ter 2 z dovoljenjem za opravljanje bančnih poslov po ustavnem zakonu), 6 hranilnic in 70 hranilno kreditnih služb. Število bank se je znižalo za eno zaradi pripojitve Banke Noricum d.d. Ljubljana k Banki Celje d.d., število hranilnic pa zaradi uvedbe rednega postopka likvidacije Hranilnice in posojilnice d.o.o. Novo mesto (novembra 1997).

V Sloveniji je lani poslovalo 28 bank...

Od delujočih bank jih je 12 v popolni domači lasti, 4 pa so v popolni ali večinski lasti tujih oseb. Preostalih 12 bank je v večinski domači lasti (leta 1996 13), 8 bank od teh nima posamično niti 1% deleža tujih delničarjev, delež tujih delničarjev ene banke pa je v prvi polovici leta 1997 dosegel 49,0%.

... od tega 12 v popolni domači in 4 v večinski lasti tujcev.

Neomejeno dovoljenje za poslovanje ima 15 bank, od teh ima 7 bank dovoljenje za opravljanje vseh poslov komercialnega in investicijskega bančništva, 6 le za opravljanje vseh poslov komercialnega bančništva, 2 pa za opravljanje vseh poslov komercialnega bančništva in za opravljanje nekaterih poslov investicijskega bančništva.

7 bank sme opravljati vse bančne posle

Okvir 5: Zaključek bančne sanacije

V letu 1997 se je končala sanacija dveh bank, ki sta ob sanaciji postali državni – Nove Ljubljanske banke d.d. (NLB), Ljubljana in Nove Kreditne banke Maribor d.d.. Sanacija se je po preteku dobrih štirih let končala uspešno. Večina slabih starih posojil je bila v zameno za državne obveznice prenesena na Agencijo za sanacijo bank in hranilnic, in ker od leta 1993 ne nastajajo nova slaba posojila v večjem obsegu, kot je običajno za banke, imajo banke gotovo precej manj slabih posojil, kot so jih imele v začetku leta 1993. Povečala se je kapitalska ustreznost bank in izboljšala likvidnost, donosnost obeh bank pa je med najvišjimi v slovenskem bančništvu.

Za dokončanje sanacije sta banki morali izpolniti več pogojev Banke Slovenije:

1. morali sta biti likvidni,
2. izpolnjevati sta morali ukrepe denarne politike,
3. razpolagati sta morali vsaj z jamstvenim kapitalom, ki je potreben za ohranitev njunega dosedanjega obsega dovoljenih bančnih dejavnosti,
4. obseg poslovanja sta morali usklajevati tako, da dosega obseg jamstvenega kapitala najmanj 8% zneska celotne aktive in aktivnih zunajbilančnih postavk, razporejenih in ponderiranih po stopnjah rizičnosti,
5. oblikovati sta morali vse potrebne dolgoročne rezervacije za zavarovanje pred potencialnimi izgubami,
6. spoštovati sta morali predpisane zahteve glede največje izpostavljenosti do enega komitenta in
7. spoštovati sta morali dovoljeni okvir naložb v zemljišča, zgradbe, poslovno opremo ter kapitalske deleže v bankah in nebančnih organizacijah.

6. junija 1997 je izdala Banka Slovenije odločbi o zaključku sanacijskega postopka v obeh bankah. Po sprejetju statuta in vzpostavitvi organov upravljanja, je Banka Slovenije 22. julija 1997 izdala ugotovitveni odločbi o uveljavitvi odločb o zaključku sanacijskega postopka v obeh bankah. Zaključek sanacije obeh bank pomeni konec posebnega statusa teh bank in njunega prednostnega obravnavanja oziroma pomeni, da veljajo za obe banki po sanaciji enaka določila za varno in skrbno poslovanje kot za vse druge banke. Za njuno privatizacijo pa bosta poskrbela vlada in državni zbor RS.

V letu 1997 ni bilo izdano nobeno dovoljenje za poslovanje banke ali hranilnice, niti za ustanovitev podružnice ali predstavništva tuje banke v Sloveniji. Eni hranilnici je bilo odvzeto dovoljenje za poslovanje. V letu 1997 ni prišlo do nobene združitve, pripojitve ali razdružitve bank oziroma hranilnic. Zaradi oblikovanja bančnih skupin in drugih namenov je bilo danih 11 soglasij domačim delničarjem za 15% ali večji delež, ena tovrstna vloga pa je bila zavržena. 9 tujim osebam je bilo dano soglasje za solastništvo v slovenskih bankah, vloga ene tuje osebe pa je bila zavržena. Leta 1997 so bila izdana le 4 dovoljenja za opravljanje dodatnih bančnih poslov. Dovoljenje za poslovanje z vrednostnimi papirji je bilo odvzeto trem bankam predvsem zaradi nastanka bančnih skupin, v katerih lahko le ena banka opravlja tovrstne posle. Na predlog članov Komisije Sveta Banke Slovenije za pripravo mnenj o izdaji soglasja k imenovanju direktorjev bank je dal Svet Banke Slovenije soglasje 11 direktorjem oziroma predsednikom uprav, namestnici direktorja oziroma članom uprav, izdal dva ugotovitvena sklepa za predsednika in člana uprave, z imenovanjem enega direktorja pa Svet Banke Slovenije ni soglašal.

Prve štiri bančne skupine

V letu 1997 so se oblikovale prve bančne skupine, kar je pomemben korak h konsolidaciji bančnega sektorja. Banke v skladu z zakonom o bankah in hranilnicah sestavljajo bančno skupino, kadar je ena banka neposredno ali posredno udeležena v ustanovitvenem kapitalu druge banke z najmanj 40% deležem, oziroma če neposredno ali posredno upravlja z drugo banko. V letu 1997 so nastale naslednje bančne skupine:

- bančna skupina Banke Celje, v kateri je ob Banki Celje še Hmezad banka d.d. Žalec;
- bančna skupina Nove Ljubljanske banke (NLB), v kateri so poleg NLB še Pomurska banka d.d., Murska Sobota; Koroška banka d.d., Slovenj Gradec; Banka Velenje d.d., Velenje; Banka Zasavje d.d., Trbovlje in Banka Domžale d.d., Domžale;
- bančna skupina SKB, ki jo poleg SKB sestavlja še UBK banka d.d. in
- bančna skupina Banke Koper, ki jo sestavljata Banka Koper d.d. in M banka d.d..

Banka Slovenije je določila minimalne zahteve za oblikovanje bančnih skupin. Banke v bančni skupini so se pogodbeno zavezale k usklajevanju tekoče in razvojne politike na področju mednarodnega poslovanja, trženja, razvoja novih proizvodov, informacijske tehnologije, kreditiranja, mreže bankomatov itd. Na ravni bančne skupine poteka tudi upravljanje poslovnih tveganj. Banki z likvidnostnimi težavami, ki pred tem izkoristi možnosti zagotavljanja likvidnosti na denarnem trgu in v okviru rednih ponudb Banke Slovenije, morajo zagotoviti potrebna sredstva druge članice bančne skupine po vnaprej dogovorjenih pogojih. Podobno sprejmejo članice bančne skupine tudi dogovorjene ukrepe v primeru, ko imajo posamezne članice težave s solventnostjo. Pri vseh aktivnostih znotraj bančne skupine ima vodilno aktivno vlogo prevladujoča banka. V bančni skupini se uporabljajo enotni računovodski standardi in enotne računovodske politike, za nadzor in kontrolo v bančni skupini pa je odgovorna krovna notranja kontrola in revizija v skladu s standardi delovanja službe notranjega nadzora in revizije, ki veljajo v matični banki. Bančna skupina ima tudi skupnega revizorja.

3.2. Poslovanje bank

Po podatkih s konca leta 1996 je imel slovenski nebančni sektor pri bankah v Sloveniji 37,2% vseh svojih najetih posojil in 94,5% svojih vlog. V nadaljevanju je tržni delež bank izmerjen z njihovo bilančno vsoto. Pri tem so upoštevane le banke (z 98,0% deležem bilančne vsote), ne pa tudi hranilnice (manj kot 0,4% delež) ter hranilno kreditne službe (1,6% delež). Prikazani podatki bank za leto 1997 niso revidirani.

Bilančna vsota vseh slovenskih bank je po nerevidiranih podatkih 31.12.1997 znašala 2.013 milijard SIT, kar predstavlja 16,4% nominalni porast glede na 31.12.1996, oziroma nekoliko več, kot je znašal porast bilančne vsote leto prej (15,5%). Kot je razvidno iz tabele 8, so tržni deleži bank stabilni; tržni deleži največjih treh slovenskih bank so med 51 in 53%, največjih sedmih pa okrog 72%. Nominalne stopnje rasti se med bankami gibljejo od 5,0% (realno negativna rast) do 46,6%. Kljub razlikam v obsegu poslovanja so rasti v precej ožjem razponu kakor v letu 1996, ko so bile razlike v rasti obsega poslovanja med bankami precej večje. Padec v obsegu poslovanja sta zaradi zmanjšanja vlog gospodarstva imeli dve banki oziroma štiri, če upoštevamo realno rast obsega poslovanja.

Tržni delež največjih treh znaša več kot 50%...

Tržni delež prvih sedmih bank, merjen z bilančno vsoto, je 31.12.1997 znašal 71,6% in je približno enak kot leto prej. Razlike v obsegih bilančne vsote so velike, saj znaša le-ta pri največji slovenski banki približno 540 milijard tolarjev, pri deseti največji banki manj kot desetino bilančne vsote prve banke, bilančna vsota najmanjše banke pa je z nekaj nad 3 milijarde tolarjev le nekoliko višja od bilančne vsote največje hranilnice.

... največjih sedmih bank presega 70%,...

Bilančne vsote in tržni deleži bančnih skupin, zaradi katerih je leto 1997 dejansko zaključilo 20 samostojnih bank, so naslednje:

- bančna skupina Banke Celje ima s 120.727 milijoni tolarjev bilančne vsote 6,0% tržni delež,
- bančna skupina NLB ima bilančno vsoto 695.907 milijonov tolarjev, kar predstavlja 34,6% tržni delež,
- bančni skupini SKB zagotavlja 253.929 milijonov tolarjev bilančne vsote 12,6% tržni delež,
- bančna skupina Banke Koper ima z bilančno vsoto 133.861 milijonov tolarjev 6,6% tržni delež.

... tržni delež bančnih skupin pa znaša 6, 7, 12 in 35%.

Tabela 8: Bilančne vsote in tržni deleži največjih bank

Banka	Bilančna vsota v mio SIT			Tržni delež v %		
	31.12.1995	31.12.1996	31.12.1997	31.12.1995	31.12.1996	31.12.1997
NLB	445.096	490.319	539.856	29,7	28,3	26,8
SKB banka	17.974	206.584	241.401	12,0	11,9	12,1
NKBM	168.587	197.201	237.654	11,2	11,4	11,8
Banka Koper	8.265	99.695	120.299	5,5	5,8	6,0
Banka Celje	69.401	89.504	109.246	4,6	5,2	5,4
Abanka	68.567	88.348	103.055	4,6	5,1	5,1
Gorenjska banka	67.008	73.164	90.706	4,5	4,2	4,5
Skupaj prvih 7 bank	1.081.049	1.244.815	1.442.217	72,1	71,9	71,6
Vse banke skupaj	1.499.922	1.732.152	2.012.975	100,0	100,0	100,0

Vir: Banka Slovenije.

**Povečani delež vlog
nebančnega sektorja**

V **povprečni strukturi virov bančnih sredstev** se je v opazovanem obdobju zvišal delež vlog nebančnega sektorja na račun znižanja deleža vlog bančnega sektorja, do česar je prišlo predvsem zaradi znižanja obveznosti do Banke Slovenije in domačih ter tujih bank. Delež vlog nebančnega sektorja se je konec leta 1997 zvišal za 4,3 odstotne točke v primerjavi s koncem leta 1996, delež vlog bančnega sektorja pa se je znižal za 3,6 odstotnih točk. Minimalno so se znižali tudi delež druge pasive (vnaprej vračunanih stroškov in neobračunanih prihodkov, dolgoročnih in splošnih rezervacij ter drugih obveznosti) – za 0,5 odstotne točke, delež kapitala (vpisanega kapitala, vplačanega presežka kapitala, rezerv banke, revalorizacijskega popravka kapitala, prenesenega čistega dobička ali izgube prejšnjih let in čistega dobička ali izgube poslovnega leta) za 0,1 odstotne točke in delež obveznosti iz izdanih vrednostnih papirjev in potrdil o vlogah za 0,1 odstotno točko.

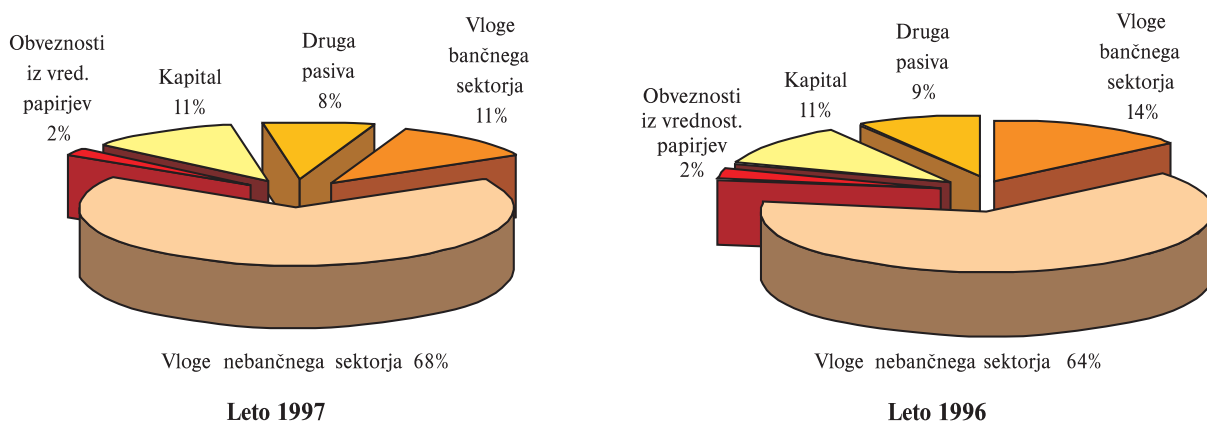
**Med vlogami nebančnega
sektorja prevladujoče vloge
prebivalstva**

V povprečni sektorski strukturi obveznosti do nebančnega sektorja v opazovanem obdobju ni prišlo do bistvenih sprememb. Prevladujejo vloge prebivalstva, katerih delež v povprečni skupni pasivi se je v primerjavi z letom poprej povečal za 1,9 odstotne točke na 36,1%. Vloge gospodarstva so leta 1997 predstavljale 16,6% delež v povprečni skupni pasivi (leta 1996 16,3%), vloge tako imenovanega javnega sektorja pa 8,6% in so glede na leto 1996 prav tako porasle (na račun znižanja deleža vlog drugih finančnih organizacij in tujih oseb).

Nominalna rast vlog prebivalstva je znašala od začetka do konca leta 1997 21,3%, kar je več od 16,7% rasti vlog gospodarstva v enakem obdobju in ravno nasprotno kot od začetka do konca leta 1996. Konec leta 1996 je bila namreč rast vlog prebivalstva podobna kot konec leta 1997 (22,9%), vendar nižja od rasti vlog gospodarstva (25,2%). Vloge bančnega sektorja so konec leta 1997 nominalno padle za 8,9%.

**Nižje devizne obveznosti do
bank in višje tolarske vloge
prebivalstva**

V povprečni valutni strukturi bilance stanja se je delež devizne pasive zaradi zmanjšanja deviznih obveznosti do bank znižal od 38,8% konec leta 1996 na 35,8% konec leta 1997. Devizne vloge prebivalstva so se leta 1997 zmanjšale, kar za realnih 28,6% pa so porasle njihove vezane tolarske vloge.

Slika 8: Povprečna struktura virov bančnih sredstev

Vir: Banka Slovenije.

Leta 1997 se je v povprečni **strukturi naložb** precej povečal delež naložb v vrednostne papirje (za 6,1 odstotne točke), kar je posledica povečanih naložb v blagajniške zapise centralne banke in povečanja naložb v obveznice Republike Slovenije in bank. Večji obseg blagajniških zapisov Banke Slovenije v domači in tuji valuti ter obveznic Republike Slovenije je povzročil porast sekundarne likvidnosti, ki je konec leta 1997 znašala 353,3 milijarde tolarjev (konec leta 1996 pa 163,8 milijarde tolarjev). Zaradi zamenjave vezanih deviznih vlog bank v vrednostne papirje se je znižal delež posojil bančnemu sektorju za 4,9 odstotnih točk, znižala pa sta se tudi deleža posojil nebančnemu sektorju (za 1 odstotno točko) in malenkostno (za 0,2 odstotni točki) delež druge aktive (naložbe v kapital, opredmetena osnovna sredstva, neopredmetena dolgoročna sredstva, vpisani, a ne vplačani kapital, nevračunani stroški in nezaračunani prihodki ter ostala sredstva).

Povečane naložbe bank v vrednostne papirje in boljša sekundarna likvidnost

Med posojili nebančnemu sektorju so v povprečni strukturi prevladovala posojila gospodarstvu s 26,0 % (kar je 1,6 odstotne točke manj kakor konec leta 1996), medtem ko je delež posojil prebivalstvu ostal skoraj nespremenjen (11,7% konec leta 1997 oziroma 11,4% konec leta 1996).

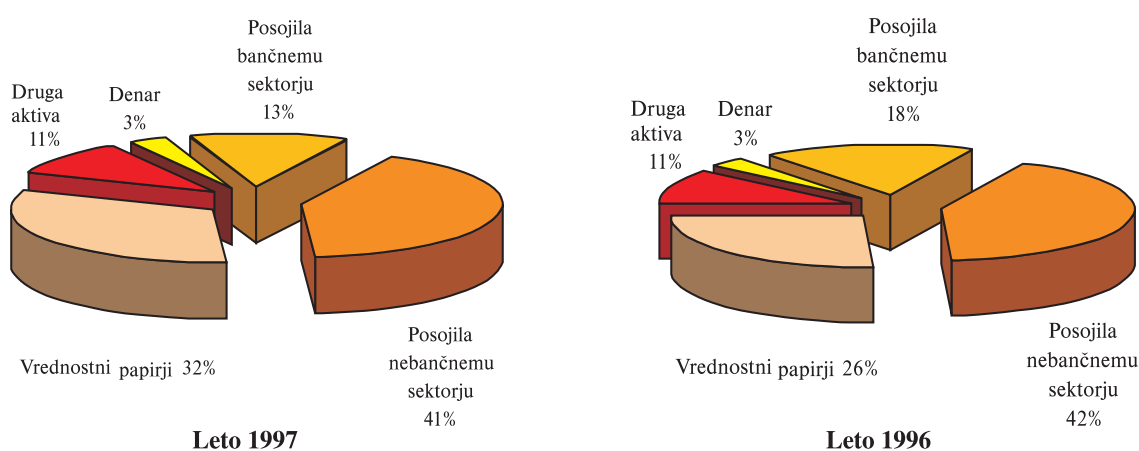
Rast posojil gospodarstvu in prebivalstvu se je konec leta 1997 v primerjavi s koncem prejšnjega leta umirila na 11,4% (17,4% konec leta 1996 glede na prejšnje leto) oziroma 15,8% (29,4% konec leta 1996 glede na prejšnje leto). Posojila bančnemu sektorju so v obdobju od začetka do konca leta 1997 padla za 31,8%.

Iz povprečne valutne strukture bilance stanja izhaja, da se je delež devizne aktive v celotni aktivi v letu 1997 znižal od 34,1% na 32,8%.

Delež dvomljivih in spornih terjatev v bilančni vsoti je 31.12.1997 znašal 9,3%, v primerjavi z 10,3% konec leta 1996. Pokritje dvomljivih in spornih terjatev s popravki vrednosti in rezervacijami je bilo 31.12.1997 55,5%, leto dni prej pa 54,8%.

Nižji delež dvomljivih in spornih terjatev

Slika 9: Povprečna struktura bančnih naložb

Vir: Banka Slovenije.

Za 34%večji dobiček pred obdavčitvijo

Dobičkonosnost slovenskih bank zadnja leta narašča. Skupni dobiček bank pred obdavčitvijo je v letu 1997 nominalno porasel za 16,7% od leta 1996 in je konec leta 1997 znašal 21,4 milijarde tolarjev (od tega je predstavljal pozitiven saldo revalorizacijskega izida - 19,2 milijard tolarjev - 90% skupnega dobička). Štiri banke so imele konec leta izgubo (konec leta 1996 dve).

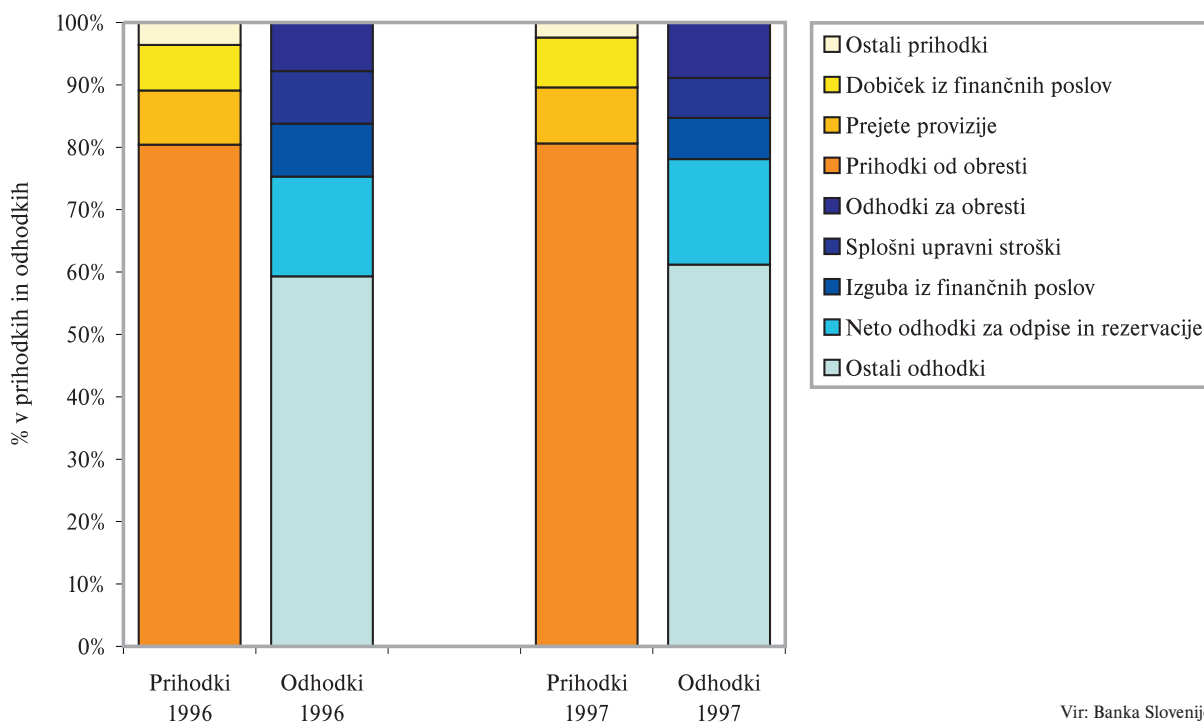
Banke so v letu 1997 zaslužile z neto obrestmi 84,0 milijard tolarjev (od tega 29,3 milijard tolarjev neto revalorizacijskih obresti), ali 3,6% več kakor leto prej. Neto provizije so sicer v letu 1997 porasle za 13,7% na 26,8 milijarde tolarjev, vendar ostajajo več kot dvakrat nižje od neto obresti. Prihodki od vrednostnih papirjev so konec leta 1997 znašali 1,4 milijarde tolarjev, neto prihodki iz finančnih poslov pa 6,2 milijarde tolarjev. Splošni upravni stroški in amortizacija so znižali dobiček iz poslovanja za 65,2 milijarde tolarjev, tako da je le-ta konec leta 1997 znašal 53,2 milijarde tolarjev. Neto odpisi so bili večji kar za 82,9% in so znašali 16,6 milijarde tolarjev, neto rezervacije pa so bile manjše za 67,4% in so znašale 4,7 milijarde tolarjev.

Iz **strukture prihodkov** je razvidno, da so se v letu 1997 glede na leto 1996 povečali deleži prihodkov od obresti, prejetih provizij in dobička iz finančnih poslov na račun znižanja ostalih prihodkov, kamor uvrščamo prihodke od vrednostnih papirjev, druge prihodke iz poslovanja ter izredne prihodke. Na strani **odhodkov** so se povečali deleži odhodkov za obresti, delež splošnih upravnih stroškov in ostalih odhodkov, med katere spadajo dane provizije, amortizacija, drugi odhodki poslovanja, revalorizacija kapitala, osnovnih sredstev in kapitalskih naložb ter izredni odhodki. Do znižanja deleža pa je prišlo pri neto odhodkih za odpise in oblikovanje rezervacij ter pri izgubi iz finančnih poslov.

Nižja neto obrestna marža

Zaradi dobrih rezultatov poslovanja sta se donos na povprečno aktivo in donos na povprečni kapital povečala, neto obrestna marža pa je padla. Višina neto obrestne marže se med bankami precej razlikuje, saj se giblje od 2,1% do 9,1%.

Slika 10: **Struktura prihodkov in odhodkov bank** v letih 1996 in 1997

Vir: Banka Slovenije.

Na gibanje obrestnih mer sta v letu 1997 (ob inflaciji in bančnih stroških) odločilno vplivala še sprememba metodologije tim. temeljne obrestne mere in dogovor o obrestnih merah.

**Revalorizacijski faktor
tolarskih obrestnih mer
12-mesečno povprečje**

Svet Banke Slovenije je aprila 1997 osnovo za izračun povprečja indeksacijskega faktorja razširil od 6 na 12 mesecev. S tem je postala nominalna obrestna mera še manj občutljiva na nihanje inflacije in bolj odvisna od realnega dela obrestne mere.

Novi medbančni dogovor o najvišjih pasivnih obrestnih merah je povzročil znižanje realnih obrestnih mer v aprilu 1997. Povprečna realna obrestna mera kratkoročnih vlog (31 do 90 dni) se je na primer znižala od 4,9% leta 1996 na 3,7% ter obdržala to vrednost do konca leta.

**Po medbančnem dogovoru
so se znižale pasivne...**

V skladu z medbančnim dogovorom in priporočilom Agencije za sanacijo bank bankama v sanaciji, so se poleg realnih pasivnih znižale tudi aktivne obrestne mere bank. Povprečne realne obrestne mere za kratkoročna posojila podjetjem so se od vrednosti 11,3% januarja 1997 med letom postopno zniževale in znašale decembra 9,6%. Zelo podobno kot kratkoročne so se znižale tudi dolgoročne obrestne mere. Podjetja so na primer plačevala dolgoročna posojila za osnovna sredstva januarja 1997 po 12,9%, decembra pa le še po 11,7% obrestni meri.

**... kot tudi aktivne obrestne
mere.**

Obrestni razmik kot razlika med povprečno nominalno aktivno in nominalno pasivno obrestno mero za naložbe/sredstva nebančnega sektorja se je povečal od 8,3 odstotnih točk v prvem četrtletju 1997 na 8,4 odstotnih točk v zadnjem četrtletju tega leta. Obrestni razmik iz realnega dela se je v istem obdobju v poslovanju bank z nebančnim sektorjem znižal od 5,5 odstotnih točk na 4,9 odstotne točke.

Operativni stroški na povprečno aktivo so se v letu 1997 povečali glede na leto 1996 za 0,1% in znašajo 3,7%.

Kapitalska ustreznost slovenskih bank je v povprečju visoka in je konec leta 1996 znašala 19,7%. Konec junija 1997 je narasla na 20,1% zaradi višje rasti jamstvenega kapitala (8,8%) od tehtane tvegane aktive (7,0%). Jamstveni kapital je 31.12.1996 znašal 179,2 milijard tolarjev, kapital pa 198,1 milijard tolarjev. 30.06.1997 se je jamstveni kapital povečal na 194,9 milijard tolarjev, kapital pa je znašal 203,7 milijard tolarjev.

**Povečana kapitalska
ustreznost**

Tabela 9: Kazalci učinkovitosti poslovanja bank (v %)

	31.12.1996	31.12.1997
Donos na povprečno aktivo	1,1	1,1
Donos na povprečni kapital	10,2	10,5
Neto obrestna marža	5,6	4,9
Stroški dela/Povprečna aktiva	1,9	1,9
Drugi str. poslov./Povprečna aktiva	1,7	1,8

Vir: Banka Slovenije.

3.3. Kontrola bančnega poslovanja

13 celovitih in 20 delnih kontrol v bankah

V letu 1997 so kontrolorji Banke Slovenije opravili 33 pregledov poslovanja bank in hranilnic, ki so zajeli kontrolo celotnega poslovanja (13) ali samo posameznih področij (20). V bankah je bilo opravljenih 23 kontrol, 8 v hranilnicah, ena kontrola hranilno kreditne službe, skupaj z Uradom za zavarovalni nadzor pa je bila opravljena tudi kontrola poslovanja Slovenske izvozne družbe.

Celovite kontrole so obsegale predvsem:

- pregled kreditnega portfelja in portfelja vrednostnih papirjev,
- preverjanje izračuna kapitalske ustreznosti,
- ustreznost upravljanja s tveganji,
- ugotavljanje profitabilnosti banke,
- likvidnost banke in depozitno poslovanje,
- presojanje primernosti in učinkovitosti notranjega kontrolnega sistema,
- kapitalske naložbe in osnovna sredstva,
- delovanje službe notranje kontrole in revizije,
- kontrolo področja informacijske tehnologije itd.

Pri delnih pregledih je bil poudarek predvsem na naslednjih področjih:

- na kreditnem portfelju gospodarskih družb,
- na kreditnem portfelju občanov in samostojnih podjetnikov,
- na portfelju vrednostnih papirjev,
- na pravilnosti izkazovanja računovodskih podatkov,
- na informacijski tehnologiji itd.

Metodologija za interno ocenjevanje bank za potrebe nadzornih institucij je t.i. CAMEL metoda, s pomočjo katere se ocenjuje poslovanje banke po posameznih področjih: kapital, aktiva, management, dobičkonosnost in likvidnost. S pomočjo ocenjevanja vseh omenjenih dejavnikov se na koncu oblikuje skupna ocena – rating banke.

Temeljna načela učinkovitega bančnega nadzora Baselskega komiteja za bančni nadzor

Aprila 1997 je Baselski komite za bančni nadzor objavil seznam 25 temeljnih načel učinkovitega bančnega nadzora. Namen omenjenih načel je prispevati k izboljšanju standardov za nadzor bank po svetu. Načela vključujejo pogoje za učinkovit bančni nadzor, licenciranje in lastniško strukturo, načela za skrbno in varno poslovanje, metode bančnega nadzora, zahteve po podatkih, pooblastila nadzornikom in mednarodno dejavnost bank. Septembra 1997 so bila ta načela revidirana.

Banka Slovenije je kot nadzorna institucija sprejela temeljna načela za učinkovit bančni nadzor in jih začela maja 1997 uvajati v vsakodnevno prakso.

4. DRUGE DEJAVNOSTI

4.1. Upravljanje mednarodnih denarnih rezerv

Mednarodne denarne rezerve Banke Slovenije sestavljajo:

- tuja gotovina in devizna imetja v tujini,
- prvovrstni vrednostni papirji tujih izdajateljev,
- monetarno zlato,
- rezervna tranša pri Mednarodnem denarnem skladu,
- imetja SDR pri Mednarodnem denarnem skladu.

Devizne rezerve (tuja gotovina, računi v tujini, tuji vrednostni papirji) Banke Slovenije so se v letu 1997 povečale od 2.279 milijonov ameriških dolarjev na 3.297 milijonov ameriških dolarjev. Del rezerv sestavljajo sredstva, na podlagi katerih ima Banka Slovenije obveznosti do domačih sektorjev (vpisani blagajniški zapisi v tujem denarju ter devizni računi bank in države pri Banki Slovenije) in ki so v letu 1997 porasla od 1.278 milijonov dolarjev na 1.779 milijonov ameriških dolarjev. Drugi del rezerv so lastna sredstva, (za katera Banka Slovenije nima deviznih obveznosti), ki so se od začetka do konca leta 1997 povečala od 971 milijonov na 1.459 milijonov ameriških dolarjev. Skupne terjatve Banke Slovenije do tujine obsegajo poleg uradnih deviznih rezerv in imetij pri MDS še nekatera druga imetja, kot je fiduciarni račun v Luksemburgu.

**Povečanje deviznih rezerv
BS za 1.018 mio USD**

Svet Banke Slovenije četrtletno predpisuje osnovna pravila določanja sestave deviznih rezerv Banke Slovenije. Ta vključujejo valutno strukturo, povprečno ročnost deviznih vlog in naložb v vrednostne papirje ter izbor bank (naložbe so dovoljene le v banke z najvišjimi dolgoročnimi ocenami po standardih IBCA). Leta 1997 je Banka Slovenije po strategiji Sveta Banke povečala delež naložb v vrednostne papirje, predvsem državne, in s tem ob izboljšani likvidnosti zmanjšala kreditno tveganje.

**Pravila upravljanja deviznih
rezerv BS**

**Tabela 10: Mednarodne denarne rezerve Slovenije in devizne rezerve
bančnega sistema (v mio USD)**

	BANKA SLOVENIJE					Druge terjatve do tujine	BANKE Devizne rezerve	SKUPAJ DEVIZNE REZERVE
	Zlato	Imetja SDR	Rez.pozicija pri MDS	Devizne rezerve	Skupaj			
31.12.1996	0,1	0,1	18,5	2.278,7	2.297,4	33,7	1.851,2	4.130,0
31.01.1997	0,1	0,3	17,5	2.239,1	2.256,9	38,8	1.686,7	3.925,7
28.02.1997	0,1	0,0	21,7	2.431,8	2.453,5	38,8	1.448,4	3.880,2
31.03.1997	0,1	0,0	25,8	2.455,8	2.481,6	39,0	1.477,6	3.933,4
30.04.1997	0,1	0,4	13,6	2.475,9	2.489,9	39,1	1.398,8	3.874,6
31.05.1997	0,1	0,1	17,7	2.681,9	2.699,7	39,5	1.386,3	4.068,3
30.06.1997	0,1	0,1	17,8	2.845,0	2.862,9	40,1	1.325,3	4.170,3
31.07.1997	0,1	0,3	20,4	2.924,5	2.945,2	39,6	1.100,4	4.024,9
31.08.1997	0,1	0,1	29,0	3.089,9	3.119,0	40,0	1.095,1	4.185,1
30.09.1997	0,1	0,1	17,6	3.264,0	3.281,7	40,2	1.059,6	4.323,6
31.10.1997	0,1	0,4	17,8	3.352,8	3.371,0	40,6	1.114,6	4.467,4
30.11.1997	0,1	0,1	17,5	3.341,6	3.359,2	40,7	1.082,9	4.424,5
31.12.1997	0,0	0,1	27,6	3.297,0	3.324,7	38,7	1.007,1	4.304,1

Vir: Banka Slovenije.

**Zmanjšanje deviznih rezerv
bank**

Na obseg mednarodne likvidnosti Slovenije vpliva Banka Slovenije tudi s predpisanim deviznim minimumom, ki ga morajo dosegati poslovne banke ter s predpisom usklajevanja med obveznostmi in terjatvami bank do tujih oseb. Devizne rezerve bank so v letu 1997 padle s 1.851 milijonov ameriških dolarjev na 1.007 milijonov ameriških dolarjev (zaradi večjega dela naložb bank v tujem denarju v blagajniških zapisih BS se devizne rezerve bank kažejo kot devizne rezerve BS). Skupne devizne rezerve Slovenije (uradne devizne rezerve pri Banki Slovenije brez zlata in imetij pri MDS ter kontrolirane devizne rezerve bank) so konec leta 1997 znašale 4.304 milijonov ameriških dolarjev in so se v primerjavi s koncem leta 1996 povečale za 4,2%.

4.2. Posli za Republiko Slovenijo**Plačini promet s tujino in fiduciarni račun**

Banka Slovenije opravlja po zakonu plačilni promet s tujino in druge posle v tujem denarju za Republiko Slovenijo. V letu 1997 je opravila Banka Slovenije za 821,4 milijonov nemških mark nakazil v tujino, plačala za 45,3 milijonov nemških mark obveznosti iz naslova akreditivov in izplačala za 10,1 milijonov nemških mark gotovine. Prilivov iz tujine je bilo za 432,6 milijonov nemških mark, vračil tuje gotovine pa za 2,1 milijona.

Pri tem je bilo proračunskim uporabnikom prodanih 62,0 milijonov nemških mark in od njih odkupljenih 26,7 milijonov nemških mark. Razliko predstavljajo črpna sredstva posojil in donacij iz tujine.

Pri Dresdner Bank Luxemburg je ostal odprt fiduciarni račun, na katerega se nakazujejo obveznosti po sporazumih iz Osima in Rima, in sicer okvirno 60% celotne obveznosti. V letu 1997 je bilo na račun vplačanih 5,1 milijona ameriških dolarjev; stanje na računu pa znaša konec leta skupaj s pripisanimi obrestmi 35,1 milijona ameriških dolarjev.

Posli z najetimi tujimi posojili

Na podlagi Zakona o Banki Slovenije opravlja Banka Slovenije za Republiko Slovenijo naloge plačilnega agenta. Republika Slovenija je leta 1997 izdala za financiranje proračuna obveznice v znesku 400 milijonov nemških mark. Obveznice so bile prodane junija. V januarju je Republika Slovenija črpala preostali del sindiciranega posojila v višini 25 milijonov nemških mark, najetega decembra leta 1996 za financiranje proračuna. Republika Slovenija je med letom redno odplačevala obveznosti iz naslova kreditnih poslov do tujine. Plačila iz naslova glavnice, obresti in stroškov so znašala skupno 337,9 milijonov ameriških dolarjev.

Posli z vrednotnicami in vrednostnimi papirji

Posli Banke Slovenije za Republiko Slovenijo so obsegali pripravo izdaje, distribucijo in hrambo vrednotnic ter tobačnih znamk. Banka Slovenije je opravljala te posle na podlagi pogodb z Ministrstvom za finance.

V letu 1997 so bili izdani upravni in sodni kolki v skupni vrednosti 2,3 milijarde tolarjev. Kolki so bili poslani enotam Agencije Republike Slovenije za plačilni promet za prodajo oziroma za razdelitev upravnim enotam občin, v skladu z odločitvijo Ministrstva za finance.

Izvajanje strokovnih in tehničnih nalog v zvezi s tobačnimi znamkami je zajemalo zagotavljanje potrebnih količin in ustrezne strukture tobačnih znamk v trezorju in za izdajo proizvajalcem oziroma uvoznikom tobačnih izdelkov. Skupno je bilo izdanih 217.720.000 kosov različnih tobačnih znamk, ki so bile zaščitene pred ponarejanjem.

Banka Slovenije je v letu 1997 opravljala tudi prevzem in obdelavo vnovčenih obveznic, oziroma zapadlih kuponov. Skupno je bilo obdelanih in kontrolno prešteti 1.412.343 kuponov RS 01 in 50.235 kuponov RS 02.

4.3. Gotovinsko poslovanje

Banka Slovenije je leta 1997 po zakonskih pooblastilih zagotavljala nemoteno oskrbo s tolarskimi bankovci v državi ter naknadno zamenjavo vrednostnih bonov. Sortirni sistema tipa DLRS 3260 je omogočil postopno izenačenje kvalitete bankovcev v vseh slovenskih regijah ter sprotno uničevanje obrabljenih bankovcev, ki se vračajo iz obtoka.

Skupno je bilo konec leta 1997 v obtoku 84,4 milijona bankovcev v vrednosti 85,2 milijarde tolarjev. Navedena količina predstavlja približno 43 bankovcev na posameznega državljanca Slovenije. Količina bankovcev v obtoku se je povečala za 13%, vrednost pa za 20%. Nominalna vrednost gotovinskega obtoka se je povečala predvsem pri bankovcu za 10.000 tolarjev, količina teh bankovcev se je povečala za 47%. V obtoku so zadostne količine vseh apoenov, z izjemo bankovca za 200 tolarjev. Ker pa je ta bankovec zamenljiv z bankovcem po 100 tolarjev, je poslovanje z gotovino kljub temu nemoteno.

Pri enotah Agencije Republike Slovenije za plačilni promet v letu 1997 ni bilo nepravilnosti v poslovanju z gotovino, saj so vse enote spoštovale odobrene blagajniške maksimume.

V letu 1997 je bilo izročenih v obtok 30 milijonov kovancev v nominalnih vrednostih po 5, 2 in 1 tolar. Skupno s kovanci, ki so bili izročeni v obtok od leta 1993, je bilo 31.12.1997 v obtoku 232 milijonov kosov kovancev, oziroma povprečno 117 kovancev na prebivalca. Količina kovancev v obtoku se je leta 1997 povečala za približno 15%, količina na posameznika pa je bila v primerjavi s preteklim letom večja za 16 kosov. Konec leta 1997 so bili kovanci v obtoku vredni 483 milijonov tolarjev, kar je 16% povečanje v primerjavi z letom 1996.

Banka Slovenije je leta 1997 izdala priložnostni kovanec ob 250-letnici rojstva Žige Zoisa. Ob tem dogodku so bili izročeni v prodajo oziroma v obtok zlatniki z nominalno vrednostjo 5.000 tolarjev, srebrniki po 500 tolarjev in kovanci, izdelani iz zlitine CuZnNi, z nominalno vrednostjo 5 tolarjev.

V Banki Slovenije je bilo v letu 1997 pregledanih 1776 različnih vrst ponaredkov in izdelanih ravno toliko ekspertiz za ponaredke, odkrite in zasežene na območju Republike Slovenije. Najpogosteje se pojavljajo ponaredki nemških mark, ameriških dolarjev in italijanskih lir. V istem obdobju je bilo tudi več poskusov vnovčevanja tolarskih ponaredkov, izdelanih na barvnih fotokopirnih strojih. Skupna vrednost zaseženih ponaredkov je 45.621.000 tolarjev, kar v primerjavi s celotnim obsegom gotovine v obtoku ne predstavlja pomembnejše vrednosti. Ministrstvo za notranje zadeve je prek kriminalistične službe poslalo na pregled 3.788 ponarejenih bankovcev po 10.000 tolarjev, 1.545 ponarejenih bankovcev po 5.000 tolarjev in

Povečanje gotovine v obtoku

Izdan priložnostni kovanec

**Razmeroma majhna
vrednost tolarskih
ponaredkov**

16 ponarejenih bankovcev po 1.000 tolarjev. Večina ponarejenih bankovcev je bila po uspešnih akcijah kriminalistične službe zasežena še pred poskusom vnovčitve.

4.4. Reforma plačilnih sistemov

V projektu reforme plačilnih sistemov sodelujejo poleg Banke Slovenije še Ministrstvo za finance, Agencija za plačilni promet, poslovne banke, Združenje bank Slovenije in Statistični urad RS.

**Prenos računov obvezne
rezerve bank na BS**

Leta 1997 so bili po strategiji migracije v okviru projekta preneseni (iz Agencije za plačilni promet) v Banko Slovenije računi obvezne rezerve bank, hranilnic in HKS.

**Nadaljnje delo na
projektu...**

Nadaljevalo se je tudi delo v delovnih skupinah za sistem bruto poravnav v realnem času (BPRČ), podsistem kliringa plačil majhnih vrednosti, za račune pravnih oseb in bank, za račune javnih financ in davkov, za gotovinsko poslovanje, statistiko, ustanovitev klirinške hiše DOPS in SWIFT standarde.

**... na področju bruto
poravnav v realnem času in
...**

Delovna skupina za sistem bruto poravnav v realnem času ter oddelek plačilnih sistemov BS sta pripravila predloge osnovnih dokumentov za izpeljavo sistema BPRČ kot osnove reformiranemu plačilnemu prometu. Maja je bila sklenjena pogodba o dobavi programske in strojne opreme za sistem BPRČ, na podlagi katere je bila Banki Slovenije dobavljena osnovna verzija programov. Programsko opremo so poleg Banke Slovenije testirale še banke, neposredne udeleženke sistema BPRČ. Organizirani so bili tudi izobraževalni programi za izvajalce procesa.

**... statistike v plačilnem
prometu.**

Izdelan je bil predlog statističnega spremljanja plačilnega prometa, ki predvideva uvedbo petmestne oznake vrste posla za vsak prenos sredstev v plačilnem prometu. Ta podatek vpiše nalogodajalec pri banki iniciatorju, tako da se transakcije statistično zbirajo ob le enkratnem šifriranju. Šifranti so osredotočeni predvsem na poslovno funkcijo udeležencev (plačnikov ter prejemnikov plačil), kar velja tako za poslovne odločitve kot tudi za avtomatsko knjigovodsko izvrševanje transakcij. Pri tem bo statistika stranski produkt plačilnega sistema brez dodatnih stroškov za udeležence.

**Določeni so standardi
plačilnega prometa...**

Določeni so bili standardi, ki bodo omogočili visoko stopnjo avtomatizacije pri sprejemanju in posredovanju plačilnih instrukcij ter pri njihovi obdelavi. Izdelana so bila ključna izhodišča pri oblikovanju standardov plačilnega prometa, definirana je bila enotna referenčna številka transakcije in oznaka računa tako nalogodajalca kot končnega prejemnika plačila.

**... in nov koncept
gotovinskega prometa.**

Na področju gotovinskega poslovanja so bili na podlagi sprejetega idejnega koncepta distribucije gotovine izdelani osnutki pravil za poslovanje depojev bankovcev Banke Slovenije in za poslovanje s kovanci.

4.5. Statistični sistem

V skladu z nacionalnim programom statističnih raziskovanj in zakonom o deviznem poslovanju Banka Slovenije zbira in objavlja podatke s področja bančnih in denarnih statistik, podatke o plačilni bilanci, stanju mednarodnih naložb in statistiki obrestnih mer.

Glavni makroekonomski podatki so objavljeni v mesečnem Biltenu, ki je na voljo v tiskani obliki in tudi na spletnih straneh Banke Slovenije, v angleškem in slovenskem jeziku. Banka Slovenije posreduje podatke tudi neposredno raznim domačim in tujim uporabnikom, med njimi predvsem Mednarodnemu denarnemu skladu in Eurostatu.

Podatki o neposrednih naložbah, ki jih zbira Banka Slovenije, so bili v letu 1997 prvič objavljeni v novi letni statistični publikaciji. Druga številka te publikacije bo predvidoma na voljo v prvi polovici leta 1998.

Poleg zgoraj omenjenih statistik je bilo več pozornosti posvečene tudi vzpostavitvi baze podatkov o širšem finančnem trgu (o nebančnih finančnih institucijah in domačem trgu vrednostnih papirjev). V pripravi je posebna statistična publikacija s tega področja.

Banka Slovenije je v skladu z dogovorom s Statističnim uradom in Eurosta-tom začela sestavljati tudi podatke za finančni račun Slovenije.

V letu 1997 je bil izdelan nov računalniški program, ki omogoča avtomatizirano pripravo mesečnega Biltena iz statistične baze podatkov ter nov program, ki podpira zbiranje in nadzor nad kvaliteto podatkov o plačilnem prometu s tujino, kar je eden od virov podatkov za plačilno bilanco Slovenije.

Poleg tega je bila v letu 1997 zasnovana nadgradnja statistične baze, ki naj bi zagotovila vsem uporabnikom skladnost podatkov, preglednost metodologij, pravočasnost objavljanja in enostaven dostop do javnih statističnih podatkov. Banka Slovenije sodeluje namreč s Statističnim uradom, Ministrstvom za finance in Uradom za makroekonomske analize in razvoj, v projektu uvajanja posebnih standardov objavljanja podatkov Mednarodnega denar-nega sklada, ki naj bi bili vpeljani do konca leta 1998.

4.6. Mednarodno sodelovanje

Banka Slovenije je bila tudi v letu 1997 **vir podatkov in informacij** mnogim tujim institucijam in podjetjem, ki želijo vzpostaviti ali pa že imajo vzpostavljene poslovne odnose s slovenskimi. Najbolj so iskane informacije o poteku reform, o kazalcih ekonomskega razvoja in financ ter o predvidenih trendih razvoja na teh področjih. Banka Slovenije praviloma ne napoveduje ekonomskih in finančnih kazalcev, v začetku maja 1997 pa je prvič od svoje ustanovitve javno objavila cilje denarne politike za tekoče leto.

Sodelavci Banke so bili povabljeni in so aktivno sodelovali na številnih **mednarodnih ali regionalnih forumih, kolokvijih, okroglih mizah in konferencah**, ki so jih v tujini organizirale centralne banke ali druge organizacije in združenja. Sodelovali so tudi v pogajanjih Slovenije za članstvo v Organizaciji za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD), kot tudi v delovnih skupinah in delegacijah Republike Slovenije v

Nova statistična publikacija o neposrednih naložbah

Delo na statistiki finančnega trga...

... finančnega računa Slovenije...

... avtomatizacije Biltena BS...

...in na Posebnih standardih razširjanja statističnih podatkov MDS

Informiranje zainteresiranih tujih ustanov...

...sodelovanje na konferencah...

Priprava na vstop v OECD in EZ...	zvezi s pogajanjem o članstvu v Evropski uniji . Potreba po harmonizaciji slovenske zakonodaje z evropsko oz. na popolnem prevzemu <i>acquis communautaire</i> bo tudi v prihodnje narekovala Banki takšno aktivno sodelovanje.
...sodelovanje s centralnimi bankami...	Zelo dobro je v tem letu potekalo v preteklih letih vzpostavljeno sodelovanje s centralnimi bankami razvitih dežel G 10, Avstrijo in drugimi centralnimi bankami po svetu. Z njihovo pomočjo in na podlagi njihovih dolgoletnih izkušenj uporablja in izboljšuje Banka Slovenije centralnobančne funkcije. Bilateralni posveti z njihovimi strokovnjaki so vse bolj usmerjeni v podrobnosti. Novo področje, na katerem bo Banka Slovenije potrebovala nasvete centralnih bank iz prve roke, so priprave na Evropsko denarno unijo.
Včlanitev v BIS	Prvotni predlog Banke za mednarodne poravnave iz Basla (BIS) o razdelitvi knjigovodskega imetja in delnic nekdanje centralne banke SFR Jugoslavije iz julija 1996 ni dobil soglasja centralnih bank vseh petih držav naslednic, niti ni kazalo, da bi se te v bližnji prihodnosti same sporazumele o rešitvi. Zato je odbor direktorjev BIS 12. maja 1997 sprejel odločitev o začasni rešitvi članstva naslednic centralne banke SFR Jugoslavije v BIS. Štirim centralnim bankam držav naslednic je izjemoma ponudil v vpis po 10 delnic tretje tranše kapitala. Banka Slovenije je takšno začasno rešitev sprejela, postala z vpisom delnic članica te pomembne mednarodne finančne organizacije in se v tej vlogi junija tudi prvič udeležila letne skupščine delničarjev v Baslu. Banka Slovenije si bo še naprej prizadevala za trajno vseobsegajočo rešitev nasledstvenega vprašanja, ki zadeva imetje in delnice bivše centralne banke SFRJ v BIS. Konec leta 1997 je znašala kvota Republike Slovenije v Mednarodnem denarnem skladu (MDS) 150,5 milijona posebnih pravic črpanja (SDR), njena rezervna tranša 12,9 milijona SDR (8,55% kvote), alocirane SDR 25,4 milijona in imetja Slovenije pri MDS 55.000 SDR. Slovenija razume potrebo po povešanju kvot in podpira predlagano povečanje kvot v okviru enajste revizije, saj bo le tako zagotovljeno delovanje in izvrševanje poslanstva MDS.
Sodelovanje na pogajanjih o nasledstvu SFR Jugoslavije	Banka Slovenije je aktivno sodelovala v slovenskem zastopstvu na pogajanjih o nasledstvu bivše SFR Jugoslavije skladno z Daytonskim sporazumom pod okriljem urada Visokega predstavnika in pod vodstvom Sira Arthurja Watts, posebnega pogajalca za sukcesijske zadeve v Bruslju.

5. RAČUNOVODSKI IZKAZI

Pregled odgovornosti Sveta Banke Slovenije

Zakon o Banki Slovenije (Banka) in statut Banke nalagata Svetu Banke Slovenije pripravo računovodskih izkazov za vsako obračunsko leto, ki resnično in pošteno prikazujejo finančno stanje Banke in presežek ali primanjkljaj v tem obdobju. Pri pripravi računovodskih izkazov je Svet Banke Slovenije dolžan:

- izbrati primerne računovodske usmeritve in jih dosledno uporabljati;
- jih presojati in ocenjevati z vidika utemeljenosti in previdnosti;
- ugotoviti, ali so bili dosledno uporabljeni veljavni računovodski standardi in
- pripraviti računovodske izkaze skladno z načelom časovne neomejenosti poslovanja, razen v primeru, ko ni mogoče izhajati iz predpostavke, da bo Banka nadaljevala s poslovanjem.

Svet Banke Slovenije je odgovoren za primerno ukrepanje za zaščito sredstev Banke.

Poročilo pooblaščenega revizorja

Svetu Banke Slovenije

Revidirali smo bilanco stanja Banke Slovenije ("Banka") z dne 31.12.1997 in z njo povezan izkaz uspeha, prikazana na straneh 53 do 64 ("računovodski izkazi"). Za navedena računovodska izkaza je odgovoren Svet Banke Slovenije. Naša odgovornost je, da izrazimo mnenje o navedenih računovodskih izkazih. Računovodska izkaza za leto 1996 je revidirala revizijska družba KPMG London. Njihovo revizijsko poročilo z dne 10.4.1997 je bilo dano brez pridržka razen glede izkaza finančnih tokov, ki ni bil prezentiran.

Revidirali smo v skladu z mednarodnimi revizijskimi standardi, ki jih je sprejel International Federation of Accountants. Po teh standardih smo bili dolžni načrtovati in izvesti revidiranje tako, da bi si pridobili razumno zagotovilo, da računovodski izkazi ne vsebujejo pomembnejših napačnih prikazov. V okviru revizije smo preiskali dokaze, ki podpirajo zneske in razkritja v računovodskih izkazih. Ocenili smo tudi računovodske standarde in pomembnejše metode izkazovanja vrednosti v računovodskih izkazih, ki jih je uporabilo poslovodstvo, ter ovrednotili razkritja v računovodskih izkazih. Prepričani smo, da je opravljena revizija dobra podlaga za mnenje o računovodskih izkazih.

Kot je navedeno v pojasnilu št. 2 k računovodskim izkazom, izkaz finančnih tokov ni bil sestavljen, ker po mnenju Sveta Banke Slovenije glede na naravo poslovanja centralne banke in njeno monetarno politiko, predstavljeno v drugih delih letnega poročila, ne bi dal pomembnejših dodatnih informacij.

Po našem mnenju računovodska izkaza, razen opustitve informacij opisanih v prejšnjem odstavku, v vseh pogledih podajata resnično in pošteno sliko finančnega stanja Banke na dan 31.12.1997 in izidov njenega poslovanja v letu, ki se je končalo z navedenim datumom, v skladu z mednarodnimi računovodskimi standardi in slovensko zakonodajo.

Price Waterhouse AG
A. Schönenberger
Pooblaščen revizorja

G. Andermatt

Zürich, 24. marca 1998

Izkaz uspeha

za obdobje od 1. januarja do 31. decembra (v tisočih tolarjev)

	Pojasnila	1997	1996
Prihodki poslovanja:			
Prihodki od finančnih sredstev		19.475.274	14.941.300
Neto tečajne razlike		16.797.269	8.131.032
Skupni prihodki od finančnih sredstev	4	36.272.543	23.072.332
Odhodki od servisiranih obveznosti	5	17.726.605	9.310.312
Čisti prihodek od finančnih sredstev		18.545.938	13.762.020
Ostali prihodki	6	381.215	510.546
Skupni prihodki poslovanja		18.927.152	14.272.566
Stroški poslovanja	7	3.346.753	2.328.031
Popravki vrednosti in rezervacije		718.260	578.628
Presežek prihodkov nad odhodki		14.862.139	11.365.907
Razdelitev presežka:			
Prenos v splošne rezerve		-	2.311.981
Črpanje splošnih rezerv		1.935.130	-
Prenos v rezerve za tečajne razlike		16.797.269	8.131.031
Skupni prenos v rezerve	12	14.862.139	10.443.012
Sredstva za proračun Republike Slovenije		-	922.895
Skupna razdelitev		14.862.139	11.365.907

Bilanca stanja

na dan 31. decembra (v tisočih tolarjev)

	Pojasnila	1997	1996
Aktiva			
Finančna sredstva	8	593.440.585	361.495.681
Osnovna sredstva	9	2.071.656	1.657.393
Skupna aktiva		595.512.242	363.153.074
Pasiva			
Servisirane obveznosti	10	457.733.748	253.577.666
Bankovci v obtoku	11	85.652.534	71.440.570
Sredstva za proračun Republike Slovenije		-	922.895
Skupne obveznosti		543.386.282	325.941.131
Rezerve	12	52.125.959	37.211.943
Skupna pasiva		595.512.242	363.153.074

Pojasnila na straneh 54 do 64 so sestavni del računovodskih izkazov.

Računovodske izkaze je dne 24. marca 1998 potrdil Svet Banke Slovenije. V imenu Banke Slovenije jih je podpisal:

Dr. France Arhar

Predsednik Sveta Banke in
guverner Banke Slovenije

V skladu z 82. členom Zakona o Banki Slovenije mora računovodske izkaze Banke Slovenije potrditi Državni zbor Republike Slovenije.

Pojasnila k računovodskim izkazom

1 Ustanovitev

Banka Slovenije (Banka) je centralna banka Republike Slovenije. Ustanovljena je bila z Zakonom o Banki Slovenije z dne 25. junija 1991. Banka je neodvisna institucija in samostojna pravna oseba. Republika Slovenija jamči za obveznosti Banke. Njeno delovanje nadzira Državni zbor. Banka je odgovorna za stabilnost domače valute in za likvidnost bančnega sistema.

2 Računovodski standardi in načela

Ti računovodski izkazi so bili pripravljeni skladno z ustreznimi Mednarodnimi računovodskimi standardi (MRS), ki jih je sprejel Mednarodni odbor za računovodske standarde, z upoštevanjem načela izvirne vrednosti, razen v primerih, ki so navedeni v nadaljevanju. Te standarde je kot pravno podlago sprejel Svet Banke Slovenije na 90. seji dne 9. maja 1995.

Banka Slovenije ne prikazuje izkaza denarnih tokov, ker je Svet Banke Slovenije mnenja, da glede na posebnosti poslovanja centralne banke in njeno monetarno politiko, predstavljeno v drugih delih letnega poročila, omenjeni izkaz ne bi zagotavljal pomembnejših dodatnih informacij. Osnovna zakonska obveznost Banke je skrb za stabilnost domače valute in splošno likvidnost plačevanja v državi in do tujine. Da bi uresničevala te naloge, uravnava centralna banka količino denarja v obtoku in skrbi za splošno likvidnost bank in hranilnic ter za splošno likvidnost v plačilih do tujine. Podrobnejši opis ciljev in nalog denarne politike, obrestnih mer in uporabljenih instrumentov denarne politike je podan v predhodnem delu letnega poročila. Torej je Svet Banke mnenja, da je za uresničevanje zgoraj navedenih ciljev pomembnejše uravnavanje in izkazovanje gibanj centralno bančnega denarja.

3 Posebne računovodske usmeritve

Priznavanje prihodkov

Prihodki od obresti so knjiženi le v obsegu, ki se nanaša na tekoče poslovno leto, razen prihodkov od obresti, katerih plačilo je dvomljivo. Obrestni prihodki od dvomljivih terjatev so knjiženi kot popravek vrednosti v bilanci banke. Omenjeni popravek zmanjšuje izkazano stanje terjatev od obresti. Popravki vrednosti za terjatve od obresti, ki so ocenjene za neizterljive, so izknjiženi iz bilance banke.

Prihodki iz naslova provizij izvirajo predvsem iz storitev v plačilnem prometu, nadzorne in regulatorске funkcije ter iz storitev distribucije vrednotnic za račun države.

Tuje valute

Finančna sredstva in obveznosti v tujih valutah so bila preračunana v tolarje (SIT) po srednjih tečajih Banke Slovenije na dan bilance stanja. Transakcije v tujih valutah so bile preračunane v SIT po tečajih, veljavnih na dan obračuna.

Tržni vrednostni papirji

Naložbe Banke v tržne vrednostne papirje so del njenega upravljanja z mednarodnimi rezervami. Tržni vrednostni papirji so izkazani po amortizirani nakupni ali tržni vrednosti, glede na to, katera je nižja.

Blagajniški zapisi z nakupnim bonom

Obresti in popust iz nakupnih bonov pri blagajniških zapisih z nakupnim bonom, ki sta vključena v servisirane obveznosti, sta amortizirana preko celotnega obdobja vpisanih blagajniških zapisov in kakršnegakoli z njimi povezanega financiranja, in sicer proporcionalno z vrednostjo s tem povezane zadolžitve. Prihodnji potencialni strošek popusta, ki izhaja iz nevnovčenih kuponov prodanih blagajniških zapisov, je ocenjen in amortizirani del, ki se nanaša na tekoče leto, je izkazan na računih odhodkov in obveznosti. Zneski so preračunani v prihodnjih obdobjih glede na dejansko vrednost in uporabo nakupnih bonov.

Izvedeni finančni instrumenti

Banka ne uporablja izvedenih finančnih instrumentov, razen poslov valutne zamenjave (začasni nakup deviz) z domačimi bankami za izvajanje denarne politike in upravljanje s posojili bankam. Zneski, ki se nanašajo na začasni odkup deviz, se v bilanci stanja ne izkazujejo do dneva poravnave.

Bankovci v obtoku

Bankovci, ki jih izdaja Banka, predstavljajo zanjo obveznost v korist imetnika in so priznani kot obveznost po nominalni vrednosti.

Nepremičnine

Naložbe v zgradbe, ki se nahajajo v Avstriji, so prikazane po pošteni vrednosti in niso amortizirane. Usmeritev Banke je pridobiti oceno zunanjih strokovnjakov in ovrednotenje teh naložb vsakih pet let. Vse druge nepremičnine so prikazane po nabavni ceni, zmanjšani za amortizacijo, razen zemljišča, ki se ne amortizira. Revalorizacija zgradb se prenaša neposredno v rezerve.

Amortizacija se obračunava linearno, tako da se odpisuje nabavna vrednost sredstev skozi leta njene ocenjene življenske dobe po naslednjih letnih odstotnih stopnjah:

Stavbe	1,3
Računalniki in druga oprema	10 - 33

Dobiček oziroma izguba pri prodaji osnovnih sredstev sta določena kot razlika med izkupičkom pri prodaji in neodpisano vrednostjo sredstva ter se evidentirata kot prihodek oziroma odhodek v izkazu uspeha.

Obdavčitev

Banka ni zavezana plačilu davka na dobiček v Sloveniji.

Rezerve

V skladu z Zakonom o Banki Slovenije se neto pozitivne tečajne razlike prenašajo v rezerve za tečajne razlike in se ne smejo deliti. Ostanek presežka, zmanjšan za sredstva za splošne rezerve, je prihodek Proračuna Republike Slovenije. Izguba se krije iz splošnih rezerv Banke, v primeru njihove nezadostne višine naj bi izgubo pokrili Proračun Republike Slovenije.

Spremembe v računovodskih usmeritvah

Glede na predhodno leto ni bilo v računovodskih usmeritvah nobenih sprememb.

4 Prihodki od finančnih sredstev

	1997	1996
	tisoč SIT	tisoč SIT
Prihodki od sredstev v tuji valuti		
Obresti od vpoglednih in vezanih vlog	13.406.427	9.120.878
Neto prihodki od tržnih vrednostnih papirjev	4.199.909	1.861.740
Obresti od vlog pri MDS	38.792	31.056
Neto tečajne razlike	16.797.269	8.131.032
Skupaj	34.442.396	19.144.706
Prihodki od sredstev v tolarjih		
Obresti od posojil bankam	1.829.888	3.927.626
Obresti od posojil Republiki Sloveniji	259	0
Skupaj	1.830.147	3.927.626
Skupaj prihodki od finančnih sredstev	36.272.543	23.072.332

Neto prihodke od tržnih vrednostnih papirjev sestavljajo:

	1997	1996
	tisoč SIT	tisoč SIT
Obrestni prihodki	5.696.788	2.017.000
Neto dobiček pri prodaji vrednostnih papirjev	-	155.356
Neto izguba pri prodaji vrednostnih papirjev	209.976	-
Odhodki vrednotenja	1.286.903	310.616
Neto prihodki od tržnih vrednostnih papirjev	4.199.909	1.861.740

5 Odhodki od servisiranih obveznosti

	1997	1996
	tidoč SIT	tidoč SIT
Odhodki od obveznosti v tuži valuti		
Obresti od vpoglednih vlog	481.289	1.003.808
Obresti od blagajniških zapisov Banke Slovenije	11.132.978	6.721.002
Skupaj	11.614.267	7.724.810
Odhodki od obveznosti v tolarjih		
Obresti od vpoglednih vlog	253.206	208.035
Obresti od blagajniških zapisov Banke Slovenije	5.536.364	749.952
Obresti od vlog proračuna Republike Slovenije	322.768	627.515
Skupaj	6.112.338	1.585.502
Skupni odhodki od servisiranih obveznosti	17.726.605	9.310.312

6 Ostali prihodki

	1997	1996
	tidoč SIT	tidoč SIT
Provizije	191.544	280.163
Ostalo	189.671	230.383
Skupaj	381.215	510.546

7 Stroški poslovanja

	1997	1996
	tidoč SIT	tidoč SIT
Stroški dela	1.575.259	1.372.195
Provizije za bančne storitve	676.430	147.182
Materialni stroški	931.008	723.538
Stroški tiskanja denarja	56.062	1.914
Ostalo	107.994	83.202
Skupaj	3.346.753	2.328.031

8 Finančna sredstva

	1997				1996
	Obdobja sprememb obrestnih mer				Skupaj
	Do 3 mesece	3 do 12 mesecev	Nad1 leto	Skupaj	
tisoč SIT					
Finančna sredstva v tuji valuti					
Gotovina in vloge	350.314.874	24.544.726	-	374.859.599	270.848.400
Tržni vrednostni papirji	35.064.014	64.429.858	82.719.367	182.213.240	53.385.891
Terjatve do proračuna Republike Slovenije	-	676.163	5.806.391	6.482.555	6.403.986
Mednarodni denarni sklad	2.951.443	-	-	2.951.443	2.637.980
Obračunane obresti in ostalo	3.749.572	1.301.977	2.721.611	7.773.160	3.022.513
Skupaj	392.079.904	90.952.724	91.247.370	574.279.997	336.298.770
Finančna sredstva v tolarjih					
Terjatev do Sklada Republike Slovenije za sukcesijo	-	-	8.649.807	8.649.807	8.649.807
Posojila bankam	9.853.502	95.665	191.276	10.140.444	16.220.019
Obračunane obresti in ostalo	171.526	21.684	177.126	370.337	327.085
Skupaj	10.025.029	117.350	9.018.209	19.160.588	25.196.911
Celotna finančna sredstva	402.104.932	91.070.074	100.265.579	593.440.585	361.495.681

Povprečne efektivne obrestne mere na finančna sredstva:

	1997				1996
	Obdobja sprememb obrestnih mer				Skupaj
	Do 3 mesece	3 do 12 mesecev	Nad 1 leto	Skupaj	
	%				
Finančna sredstva v tuji valuti					
Gotovina in vloge	3,85	3,75	-	3,84	3,76
Tržni vrednostni papirji	4,58	4,22	4,49	4,41	4,18
Terjatve do proračuna					
Republike Slovenije	-	-	-	-	-
Mednarodni denarni sklad	1,88	-	-	1,88	1,35
Finančna sredstva v tolarjih					
Terjatev do Sklada Republike					
Slovenije za sukcesijo	-	-	-	-	-
Posojila bankam	14,10	15,33	10,00	14,07	10,78

Vloge pri bankah in posojila bankam so izkazana v višini glavnice, zmanjšane za popravek vrednosti dvomljivih in spornih terjatev (1997: 579 mio tolarjev; 1996: 579 mio tolarjev). Obresti so plačljive ob zapadlosti. Pri tržnih vrednostnih papirjih se obresti večinoma izplačujejo polletno.

Knjižno vrednost sredstev pri Mednarodnem denarnem skladu izkazuje rezervna tranša in imetja posebnih pravic črpanja (SDR). Obresti so izplačljive četrtletno.

Terjatve do proračuna Republike Slovenije so izkazane v knjižni vrednosti glavnice in so pretežno financirane z dodeljenimi SDR-i. Obresti, obračunane po tej obveznosti, so zaračunane neposredno Republiki Sloveniji.

Sklad Republike Slovenije za sukcesijo je bil ustanovljen v februarju leta 1993 (Ur.l.RS, št.10/93) kot posrednik v procesu delitve premoženja in obveznosti nekdanje Jugoslavije. V omenjeni sklad so bile prenesene vse terjatve in obveznosti do bivše Narodne Banke Jugoslavije. Na enak način je bila v Sklad Republike Slovenije za sukcesijo prenesena terjatev iz naslova denarne osamosvojitve Slovenije, v višini 8.650 milijonov tolarjev. Ta znesek bo plačan po poravnavi med Republiko Slovenijo in drugimi državami iz nekdanje SFRJ. Terjatev se ne obrestuje in nima določenega dneva zapadlosti, zato je poštena vrednost terjatve nižja od knjižne vrednosti. Zaradi negotovosti v zvezi z rokom plačila ocena poštene vrednosti terjatve ni bila izdelana. Ne glede na to Svet Banke meni, da knjižna vrednost ustrezno izkazuje vrednost, ki bo plačana.

Svet Banke meni, da se poštena vrednost finančnih sredstev, razen zgoraj navedenega, ne razlikuje bistveno od knjižne vrednosti.

Prikazane obrestne mere predstavljajo povprečne obrestne mere na koncu obračunskega obdobja.

Valutna koncentracija in analiza ročnosti

Pri izvajanju funkcij centralne banke, predvsem pri vodenju denarne politike in upravljanju z deviznimi rezervami, prihaja do koncentracije valut pri finančnih sredstvih. Koncentracije izvirajo iz valutne in poslovne izpostavljenosti Banke.

Osnovne smernice upravljanja z mednarodnimi rezervami Banke določa in četrtletno revidira Svet Banke Slovenije; smernice predpisujejo valutno strukturo, povprečno ročnost vlog in naložb v tuji valuti, kot tudi izbiro tujih bank.

Koncentracije tveganja glede na valuto in glede na poslovni odnos so na dan 31. decembra 1997 sledeče:

	SIT	DEM	USD	Ostalo	Skupaj
	%	%	%	%	%
Državno tveganje	1,51	19,37	8,00	5,26	34,14
Domače banke	3,15	-	-	-	3,15
Tuje banke	-	48,83	15,89	2,99	62,71
31. december 1997	4,66	63,20	23,89	8,25	100,00
31. december 1996	6,97	60,20	22,77	10,06	100,00

Finančna sredstva na dan 31. decembra 1997, analizirana v valutah, bodo dospela v naslednjih obdobjih (v tisoč SIT):

	SIT	DEM	USD	Ostalo	Skupaj
Do 1 meseca	17.853.814	95.025.669	61.069.960	8.610.636	182.560.080
1 do 3 mesece	88.525	160.727.692	47.636.993	7.478.515	215.931.725
3 do 12 mesecev	117.350	70.935.185	19.341.375	676.163	91.070.074
1 leto in več	9.597.151	48.359.526	13.733.451	32.188.579	103.878.707
31. december 1997	27.656.839	375.048.073	141.781.780	48.953.894	593.440.585
31. december 1996	25.196.911	217.638.190	82.323.772	36.336.808	361.495.681

Koncentracija kreditnega tveganja

Vsi tržni vrednostni papirji so obrestonosne obveznice. Vsi tržni vrednostni papirji in depoziti so naloženi pri tujih bankah.

Vse tuje banke, kamor Banka plasira sredstva, imajo najmanj AA- boniteto, dodeljeno od Fitch IBCA. Maksimalno izpostavljenost kreditnemu tveganju na dan 31. decembra 1997 v primeru, da dolžniki ne bi mogli izpolniti svojih obveznosti, predstavlja znesek, prikazan v računovodskih izkazih kot finančna sredstva. Izpostavljenost državnemu tveganju vključuje države OECD, Republiko Slovenijo in Sklad za sukcesijo Republike Slovenije. Posojila domačim bankam so zavarovana z zastavo vrednostnih papirjev. Svet Banke Slovenije meni, da ni pomembnejše koncentracije kreditnega tveganja.

9 Osnovna sredstva

	Zemljišča in zgradbe	Računalniki in oprema	Skupaj
	tisoč SIT	tisoč SIT	tisoč SIT
Nabavna ali ocenjena vrednost:			
1. januar 1996	1.423.083	990.629	2.413.712
Nabave	188.695	284.109	472.804
Prodaje	-3.015	-119.846	-122.861
1. januar 1997	1.608.763	1.154.892	2.763.655
Nabave	204.386	469.536	673.922
Prodaje	-26.367	-21.605	-47.972
31. december 1997	1.786.782	1.602.823	3.389.605
Amortizacija			
1. januar 1996	501.223	522.877	1.024.100
Prodaje	-2.708	-100.735	-103.443
Strošek amortizacije	18.132	167.473	185.605
1. januar 1997	516.647	589.615	1.106.262
Prodaje	-8.973	-20.291	-29.263
Strošek amortizacije	14.011	226.939	240.950
31. december 1997	521.685	796.263	1.317.949
Neodpisana vrednost:			
31. december 1997	1.265.097	806.560	2.071.656
31. december 1996	1.092.116	565.277	1.657.393

V stanje zemljišč in zgradb na dan 31. decembra 1997 in 1996 so vključene tudi naložbe v nepremičnine v Republiki Avstriji v višini 500 milijonov tolarjev. Ta imetja so vrednotena na osnovi ocene nepremičninske agencije, izdelane v letu 1995 in ki jo je sprejel Svet Banke Slovenije. Osnova za vrednotenje so metoda pričakovanih dohodkov od najemnin in tekoče cene nepremičnin v soseskah stavb.

10 Servisirane obveznosti

	1997				1996
	Obdobja sprememb obrestnih mer				Skupaj
	Do 3 mesece	3 do 12 mesecev	nad 1 leto	Skupaj	
tisoč SIT					
Obveznosti v tuji valuti					
Vpogledne vloge	12.693.522	-	-	12.693.522	19.751.613
Dodeljeni SDR-i	5.804.986	-	-	5.804.986	5.173.675
Mednarodni denarni sklad in druge MFO	-	77	39.901	39.978	222.384
Blagajniški zapisi Banke	227.696.834	64.166.068	-	291.862.902	163.288.484
Obračunane obresti in ostala pasiva	39.601	655	-	40.256	113.272
Skupaj	246.234.943	64.166.800	39.901	310.441.644	188.549.428
Obveznosti v tolarjih					
Vpogledne vloge	57.258.570	-	-	57.258.570	44.740.454
Blagajniški zapisi Banke	36.887.902	38.786.319	-	75.674.220	16.299.115
Vloge proračuna Republike Slovenije	11.278.732	-	-	11.278.732	3.324.647
Obračunane obresti in ostala pasiva	970.018	530.681	1.579.884	3.080.583	664.022
Skupaj	106.395.221	39.317.000	1.579.884	147.292.104	65.028.238
Celotne servisirane obveznosti	352.630.164	103.483.799	1.619.785	457.733.748	253.577.666

Povprečne efektivne obrestne mere na servisirane obveznosti:

	1997				1996
	Obdobja sprememb obrestnih mer				Skupaj
	Do 3 mesece	3 do 12 mesecev	Nad 1 leto	Skupaj	
	%				
Obveznosti v tuji valuti					
Vpogledne vloge	4,80	-	-	4,80	4,40
Dodeljeni SDR-i	-	-	-	-	-
Mednarodni denarni sklad in					
druge MFO	-	-	-	-	3,70
Blagajniški zapisi Banke	4,55	4,08	-	4,45	4,46
Obveznosti v tolarjih					
Vpogledne vloge	0,49	-	-	0,49	0,50
Blagajniški zapisi Banke	11,61	12,77	-	12,20	9,19
Vloge proračuna Republike Slovenije	3,08	-	-	3,08	1,00

Prikazane obrestne mere predstavljajo povprečne obrestne mere ob koncu obračunskega obdobja.

Obrestna mera za obveznosti iz naslova dodeljenih SDR-ov je na bilančni dan znašala 4,19% (1996: 3,91). Obresti, ki jih Banka plačuje, se neposredno zaračunajo Republiki Sloveniji, in tako je efektivna obrestna mera enaka nič.

Blagajniški zapisi Banke Slovenije

	1997	1996
	tisoč SIT	tisoč SIT
Blagajniški zapisi v tujem denarju	291.836.953	162.911.996
Tolarski blagajniški zapisi	58.387.691	6.921.116
Blagajniški zapisi z nakupnim bonom	17.259.789	8.952.904
Dvodelni blagajniški zapisi	52.689	801.583
Skupaj blagajniški zapisi	367.537.122	179.587.599

Tolarski blagajniški zapisi so izdani z dospelostjo od dva do dvestosedemdeset dni. Blagajniški zapisi v tujem denarju so izdani z diskontom v ameriških dolarjih ali nemških markah z dospelostjo od dva do dvanajst mesecev. Dvodelni blagajniški zapisi so kratkoročni vrednostni papirji na prinosnika, ki vključujejo tolarški in devizni del. Vpisujejo se v tolarjih z diskontom, izplačujejo pa v tolarjih in nemških markah. Blagajniški zapisi z nakupnim bonom so kratkoročni vrednostni papirji na prinosnika, izdani v tolarjih. Nakupni boni, ki so del blagajniškega zapisa, omogočajo imetniku nakup novega blagajniškega zapisa z nakupnim bonom (brez dodanih nakupnih bonov) s popustom ali blagajniškega zapisa v tujem denarju s popustom.

Valutna koncentracija in analiza ročnosti

Servisirane obveznosti na dan 31. decembra 1997, analizirane v valutah, bodo dospele v naslednjih obdobjih (v tisoč SIT):

	SIT	DEM	USD	Ostalo	Skupaj
do 1 meseca	99.437.919	83.844.668	25.204.618	1.456.693	209.943.898
1 do 3 mesecev	6.822.010	114.101.825	15.822.809	-	136.746.643
3 do 12 mesecev	39.452.292	50.935.211	13.230.856	77	103.618.436
1 leto in več	1.579.884	-	38.573	5.806.314	7.424.771
31. december 1997	147.292.104	248.881.704	54.296.856	7.263.084	457.733.748
31. december 1996	65.028.238	144.948.792	34.136.256	9.464.380	253.577.666

11 Bankovci v obtoku

Vrednost bankovcev v obtoku po apoenih:

		1997	1996
		tisoč SIT	tisoč SIT
SIT	10	240.023	210.445
SIT	20	240.762	207.610
SIT	50	371.772	334.148
SIT	100	1.276.551	967.419
SIT	200	623.498	809.348
SIT	500	1.429.500	1.323.055
SIT	1000	11.959.871	11.217.023
SIT	5000	32.877.515	31.246.735
SIT	10000	36.225.710	24.714.370
Skupaj		85.245.202	71.030.153
Tolarski kuponi		407.332	410.417
Skupaj		85.652.534	71.440.570

12 Rezerve

		1997	1996
		tisoč SIT	tisoč SIT
Stanje 1. januar		37.211.943	26.726.532
Povečanje sklada skupne porabe		51.877	42.399
Prenos v rezerve za tečajne razlike		16.797.269	8.131.032
Prenos v splošne rezerve		-	2.311.980
Črpanje splošnih rezerv		1.935.130	
Stanje 31. december		52.125.959	37.211.943
Sestava rezerv:			
Splošne rezerve		3.615.749	5.550.879
Sklad skupne porabe		529.975	478.098
Valorizacijske rezerve		500.000	500.000
Rezerve za tečajne razlike		47.480.235	30.682.966
Skupaj rezerve		52.125.959	37.211.943

Splošne rezerve so oblikovane v zvezi z gospodarskimi in drugimi tveganji, ki so neločljivo povezana z izpolnjevanjem odgovornosti Banke Slovenije in sestavo njene finančne aktive. Njihovo črpanje se navezuje na relativno visoke stroške uporabe instrumentov denarne politike v letu 1997; zanje je bilo v letu 1996 izvedeno povečanje splošnih rezerv iz razdelitve presežka prihodkov nad odhodki.

Rezerve za tečajne razlike se nanašajo na akumulirane neto tečajne razlike, ki se po Zakonu o Banki Slovenije lahko porabijo le za pokrivanje negativnih tečajnih razlik in niso namenjene delitvi.

Sklad skupne porabe je bil ustanovljen za zagotavljanje družbenega standarda delavcev Banke. Sredstva sklada so vključena v bilanco Banke. Vse spremembe v teh sredstvih se obračunavajo v okviru za te namene oblikovanih rezerv.

13 Obveznosti in zunajbilančni instrumenti**Akreditivi**

Skupni znesek odprtih kreditivov na bilančni dan znaša:

	1997	1996
	tisoč SIT	tisoč SIT
Devizni kreditivi	3.909.277	8.047.554

Začasni nakup deviz

Banka je z domačimi bankami sklenila posle valutne zamenjave, kar bo imelo za posledico prodajo nemških mark za tolarje v letu 1998 v skupni nominalni vrednosti 8,5 milijarde tolarjev. Dospelost odprtih pogodb začasnega nakupa deviz na dan 31. decembra 1997 je v okviru enega meseca. Prejeti zneski iz valutne zamenjave bodo naslednji:

	1997	1996
	tisoč SIT	tisoč SIT
Zneski iz začasnega nakupa DEM	8.496.251	-

Zaradi kratkoročne narave teh transakcij poštena vrednost bistveno ne odstopa.

Blagajniški zapisi z nakupnim bonom

Banka je v letu 1997 izdala 63 milijard blagajniških zapisov s 425.776 pripojenimi nakupnimi boni. Vsak blagajniški zapis ima največ 5 pripojenih delov nakupnih bonov. Nakupni boni so pogodbeno obveznost Banke, da proda blagajniške zapise, denominirane v tolarjih, nemških markah ali ameriških dolarjih z rokom dospelosti od 180 do 360 dni z dodatnim popustom, ki temelji na vrednosti nakupnega bona. Banka izračunava vrednost dela nakupnega bona mesečno in predstavlja razliko med doseženo in načrtovano inflacijo za dodatni popust pri tolarških blagajniških zapisih. Dodatni popust pri blagajniških zapisih, nominiranih v nemških markah in ameriških dolarjih, je izračunan kot razlika med načrtovano inflacijo in doseženo spremembo tečaja navedenih tujih valut. Dospelost nakupnih bonov je dvanajst mesecev od dneva izdaje. Na dan 31. decembra 1997 je bilo v obtoku 295.831 neizkoriščenih delov nakupnih bonov. Prihodnji potencialni strošek popusta teh delov nakupnih bonov je bil ocenjen in amortiziran čez celotno obdobje, ko so v obtoku blagajniški zapisi z nakupnim bonom in novoizdani blagajniški zapisi (vpisani s popustom z uveljavljanjem delov nakupnih bonov). Rezervacija popusta, ocenjena za dele nakupnih bonov v obtoku na dan 31. decembra 1997, je izkazana kot obveznost in kot odhodek. Zneski so izračunani za prihodnje obdobje glede na pričakovano vrednost in uporabo nakupnih bonov.

Druge potencialne obveznosti

Ostajajo ali so možni določeni zahtevki do Banke, ki so v postopku ali se usklajujejo in niso poravnani. Svet Banke je mnenja, da so za te namene oblikovane zadostne rezervacije.

6. PRILOGE

6.1. Zakonski status in naloge

Slovenska centralna banka, Banka Slovenije, je bila ustanovljena 25. junija 1991 z Zakonom o Banki Slovenije na podlagi ustavnega zakona za izvedbo Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije. Ob uvedbi slovenske valute, tolarja, 8. oktobra 1991, je prevzela Banka Slovenije vse funkcije denarne oblasti.

152. člen Ustave Republike Slovenije zagotavlja Banki Slovenije samostojnost in neposredno odgovornost Državnemu zboru.

Banka Slovenije je po ustavi samostojna in odgovorna Državnemu zboru RS...

Po zakonu sta organa Banke Slovenije Svet Banke Slovenije in guverner Banke. Svet Banke Slovenije sestavlja enajst članov: guverner kot njegov predsednik, namestnik guvernerja, trije viceguvernerji in šest neodvisnih strokovnjakov. Guvernerja in šest članov iz vrst neodvisnih strokovnjakov imenuje Državni zbor na predlog predsednika republike. Namestnika guvernerja in tri viceguvernerje pa imenuje Državni zbor na predlog guvernerja. Mandat vseh članov Sveta traja šest let. Svet sprejema svoje odločitve z dvotretjinsko večino.

Banka Slovenije skrbi v skladu z zakonom predvsem za stabilnost valute in za splošno likvidnost plačevanja v državi in do tujine. V ta namen Banka Slovenije:

- uravnava količino denarja v obtoku,
- skrbi za splošno likvidnost bank in hranilnic ter plačil do tujine,
- kontrolira banke in hranilnice,
- izdaja bankovce in daje bankovce in kovance v obtok,
- predpisuje informacijski sistem za opravljanje svojih funkcij,
- predpisuje pravila za izvajanje jamstva za vloge občanov in
- opravlja določene posle za Republiko Slovenijo.

... ter skrbi za stabilnost slovenske valute in splošno likvidnost plačevanja v državi in do tujine.

Poleg tega so Banki Sloveniji zaupane še določene naloge in pristojnosti po Zakonu o bankah in hranilnicah, po Zakonu o deviznem poslovanju, po Zakonu o kreditnih poslih s tujino ter po Zakonu o predsanaciji, sanaciji, stečaju in likvidaciji bank in hranilnic.

Banka Slovenije je pri odločanju o denarni politiki in njenem izvajanju ter pri uresničevanju drugih nalog in pooblastil neodvisna. Svet Banke Slovenije in guverner sta za uresničevanje nalog Banke Slovenije odgovorna Državnemu zboru. Banka Slovenije Državnemu zboru poroča o svojem delu, Državni zbor pa potrjuje finančni načrt in letni obračun Banke Slovenije.

Posojila Banke Slovenije Republiki Sloveniji so po zakonu omejena na kratkoročna posojila, ki ne smejo presegati 5% letnega proračuna in ene petine predvidenega proračunskega primanjkljaja.

6.2. Pomembnejši ukrepi v letu 1997

6.2.1. Ukrepi denarne politike

- Januar** **Sklep o spremembi sklepa o dodatnih pogojih kreditiranja tujine**
Sprememba sklepa je zmanjšala omejitve pri kreditiranju tujine in sicer tako, da banke lahko odobrijo tujim osebam finančni kredit skladno s poslovno politiko, ostale gospodarske družbe z izjemo bank, pa lahko odobrijo tuji osebi finančni kredit, če je ta dan družbi, ki jo obvladujejo.
- Sklep o izpolnjevanju najmanjšega zneska deviz, ki ga morajo imeti pooblašcene banke**
Banka Slovenije je povišala odstotek obveznih naložb v blagajniške zapise Banke Slovenije. Naložbe pooblaščenih bank v blagajniške zapise Banke Slovenije morajo dosegati najmanj 60% predpisanega najmanjšega zneska deviz, ki ga morajo imeti pooblašcene banke na računih v tujini ali v državi.
- Februar** **270-dnevni blagajniški zapis Banke Slovenije v tolarjih**
S prodajo novega zapisa je BS začela 17.02.1997. Je serijski vrednostni papir, namenjen bankam in hranilnicam, obrestna mera za prvo serijo pa je znašala TOM+4,5%.
- Premostitveno posojilo Ministrstvu za finance**
Ministrstvo za finance je prvič in edinkrat v letu črpalo premostitveno posojilo na podlagi vezane vloge in sklenjene pogodbe (septembra 1995) in ga vrnilo naslednji dan.
- Sodelovanje Banke Slovenije na večernem medbančnem trgu**
Banka Slovenije je v začetku meseca prenehala z rednimi intervencijami na večernem denarnem trgu, ki so potekale od 10. julija 1996 dalje.
- Sklep o prenosu vodenja računov obvezne rezerve bank in hranilnic na Banko Slovenije**
- Sklep o načinu opravljanja plačilnega prometa s tujino**
Banka Slovenije je s sklepom uredila plačilni promet s tujino za prilive iz tujine, namenjene za naložbe v vrednostne papirje ali druge oblike portfeljskih naložb.
- Navodilo o spremembah in dopolnitvah navodila o načinu opravljanja plačilnega prometa s tujino**
S spremembo navodila je bil podrobno urejen plačilni promet iz naslova kapitalskih naložb in naložb v vrednostne papirje, to je pomenilo tudi vključevanje skrbniških računov v obveznost po Sklepu o usklajevanju neto povečanja obveznosti bank s terjatvami bank.
- April** **Medbančni dogovor o določanju zgornje meje pasivnih obrestnih mer**
Dogovor je bil sklenjen na novo in je začel veljati 04.04.1997. V tem dogovoru ni več razlik med obrestnimi merami za pravne in fizične osebe, večja je strukturiranost glede na ročnost, najvišja dovoljena obrestna mera pa je bila za vezane vloge nad dvema letoma, in sicer TOM (ali devizna klavzula)+7%.
- Maj** **Sklep o temeljni obrestni meri**
S 01.05.1997 je bilo povprečje mesečnih stopenj rasti drobnoprodajnih cen pri izračunu TOM razširjeno na dvanajst mesecev.

Odkup deviz s pravico in vpisom blagajniških zapisov v tujem denarju**Junij**

Banka Slovenije je objavila novo ponudbo za odkup deviz s pravico in vpisom blagajniških zapisov v tujem denarju v višini 20% prodanih deviz. Banka Slovenije je ta mesec trem pri tem instrumentu sodelujočim bankam dodelila tudi dodatno pravico za prodajo deviz.

Sklep o neizravnanih aktivnih in pasivnih postavkah banke v tujem denarju (o odprti devizni poziciji banke)

Sklep določa, da banke dnevno izračunavajo odprto devizno pozicijo banke in da kratka pozicija banke (vsota aktivnih bilančnih postavk v tujem denarju je manjša od vsote pasivnih bilančnih postavk v tujem denarju) ali dolga pozicija (vsota aktivnih bilančnih postavk v tujem denarju je večja od vsote pasivnih bilančnih postavk v tujem denarju) dnevno ne sme presegati 20% jamstvenega kapitala banke.

Navodilo o spremembah in dopolnitvah navodila o načinu opravljanja plačilnega prometa s tujino

S spremembo navodila je Banka Slovenije opredelila, da se stanja pri dolgoročnih naložbah tujih oseb v domače vrednostne papirje (nad 7 let) na skrbniških računih ne upoštevajo med obveznostmi po Sklepu o usklajevanju neto povečanja obveznosti bank s terjatvami bank.

Začasni odkup blagajniških zapisov z obveznim povratnim odkupom**Julij**

V začetku je bil odstotek obveznega odkupa deviz od podjetij povečan na 150% od zneska odkupljenih blagajniških zapisov. Pogoj je bil konec meseca ponovno znižan na 120%.

Odkup deviz s pravico in vpisom blagajniških zapisov v tujem denarju**Avgust**

Obveznost vpisa blagajniških zapisov je bila povečana na 35% realizirane vsote odkupa deviz.

Začasni odkup blagajniških zapisov z obveznim povratnim odkupom

Banka Slovenije je v zadnji dekadi meseca zaustavila posredovanje prek instrumenta začasnega nakupa blagajniških zapisov v tujem denarju z obveznim povratnim odkupom in ga nadomestila z začasnim odkupom in obveznim povratnim odkupom deviz prek rednih dnevnih dražb.

Odkup deviz s pravico in vpisom blagajniških zapisov v tujem denarju**September**

Banka Slovenije je v septembru posredovala bankam zadnjo ponudbo za odkup deviz s pravico in vpisom blagajniških zapisov.

Začasni odkup deviz z obveznim povratnim odkupom

Banka Slovenije je redno dnevno intervencijo s tem instrumentom zamenjala z odprto ponudbo, hkrati pa je zopet začela dnevno posredovati z instrumentom začasnega odkupa blagajniških zapisov v tujem denarju z obveznim povratnim odkupom.

Odkup deviz za vpis blagajniških zapisov v tujem denarju

Banka Slovenije je zmanjšala razliko med prodajnim tečajem za odkup deviz iz te ponudbe ter prodajnim tečajem Banke Slovenije na 1,5% (prej 2%).

Sprememba sklepa o obvezni rezervi bank in hranilnic

Začela je veljati sprememba obdobja izpolnjevanja obvezne rezerve bank in hranilnic, ki po novem traja od 27. v preteklem do 26. v tekočem mesecu.

Oktober **Preklic sklepa o izdaji blagajniškega zapisa BS, vplačanega z začasno prodajo deviz**
(iz marca 1995)
Preklic sklepa o pogojih nakupa deviz od bank s pravico povratnega odkupa (**iz leta 1993**).

December **Blagajniški zapisi z nakupnim bonom**
Pri osmi izdaji blagajniškega zapisa z nakupnim bonom se je pri izračunu popustov pričela upoštevati mesečna rast življenjskih stroškov.

Sklep o načinu izvajanja poslov za Republiko Slovenijo
Spremembe sklepa obsegajo sistemske spremembe, ki omogočajo postopek črpanja okvirnega posojila ter način določanja zneska okvirnega posojila.

Sklep o temeljni obrestni meri
Sprememba metodologije izračuna temeljne obrestne mere predvideva v letu 1998 postopno zamenjavo rasti drobnoprodajnih cen z rastjo življenjskih stroškov.

6.2.2. Ukrepi nadzora bančnega poslovanja

Sklep o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic **Januar**

Temeljni novosti sklepa sta strožje razvrščanje terjatev zaradi zmanjšanja pomena zavarovanj z zastavo premoženja in uvedba oblikovanja rezervacij za deželno tveganje.

Navodilo za izvajanje sklepa o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic

Navodilo za restrukturiranje nedonosnih terjatev

Sklep o spremembah in dopolnitvah sklepa o pogojih in merilih za izdajo dovoljenja za poslovanje bank **Februar**

Sklep o dopolnitvi sklepa o kontnem okviru za banke in hranilnice

Spremembe in dopolnitve obeh sklepov so bile potrebne predvsem zaradi uvedbe skrbniških računov.

Spremembe navodil za izvajanje sklepa o računovodskih izkazih bank in hranilnic

Navodilo za izračun nekaterih značilnih aktivnih in pasivnih obrestnih mer

Priporočila za opravljanje poslov trgovanja v bankah

Priporočila opredeljujejo odgovornost uprave, usposobljenost in pravila obnašanja zaposlenih, nadzor nad tveganji in upravljanje s tveganji, organizacijo trgovanja, notranjo kontrolo in revizijo, ravnanje pri nekaterih posebnih vrstah poslov in drugo.

Dopolnitev navodila za izvajanje sklepa o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic **Maj**

Sklep o dajanju posebnih likvidnostnih posojil s sodelovanjem bank

Sklep je nadomestil sklep iz julija 1996, ki je za obdobje devetih mesecev omogočil bankam z likvidnostnimi težavami najem likvidnostnega posojila pri drugi banki proti zastavi prvovrstnih vrednostnih papirjev ali odstopu prvovrstne terjatve v zavarovanje.

Sklep o spremembi in dopolnitvi sklepa o višini in načinu oblikovanja rezervacij za zavarovanje pred potencialnimi izgubami bank in hranilnic

Zaradi uvedbe obveznosti za oblikovanje rezervacij za deželno tveganje v sklepu o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic, je bilo treba dopolniti tudi zgoraj omenjeni sklep.

Sklep o spremembah sklepa o načinu izračuna kapitalske ustreznosti bank

Sklep je bil spremenjen zaradi odločitve, da se med odbitne postavke jamstvenega kapitala ne uvrščajo več terjatve in potencialne obveznosti, zavarovane z delnicami drugih bank.

Navodilo za pripravo poročil o poslovanju bančne skupine

Navodilo določa, da mora obvladujoča banka dvakrat letno pošiljati Banki Slovenije konsolidirano bilanco stanja in izkaz uspeha bančne skupine, izračun jamstvenega kapitala in kapitalske ustreznosti bančne skupine ter poročilo o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bančne skupine.

Sklep o spremembah in dopolnitvah sklepa o pogojih in merilih za izdajo dovoljenja za poslovanje bank

S spremembo sklepa je bila uvedena možnost odpiranja računov in vodenja vlog za tuje osebe tudi brez doseganja predpisanega zneska kapitala, ob predložitvi nepreklicne garancije na prvi poziv prvovrstne tuje banke.

6.3. Uprava in organizacijska sestava

6.3.1. Spremembe v sestavi Sveta Banke Slovenije v letu 1997

Julija 1997 je bil mag. Janez Košak po poteku mandata z Odlokom Državnega zbora RS ponovno imenovan za viceguvernerja Banke Slovenije.

Septembra 1997 je potekel mandat članom Sveta Banke Slovenije: mag. Velimirju Boletu in dr. Jožetu Mencingerju (oba z Ekonomskega inštituta Pravne fakultete v Ljubljani), Juriju Kleindienstu (Kolektor, Idrija) in dr. Ivanu Ribnikarju (Ekonomsko fakulteta, Ljubljana). Z Odlokom Državnega zbora RS so bili septembra 1997 za šest let imenovani za člane Sveta Banke Slovenije: Tatjana Fink, mag. Bine Kordež, mag. Vladimir Lavrač, dr. Leon Repovž in dr. Ivan Ribnikar.

Novembra 1997 je potekel mandat viceguvernerju Banke Slovenije dr. Marku Kranjcu.

6.3.2. Sestava Sveta Banke Slovenije 31. 12. 1997

Predsednik Sveta Banke Slovenije

Dr. France Arhar
(guverner Banke Slovenije)

Člani Sveta Banke Slovenije

Samo Nučič
(namestnik guvernerja Banke Slovenije)

Mag. Janez Košak
(viceguverner Banke Slovenije)

Andrej Rant
(viceguverner Banke Slovenije)

Tatjana Fink
(Trimo, Trebnje)

Mag. Bine Kordež
(Merkur, Kranj)

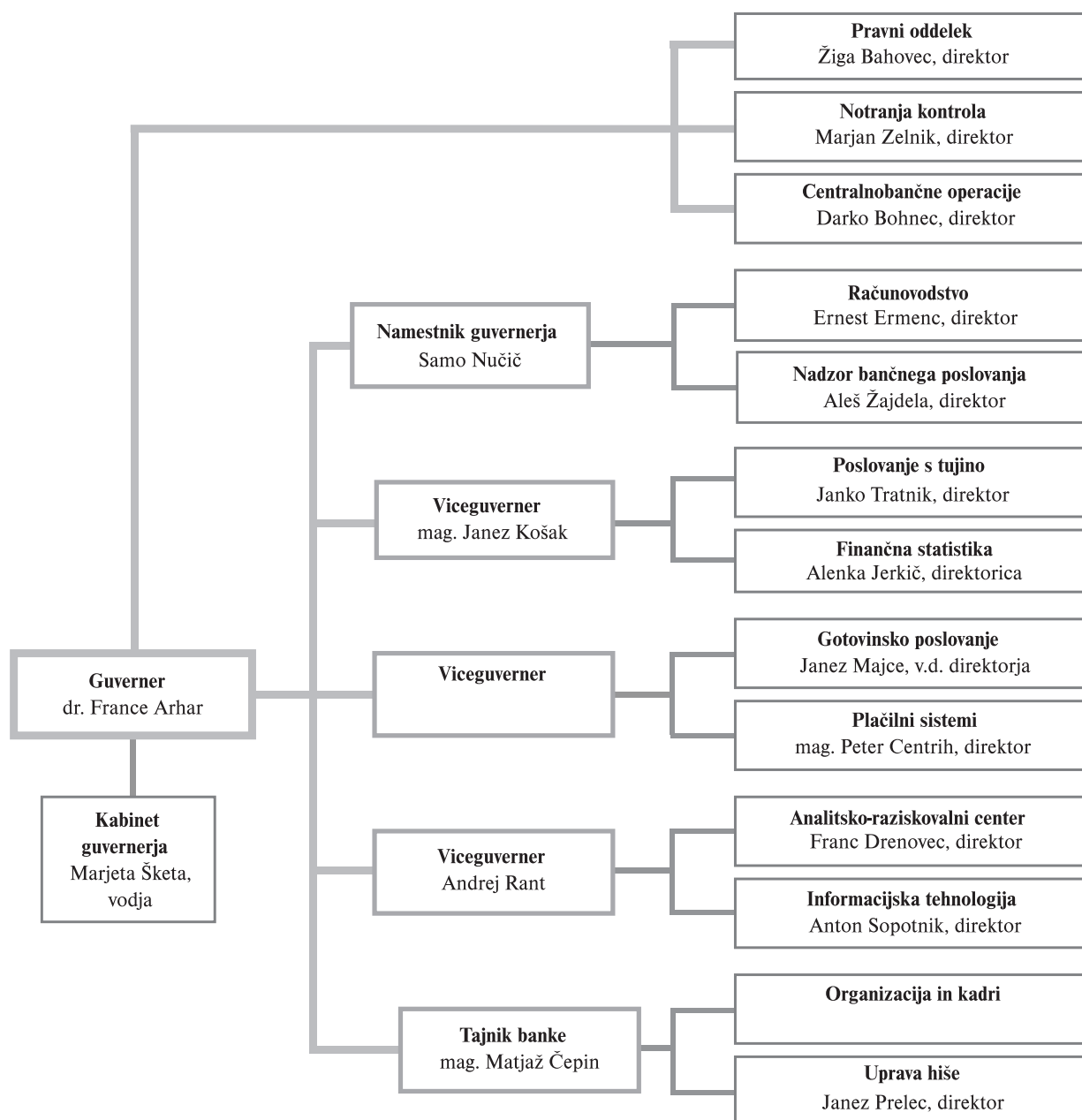
Mag. Vladimir Lavrač
(Inštitut za ekonomska raziskovanja, Ljubljana)

Dr. Leon Repovž
(Ekonomsko poslovna fakulteta, Maribor)

Dr. Ivan Ribnikar
(Ekonomsko fakulteta, Ljubljana)

Dr. Dušan Zbašnik
(Ekonomsko poslovna fakulteta, Maribor)

6.3.3. Organizacijska sestava Banke Slovenije 31.12.1997

6.4. Publikacije in spletna stran

Naslov in osnovni podatki	Vsebina
Bilten · mesečno · v slovenščini	Makroekonomski statistični podatki s poudarkom na denarni statistiki, deviznih tečajih in gospodarskih odnosih s tujino. Pregled tekočih gibanj v slikah; metodološka priloga; pregled slovenskih bank.
Monthly Bulletin · mesečno · v angleščini	Prevod slovenske izdaje Biltena.
Letno poročilo · letno (izide spomladi) · v slovenščini	Poročilo Banke Slovenije Državnemu zboru Republike Slovenije. Opis gospodarskih gibanj, denarne politike, poslovanja bank in Banke Slovenije ter drugih dejavnosti Banke Slovenije.
Annual Report · letno (izide spomladi) · v angleščini	Prevod slovenskega Letnega poročila Banke Slovenije.
Report on Supervision of Banking Operations · letno (prva izdaja decembra 1997) · v angleščini	Poročilo oddelka Nadzor bančnega poslovanja Državnemu zboru Republike Slovenije o poslovanju bank, razvoju pravnih osnov za nadzor ter o nadzoru bančnega poslovanja.
Neposredne naložbe · letno (prva izdaja junija 1997) · v slovenščini	Statistični podatki (na letni ravni) o slovenskih neposrednih naložbah v tujini in o neposrednih tujih naložbah v Sloveniji.
Prikazi in analize · četrtno · v slovenščini	Govori Guvernerja Banke Slovenije v Državnem zboru RS, analitični in metodološki prikazi z denarnega, plačilnobilančnega in sorodnih področij.
Spletna stran · kazalo slovenskih strani http://www.bsi.si/.../html/kazalo.html · kazalo angleških strani http://www.bsi.si/.../eng/index.html	Domače strani Banke Slovenije s predstavitev institucije, slovenskih bankovcev in kovancev, zakonov in predpisov s področja dela centralne banke ter drugih koristnih informacij. Ažurni podatki o tečajih, obrestnih merah in vrednostnih papirjih BS ter najpomembnejše publikacije v elektronski obliki.

6.5. Pregled manj znanih pojmov

Bilančna vsota – Znesek vseh aktivnih ali pasivnih bilančnih postavk (banke).

Blagajniški zapisi v tujem denarju ali devizni blagajniški zapisi (DBZ) – Kratkoročni vrednostni papirji Banke Slovenije, ki se vpisujejo in izplačujejo v tujem denarju.

Denarni agregati (M1, M2 in M3) – Različno likvidni narodnogospodarski denarni agregati. Najlikvidnejši **M1** zajema gotovino v obtoku ter vpogledne tolarske vloge pri bankah in Banki Slovenije. **M2** je sestavljen iz M1 ter hranilnih in vezanih vlog pri bankah in Banki Slovenije. **M3** obsega poleg M2 še vloge prebivalstva v tujem denarju pri bankah.

Denarni trg – Medbančni finančni trg, na katerem se trguje s prvovrstnimi kratkoročnimi vrednostnimi papirji.

Devizni minimum – Najmanjši znesek deviznih rezerv ali premoženja v tujem denarju bank.

Jamstveni kapital – Vsota osnovnega kapitala, rezerv in drugih virov, s katerimi krije banka poslovna tveganja in svojo izgubo.

Jemanje iz obtoka – Nasprotna operacija od izdajanja ali emisije denarja.

Kapitalska ustreznost – Razmerje med jamstvenim kapitalom in celotno tehtano aktivo.

Monetizacija – Spreminjanje premoženja, ki ga kupujejo banke, in sicer centralna banka in (poslovne) banke, v denar – (finančno) premoženje, to je terjatve, kupujejo (ali dajejo posojila) namreč z na novo nastalim ali izdanim denarjem.

(Neto) obrestna marža – Razmerje med saldom obresti (razliko med realnimi in revalorizacijskimi obrestnimi prihodki in odhodki) ter povprečno bruto obrestonosno aktivo.

Obrestni (nominalni) razmik – Razlika med povprečno nominalno obrestno mero za naložbe in povprečno nominalno obrestno mero za obveznosti (bank).

Obvezna rezerva – Predpisani znesek premoženja, navadno določen z odstotkom od vlog in drugih obveznosti bank, ki ga morajo imeti banke na posebnem računu obveznih rezerv pri Banke Slovenije in v obliki gotovine.

Odkup s pravico – Ponudba Banke Slovenije bankam za odkup tujega denarja z možnostjo odkupa dodatnih količin tujega denarja v prihodnosti.

Odprta pozicija (v tujem denarju) – Presežek aktivnih nad pasivnimi bilančnimi postavkami posamezne banke v tujem denarju.

Operativni stroški – Vsota splošnih upravnih stroškov (stroškov dela in drugih upravnih stroškov) amortizacije in davkov.

Primarni denar – Gotovina v obtoku, rezerve bank in knjižni denar (vloge na vpogled) pri Banki Slovenije.

Revalorizacijske obresti – Del dogovorjenih obresti pri tolarskih posojilih bank in tolarskih vlogah v bankah, ki posojilodajatelju ali vlagatelju kompenzira inflacijo.

Rezervacije – Splošne rezervacije za zavarovanje pred neznanimi prihodnjimi izgubami in posebne rezervacije za potencialne izgube iz naslova bilančnih in zunajbilančnih postavk ter za deželno tveganje.

Sekundarna likvidnost – Blagajniški zapisi Banke Slovenije v domači in tuji valuti ter blagajniški zapisi in obveznice Republike Slovenije.

Sterilizacija – Praviloma prodaja državnih kratkoročnih vrednostnih papirjev od centralne banke, ki naj izniči učinek njenih nakupov deviz na količino primarnega denarja. Pri nas pomeni sterilizacija prodajo blagajniških zapisov BS v tujem denarju od BS ter prodajo blagajniških zapisov v tolarjih od BS, ki naj izniči učinek njenih nakupov deviz na količino primarnega denarja.

Temeljna obrestna mera (TOM) – Uradno določena indeksacijska stopnja za terjatve in obveznosti kot povprečna mesečna inflacija (januarja 1998 je indeks cen na drobno zamenjal indeks življenskih stroškov) zadnjega meseca ali zadnjih nekaj mesecev (zdaj 12 mesecev).

Tolarski blagajniški zapisi (TBZ) – Kratkoročni dolžniški vrednostni papirji Banke Slovenije v tolarjih.